

ÜLIÕPILASLEHT

1936

12/13

JÕULUKUUL

Ü.-K.

EESTI RAHVAPANK

TALLINN, S. KARJA NR. 19. TELEFON 425-55

Toimetab k ö i k i
pangaoperatsioone
nii liikmetega kui
ka võõrastega.

O s t a b ja m ü ü b
välisraha ja igasu-
guseid kindlaprot-
sendilisi väärtpa-
bereid.

... bakalaurilt küsin siin:
neid, kel tiisikus ja astma,
kuidas arstib meditsiin?

BAKALAUREUS.

Tuleb aadrit lasta,
kastoorõliga kasta,
teha klüstiir - ning b a s t a !

(katke arstiks vastuvõtmise tseremooniast
„Ebahäiges“.)

MOLIÈRE

**MISANTROOP
JA EBAHÄIGE**

Tõlkinud A. ASPEL ja A. ORAS. Maailmakirjandus
nr. 4. Hind Kr. 3.75.

Molière'il oli harukordselt paindub sulg inimeste
ja olukordade iseärasuste joonistamiseks. Seetõttu
on tema teosed tulvil huvitavaist inimtüüpidest, kelle
Molière'i poolt veidi karkeeritud iseloomujooni leiame
hõlpsasti oma tuttavategi hulgast.

EESTI KIRJANDUSE SELTS

TARTU, AIA 19, TELEF: 6-01, POSTI JOOKSEV
ARVE 20-36.

Suurt jõulurõõmu

teete oma emale, õele või pruudile, kui
viite neile Tartust kaasa

A J A K I R J A

„Taluperenaise“

värviliste kaasannetega jõulunumbri

HIND AINULT 40 SENTI

ÜLI PILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

XX AASTAKÄIK

Valgus pimeduses

Tema sees oli elu, ja elu oli inimeste valgus, ja valgus paistis pimeduses, aga pimedus ei võtnud seda vastu. Joh. 1, 4—5.

„Ära süüta tuld!“ Kurjustas keegi pimedast konginurgast. „On siin hämaraski hää küllalt.“

Ja nõnda jäi ka sel õhtul röskes haisevas vangikambris pimedaks. Tema, kes õhtust õhtuni kangekaelselt tahtis küünla süüdata, pidi viimati ülevõimule alla vanduma, kuna see armastas enam pimedust kui valgust.

Sääl, kus nad teineteise silmi ei pruukinud vaadata, sääl tundus nii julgena ja hubasena kõige rõvedamate naljadega ja teotustega üksteist üle trumbata.

Südametunnistuse kaebamine ei pruukinud ka neid ära anda, kellede närvitsevaist näojoontest vastu peegeldus esmakordselt vangikongi sõtkutud moraal.

Tõsi, sinna ei sobinud isegi küünlavalgus. Niipalju mäletasid nemadki veel valgusest, et see antud olukorras oleks häirinud nende pimeduse-naudingut.

Nad olid õnnelikud, seni kui neil polnud tuld.

Ei me mõistaks neid inimesi. Vaevalt suudaksime uskuda seda. Ent meie kahtlused kaovad viimseni, siis kui igapäevases elus näeme pahatihti sedasama korduvat.

Kui palju kõneldakse meie ajal eluvalgusest. Kui palju unistajaid on selle tundmata valguse poole omi käsi sirutanud. Kui palju pettunud

otsijaid pole rahuldanud inimeste süüdatud tarkuse ja tundmise õlilampidest. Kas ei ole nad elu nägematu nõiamüüri vastu meeleheitlikult omi rusikaid veriseks peksnud, et säält kusagilt üks kivikillukenegi langeks, teed vabastades tõelisele valgusele.

Aga endiselt on südameil pime.

Ja terve maailm kannatab selle pimeduse all. Ja inimesed on ammu tüdinanud selles haisevas hämaras kongis; vähemasti need, kelle elu algab valgustatud südame sügavusist.

Ainult tuld ei tohi süüdata. Seltsimehelikkuse pärast juba peab pimeduses tokerdajate naudingut mõistma. Vennastus, üheõiguslus, inimsus ja muud seesugused pühaks peetavad loosungid nõuavad seda.

Ja nüüd ühel õhtul süüdatakse tuhandeid tulesid. Milleks õieti?

Kas ei tundu see needusena pimeduses istujaile, kelle sõgedus seda teravamini on esile tõstetud.

Tuhandeid ja taas tuhandeid jõulusid pühitsejaid ei taha ju kunagi teada, milleks see säravate tulede hulk. Nad ei mõista ses valguses midagi peale hakata. Ja see ongi endastmõistetav. See, kes pimedusega harjunud, sellele tundub valgus koguni koormavana. Nii raskesti arusaadavana kui see ka meile tunduks, siiski on tõde, et pimeduses mõnutsejail kord isegi igatsus kaob valguse järele; siis kui selle õnnistus ammu unustatud ja tolmu tallatud.

Maailmaparandajad arvasid, et ehk on siin valgusel süüid ja süüitasid muid tulesid jõulutulede kõrvale. Ja koguni selle ühe püha valguse asemele säadsid neid. Nad olid uhked selle üle, oodates põnevalt tagajärgi.

Maailmas muutus aga üha pimedamaks.

Ja nüüd õhatakse jälle selle, kord maailma tulnud, Valguse poole.

Vahest ka need jõulupühad suudavad mõndagi patupimeduses pehkinud südant äratada igatsema tõsist elu- valgust.

Vahest tõuseb nii mõnigi pettunud otsija üles ja tõttab jõuluvalguses selle juurde, kes küll nõiduslikus sãras meid tänapãev ei õllata, ent kelle ligiolles jahtunud südamed tunnevad taevalikku soojust ja kosutust.

Jumal ei ole ju valgust maailma saatnud ilma eluta ja elu ilma valgusega.

Seda pühimat ühendust me otsimegi Petlemma sõimes sündinud maailma Õnnistegijas.

Harri Haamer.

Olukorrast üliõpilaskonnas

(Kirjutis Üliõpilaskonna ajutises juhatuses mitteesindatud ringkonnist).

Tartu üliõpilaskond viibib praegu juba teist kuud olukorras, mis on kõike muud, kuid mitte õnnelik.

Vana üliõpilaskondlikku korraldust vaeti, vaeti ja leiti kerge olevat. Selle olemasolu lõpetati, et asendada seda peatselt uue ja sobivamaga. Uus korraldus olevat tulemas, ent lähemat kuulda pole sellest veel mitte midagi. Nii aetakse siis läbi ajutise juhatusena, kes toimetab hädapärast jooksvat asjaajamist ja on pidevalt mures küsimusega, kuidas täita kõiki ametkohti nii, et ei saaks talle ette heita ühekõlgust.

On selge, et selline olukord pole normaalne. Üliõpilaskond näikse olevat asetatud lõhkise küna ette ja praegu puudub ülevaade, kuidas pääseda sellest olukorrast.

Jälgides üliõpilaskonda ennast, näeme, et osa sellest on väga tagasihoidlik, eriti pärast seda, kui talle on öeldud, et ta on seganud end asjusse, mis ei kuulu tema kompetentsi.

Teisel osal, kes leidis, et tal pole vajadust end segada oma kompetentsi mittekuuluvaisse asjusse, pole ka erilist põhjust aktiivsuseks.

Tundepuhangudki, mis panid osa üliõpilaskonnast miitinguid ja demonstratsioone tegema, laulma ja lillesid annetama, vilistama ja jalgu trampima, ning teise osa seda vaikides pealt kuulama, on vaibunud.

Näiliselt on mingi vaikne äraootamisseisukord. Tegelikult aga kuulukse, et üliõpilaskonnas väga mitmeis ringkonnis on olnud nõupidamisi oleva olukorra ja tulevikuvõimaluste suhtes. Avalikkus teab aga sellest kõigest vähe.

Olgu kuidas on, ent üldine mulje üliõpilaskonnast on praegu kuidagi imelik. Ei saa nõuda neilt, kes olid päri vana korraga, kiitsid heaks tehtud ajutised korraldused ning tõenäoselt on päri ka kõige sellega, mis tulemas, mingit erilist programmi või põhimõttelikku seisukohta enne kui on selgunud uus ametlik korraldus. Küll

aga tohiks nõuda neilt, kes demonstriivselt näitasid, et nad pole päri tehtud muudatustega, et nad ütleksid, mida nad siis õieti soovivad.

Tõsi küll, võidakse ju vastata, meilt pole seda küsitud, ent ka demonstreerimist ei pidanud vajalikuks mitte keegi peale asjaosaliste endi. Nüüd, mil demonstratsioonid tehtud, ei piisa enam miitingulistest üldfraasidest. Nüüd tuleks asjalikult ja lihtsalt öelda, mida tahetakse ja millega polda rahul. Kas ollakse tardunult kinni vanas ning ei soovita mingit muutust või avaldati ainult protesti muudatuste pisut ootamatu alguse vastu?

Kas on omapoolseid ettepanekuid, mis koos õlikooli ja haridusministeeriumi seisukohtadega võiksid olla aluseks uuele senisest otstarbekamale üliõpilaskondlikule korraldusele või pole neid üldse?

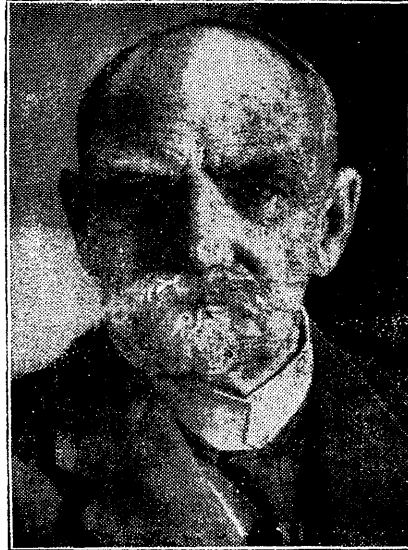
Need ja rida muidki küsimusi nõuaksid vastust. Ainult siis saaks üliõpilaskond öelda, et ta on suuteline ise otsustama oma rakendust, et ta on küllalt küps ja vastutustundeline. Ainult siis võiks öelda ka avalikkusele vabandavalt, et vaa-dake, meie nooruslik temperament unustab küll vahetevahel eneseohjeldamise, ent kui asi tõsiseks läheb, siis teame me, mis on meie kohus.

Jääb aga olukord selliseks, nagu ta on olnud seni, algul demonstratsioonid ja siis ilmetu passiivsus, siis ei saa eesti üliõpilaste kohta anda küll mingit kiitvat atestatsiooni.

Igal olukorral võibolla oma õigustus, nii ka üliõpilaskonnas äsja toimunud sündmusil, ent nende põhjendatus peab olema kõigile nähtav. Antud juhul pole seda aga seni veel tehtud.

(Järg lk. 416).

Soome Vabariigi aastapäeva ja president P. E. Svinhufvudi 75. sünnipäeva puhul

P. E. Svinhufvud

Kui pühitsesime vennasrahva — Soome — Vabariigi sünni järjekordset mälestamisepäeva, siis tundus küll igale eestlasele, nagu tuksuks süda sellel päeval kiiremine ning soojemini.

Hea ja tõsine sõprus kahe rahva vahel on suur ja ilus, aga vaba ning sundimatu sõprus, see on veel suurem ja ilusam. Ja eestlased ning soomlased on tundnud alati, et nende vaheline sõprus on olnud loomulik ja iseenesest mõistetav. Seda juba pika ajaloo kestel!

Aga samas on jõudnud meie vennasrahva esimene kodanik P. E. Svinhufvud välja 75 aasta piirile, inimene, kelle suurt südamlikkust ja otsekohest suhtumist tunneb iga eestlane.

Nendel pidupäevadel saadavad Eesti Üliõpilaskonna parimad soovid meie vennasrahvast ja tema esimest kodanikku edaspidisel teel.

H. Sein.

Üliõpilaselu korraldusest teistes maades

(Saksa- ja Venemaa)

III

Riikide seas, kus üliõpilaselu ja selle korraldus alistati just kõige viimasel ajal sundkorras kõige ulatuslikumatele reformidele, sammuvad kahtlemata esireas kaasaja silmapaistvamad uuendajad — Saksamaa ja Nõukogude Vene. Esimene neist viis alles kuu aega tagasi lõpule rahvussotsialistliku valitsemiskorra algpäevil väljakuulutatud uuendused, teine neist paistab omakorda silma kogu kõrgema hariduse süsteemi ümberkorraldamisega, millel üliõpilaselu suhtes niipalju tähtsust, et ta on loonud erisuguse koosseisuga õppiva noorpõlve, mis ei sarnane „vanas“ maailmas tuntud eeskujudele.

Saksamaad tunti kui vana ülikooliriiki, kus traditsioonid löid kuulsuse niihästi ülikoolile kui üliõpilaselule. Akadeemiline vabadus ja sellega kaasaskäiv lahe võimalus sooritada iga õppeaastat ise ülikoolis, värvi-küllane korporatsioonide elu, terariistadega kahevõitlus vähemagi auhaavamise korral, kõik kokku andis kindla mõiste üliõpilaselule Saksamaal.

Viimased aastad on toonud ses suhtes kaasa suuri muudatusi. Juhipõhimõtte, mis leidis rakendust õppejõudude määramisel kohe, kui teostus sisemine riigipööre, on nüüd teostatud täiel määral ka üliõpilaselu ümberkorraldamisega. Võitlus ei olnud lihtne ja „Üliõpilaslehe“ veergudelt (vaata nr. ... 1935. a.) võib lugeda pikemaidsi üksikasju selle üle, kuidas saabus näiteks lõpp korporatsioonide korraldusele. Üliõpilaskonnani ulatus asi alles hiljem. Enne sisemist riigipööret tegutsesid Saksamaal teatavasti kaks suurt üli-

õpilaskoondiste liitu, kellede seas nimekam „Deutsche Studentenschaft“ — parempoolne ja tõsirahvuslik liit, rahvussotsialismi tugevamaid kantse tema loomisajast peale. Teine ühendas üliõpilasseltse ja muid mittekorporatiivseid koondisi ning oli poliitilise meelsuse poolest vabameelne, tugeva kalduvusega sotsialismi. Kui esimene kuni viimase ajani alles jäi, siis tuleb otsida seletust esijoones meelsuse küsimuses. Teine likvideeriti õige pea pärast rahvussotsialistide võimulepääsu.

„Deutsche Studentenschafti“ käsi ei käinud siiski hästi. Astudes välja korporatsioonide kaitseks ja mitte nõustudes määratavate ametikandjatega enda eesotsas, sattus ka see liit tüli vahelkorda võimuga, kelle loomisel ise nii palju kaasa oli aidanud. Tema kõrvale tekkis eriline „National Sozialistischer Deutscher Studenten-Bund“, kuhu võisid kuuluda ainult erakonnaliikmed. Viimase eesõiguseks jäi maailmavaateline kasvatus mitte ainult enda liikmete keskel vaid kõigi üliõpilaste suhtes. „Deutsche Studentenschaft“ kujunes laiemaks koondiseks, ühendades kõiki aaria päritoluga saksa üliõpilasi.

Nende kahe kõrval tegutses 1935. a. lühemat aega „Gemeinschaft Studentischer Verbände“ nimeline liit, kuhu kuulusid endiste korporatsioonide ja seltside liikmed. Nimekate vilistlaste eestkostmisel õnnestus sel teel esialgu veel säilitada endise korralduse osalisi aluseid. Võitlus ei raugenud ka sellise asekorralduse päevil ning valitsus nõudis seniste ühingute täit liitmist erakonna organitega, pakkudes esialgu võimaluse soo-

Olles nii analüüsinud küsimust, mida peaks tegema see osa üliõpilaskonnast, kes seni teatavat aktiivsust avaldanud, ei saa ka puudutamata jätta üliõpilaskonna üldist olukorda. See, kuigi praegu näiliselt vaikne, on väga pingeline. Selle pinge vähendamise suunas pole veel kahjuks mingeid samme astunud.

Praegu ju näib nii, et üliõpilaskonnas tuntud kahe leeri vahel on müür kõrgem kui kunagi varem. Sellest saavad ka mõlemad pooled aru. Mida aga ette võtta?

Sobivaimaks mooduseks üksteise mõistmisel oleks küll võimalus, et mõlemad pooled esitaksid kaalutult oma seisukohad, loobudes impulsiivseist tormamisist ja eelarvamusist ning umbusust.

Selline seisukohtade selgitamine võiks toimuda näiteks üliõpilasorganisatsioonide esindajate ühisel kokkutulekul. Selleks aga oleks vaja korraldust kas ülikoolilt, kelle autonoomia küsimuses üliõpilaskond kaasa löi ja mille tõttu ta

nyüd õieti praeguse olukorra ees seisabki, või haridusministeeriumilt, kes leidis vajaliku olevat teostada reforme, või ka üliõpilaskonna kuraatorilt.

Kui aga kestab olukord, mis ei luba erinevaid pooli ühineda vajalikuks koostööks, siis muidugi tuleb oodata, et üliõpilaskonnale antakse seadusega korraldus, mille koostamisele ta laiemad ringkonnad pole saanud kaasa rääkida, ent mille alusel üliõpilaskond siiski peab edaspidi oma senist tööd jätkama.

Lõpetades arutelu jääb soovida nelja asja: esitagu need, kes olid reformide vastu, oma seisukohad (kas või näiteks „Üliõpilaslehes“), püüdku tekkinud vaenulikud leerid leida ühist keelt, leidku ülikoolivõimud, kellele üliõpilaskonnas normaalolukorra jaluleseadmine peaks olema eeskätt oluline, moodus uueks koostööks, kiirendagu reformikavade alustajad nende teostamise käiku.

ritada seda vabatahtlikult nii, et ühing ise korraldaks end ümber rahvussotsialistlikuks üksuseks. Sama aasta lõpul likvideeris ühingu oma ellukutsuja tagasiastumise järel ja kuna juba 1934. a. lõpust alates oli kehtiv uus määrus „Kameradschaftshäuserite“ kohta, siis nagu-nii puudus võimalus edasitegutsemiseks.

Nüüd, kuu aega tagasi ühendati „Deutscher Studentenschaft“ ja „National-Sozialistischer Deutscher Studentenbund“ sel teel, et mõlemale määrati ühine juht. Sisekorralduses talitati sama põhimõtte alusel ja nüüd on maksev olukord, kus kõigi tähtsamate tegevusalade juhtimine mõlemas liidus kuulub ühe ja sama isikule. Vormiliselt on praegugi veel mõlemad eraldi registreeritud, kuid sisuline vahetegemine määrati kaotamisele.

Ühenduses selle reformiga muudeti täielikult üliõpilasel korralduse alused ka üksiküliõpilaste suhtes. Nüüdsest peale tuleb igal immatrikuleeritud end kohaliku üliõpilasjuhi juures kohe registreerida. Alates esimesest kuni kolmanda semestrini teeb noor üliõpilane läbi maailmavaatelise kasvatus „NSD-Studentenbundi“ all. Nende kolme esimese semestri kestel ei tohi ka ülikooli vahetada. Ühtlasi on need semestrid määratud ajaks, mil üliõpilane võib vabalt valida „Kameradschafti“, kellega ta soovib liituda. „Kameradschaftid“ on 25-liikmelised ja nad tegutsevad „NSD-Studentenbundi“ allüksustena. Iga sinna kuuluv üliõpilane on ühtlasi kohustatud kuuluma erakonna üksusse.

Alles neljandast semestrist alates võib tähelepanu suunata rohkem erialalisele tegevusele teaduskondade järgi. Juhtivatele kohtadele ka sellel alal pääsevad ainult need üliõpilased, kes võtnud osa „Kameradschafti“ elust. Muudel otse üliõpilasel juhitud kohtadel tohivad olla muidugi ainult „NSD-Studentenbundi“ liikmed, kes kuuluvad „Stammanschafti“. Viimase all mõeldakse n. ö. juhtide kaadrit, kes omavad ülikooli juures eriõigusi, neil on ka erihoone, eriline rõivastus, jne. Juhtide kaadri liikmeks pääseb allüksuse juhi poolt teostatava valiku teel.

Lõpuks ei tohi unustada, et ka üliõpilased peavad tegema läbi teenistuse kaitseväes, mis on kaheaastane ning osa võtma „Arbeitsdienst'ist“ ülikoolitöö kõrval. Viimane on samuti kohuslik ja selle sooritamist nõutakse kokku pool aastat. Kuna kõik need koormatused on üsna aeganõudvad, siis viidi tänava sügisel Saksamaal koolireform läbi ning vähendati ühe õppeaasta võrra alg- ja keskkooli õppeaega (endise 13 a. asemel nüüd 12 a.).

Üliõpilaste arv Saksamaal on tugevasti piiratud ja tavaline uute üliõpilaste norm viimastel aastatel oli 15.000 kõigi kõrgemate õppeasutiste peale kokku. Ühenduses riigikaitse suurendamisega muudeti aga tänava sügisel piiramise määrust tehniliste õppeasutiste suhtes ja praegu pääseb iga immatrikuleerimiseõiguslik noor tehnilisi teadusi õppima.

Nõukogude Vene seevastu ei tunne Saksamaa taolisi kitsendusi üliõpilaste arvu ega üliõpilasel korralduse suhtes. Seal ei olda hädas endiste organisatsioonide kõrvalmõjude hävitamisega, vaid tehakse kõik

selleks, et üliõpilaste arv tõuseks, teadused rahva sekka leviks ja üliõpilaste isetegevus üldse hakkaks arenema.

Kahjuks pole võimalik olnud saada küllaldasi materjale selle üle, kuidas on korraldatud üksikasjades Nõukogude Vene üliõpilasel. Üksikud andmed lasevad aga siiski heita pilku sealsetele uuendustele viimastest aastatest.

Ka Nõukogude Venes on peamureks üliõpilaste poliitiline kasvatus. Kõrgemasse õppeasutisse pääsemisel on vaja sooritada mitte sisseastumise eksam hariduse küpsuse alal, vaid eksam poliitilistes teadmistes. Soovib näiteks noormees astuda põllumajanduslikku ülikooli, tuleb teha kõigepealt eksam parteikooli „teise astme“ ulatuses. Alles siis tohib ta asuda karjakasvatuse ja põllumasinatööstuste tundma õppimisele. Sellest on aga veelgi vähe. Kolmeaastase õppeaja kestel peab too noormees võtma osa umbes 4000 õppetunnist, nende hulgas on 1270 poliitilist tundi, kus õpetatakse kominterni ajalugu, erakonna ajalugu, poliitilist ökonomiat, leninismust ja riigiõiguse alal põhiseaduse tundmist.

Teoreetilise õpetuse kõrval toimub praktiline poliitiline õpetus sel teel, et kutseühing, kommunistlik noorsoo organisatsioon ja erakond omi nõudmisi üliõpilase vastu üles seavad või Nõukogude terminoloogia järgi „Kõrgem õpetus täiendatakse eelnimetatud kolmnurga kaudu“. Tõepoolest ongi noor üliõpilane kolmekordse valve all. Igas õpperühmas või akadeemia klassis toimub tihe koostöö parteiorganisaatori, „akadeemiavanema“ ja kutseühingu usaldusmehe vahel. Kõigil neil on oma märkusteraamat liikmete suhtes. Kutseühingu märkus pole veel nii halb, ent parteiorganisaatori märkus üksikliikme kohta jääb talle eluksajaks häbiplekiks. Iga üliõpilane on seega valju kontrolli all, et mingil moel ei pääseks kellessegi „kapitalistliku korra“ idud ja et mõtteilm piirduks ainult kommunistliku usutunnistusega.

Üldiselt aga Nõukogude Vene üliõpilane on vaba kõigist muredest, millel majanduslik iseloom. Nagu enne tsaariajal, ei tarvitse ka nüüd akadeemilise hariduse omaja vaeva näha koha hankimisega. Kohti on külluses, kui vaid oleks küllalt õppehulki. Laial maal on palju veel ülesehitavat tööd teha ja vajadus esijoones tehnilise hariduse, kui ka arstide ja teadusemestrite ning õpetajate järgi on väga suur. Kui ei rahulda üks teaduseharu, võib kohe vahetada teaduskonda ja siirduda teisele, huviküllasemale. Kohasamivõimalused seega veel ei vähene.

Edasi ei tunne Nõukogude Vene piiramisi vähemjõukate ja jõukamate suhtes. Põhimõttelikult on ülikool kõikjal maksuta. Riik jagab stipendiume 75% üliõpilastele ja selle suurus on tavalise töölise keskmine tasu. Ühiselamud ja üliõpilasköögid on enamasti moodsad ja heal järjel. Esimestes on koguni eriruumid perekondadega üliõpilaste tarvis.

Üliõpilaste üldine arv on tõusnud kiirelt ja ulatub ligi miljonile, mis 161 miljoni elaniku kõrval ei ole väike arv, 1914. aastal oli Venemaal üliõpilasi teatavasti ainult 125.000. Iseküsimus on muidugi õppeasutiste tasemes. Alg- ja keskkõrgeõpe kokku teevad vaid

XXI SELL-Keskbüroo istung

29. nov. s. a. Tartus

Kõnesolevat istungit oli kavatsus pidada juba kuu aega varem, Eesti Üliõpilaskonnas toimunud ümberkorralduste tõttu lükkus see aga edasi. SELL-Liidu president mag. K. K. E. Wichmann (Soome) koosolekule ei olnud saanud sõita ja seetõttu tuli koosolekut juhatada värskel abipresidendil Heino Seinal, sest just enne istungit tehti Eesti Üliõpilaskonna ajutise juhatuse poolt teatavaks K. Pärli asendamine Heino Seinaga SELL-Liidu I abipresidendi ametis.

Soomet esindas KB istungil Antero M a n n i n e n — Soome Üliõpilaskondade Liidu peasekretär; Eestit — Heino S e i n — ajutise juhatuse esimees, Irene L a u r m a n n — välistoimkonna juhataja, Helmut S u u r s ö ö t — kehalise kasvatuselise toimkonna juhataja ja Tallinna Tehnika-instituudi abiesimees Valentin N õ m m; Lätist olid saanud välistoimkonna juhataja Olgerds S t e i n b r i k s ja välistoimkonna reisisekretär Margers Š m u r g i s; Leedu esindajad olid Albertas C i b a s — Üliõpilaskonna esimees, Juozas V i n k e l i s ja Juozas K a r v e l i s — mõlemad Üliõpilaskonna sekretärid; SELL-Keskbüroo poolt võtsid istungist osa büroojuhataja Eduard S i t s k a ja protokollijana Erik P ö l d.

Istungi päevakord koosnes 11 punktist, nende seas rida tehnilisi küsimusi, nagu aruanded, XIII konverentsi protokollide kinnitamine, läbirääkimised resolutsioonide teostamise võimalusist

jne. Alljärgnevas püüame lühidalt puudutada mõningaid käsitlusel olnud tähtsamaid küsimusi.

Seoses CIE küsimustega arutati SELL-üliõpilaskondade osavõtu võimalusi CIE nõukogu istungil 25. jaanuaril 1937 Viinis. Selgus, et ainult Eesti esindaja saatmine on küsitav majanduslikel põhjusil, kuigi Läti ja Poola raudteedel suuri reisisoodustusi loota on. On tõenäolik, et sellel CIE nõukogu istungil otsustamisele tuleb Saksa Üliõpilaskonna CIE liikmeks vastu võtmine — SELL-Üliõpilaskonnad otsustasid seda pooldada.

SELL-Liidu läbikäimiskeele küsimus lahendati teatavasti XII konverentsi (Kaunas, 1935) resolutsiooniga järgnevalt: SELL-Üliõpilaskonnad kohustuvad töötama ses suunas, et inglise keel oleks võimalik võtta lähemas tulevikus SELL-Liidu läbikäimiskeeleks. Et keele küsimuse arenemisest saada pidevat ülevaadet ja seda elevil hoida, seks otsustati see informatsiooni mõttes võtta iga SELL-Liidu koosoleku päevakorda. Nõnda ongi iga järgneva KB istungi päevakorras olnud ka läbikäimiskeele küsimus. Praegu on Eesti, Läti ja Leedu keskkoolis esimene võõrkeel inglise keel, Soomes aga ikka veel rootsi keel. Seetõttu võiks kolmes mainitud maas juba mõne aasta pärast inglise keel tarvitusele võtta, takistuseks võib kujuneda ainult Soome (arvata on küll, et ka seal lähemal ajal esimese võõrkeelena inglise keel tarvitusele võetakse).

10 aastat ja ülikool võtab asju alles nüüd kaalukamalt. Seepärast edendatakse kõvasti edasiõppimist pärast ülikooli lõpetamist ja sellised aspirantide kohad leiavad suurimat tähelepanu. Üldiselt on aga suurim rõhk tehnilisel haridusel, nagu Saksamaalgi.

Võrreldes Saksamaaga, langevad uuendused Nõukogude Venes ajalisel esimesega ühte. Hitleri riigis teostus reform 1933. a. alates, Stalini maal alustati ümberkorralduse töid 1930. a. Senist õppeasutiste võrku laiendati tunduvalt. Kui näiteks enne revolutsiooni asus üle poole kõrgemaist õppeasutustest vaid kahes linnas, Leningradis ja Moskvast, on neid nüüd loodud õige kaugetesse nurkadessegi. Administratiivselt toimus ümberkorraldus ses mõttes, et kuni 1930. a. loodi ülikoolid rahvuslikena, igas autonoomses vabariigis eraldi. Need allusid kohalikule hari-

duskommissariaadile ja kujunesid n. ö. kohaliku rahvus-kultuuri keskuseks. Alles järgnevatel aastail hakkas riigivõim suuremat huvi tundma kõrgema hariduse korraldamise vastu ning osa ülikooli ja akadeemiad toodi juba kesktäidesaatva komitee hariduskommissariaadi alla. Praegu on olukord selline, et erialased õppeasutised ei allu hariduskommissariaadile, vaid tehnilised õppeasutised — rasketööstuse kommissariaadile, põllumajanduslikud — oma kommissariaadile ja suur osa arstiteaduslike õppeasutisi tervishoiu-valitsusele.

Kõige enam loodi uusi õppeasutusi just käesolevat aastakümnel, sest Nõukogude valitsuse peaesmärgiks on levitada haridust, õpetada välja oma rahvaste eriteadlasi ja kasvatada energilisi parteikäsilasi.

H. Paalman.

Vastavalt XIII konverentsi resolutsioonile koostas bürojuhataja uue SELL-Liidu põhikirja, milles on aluseks võetud Liidu mõiste (senises põhikirjas on lähtunud perioodiliste konverentside mõistest). Kõnesoleval KB istungil oli põhikiri esimesel lugemisel, järgneval istungil tuleks see teisele lugemisele ja kevadisel XIV konverentsil (Tartus) lõplikule vastu võtmisele. Põhikirja kavand leidis üliõpilaskondade poolt esitatud kujul hääkskiitu. Kavandis on fikseeritud peamiselt senine töökorraldus ja ses mõttes põhimõttelist laadi uuendusi seal ei leidu.

Möödunud konverentsil Helsingis rõhutati võistluste korraldamise tarvidust ka vaimsetel aladel, lisaks senistele spordivõistlustele. Esma-joones tuleks seesugustena arvele auhinnatööd ja maleturniir. KB istungil võetigi vastu bürojuhataja esitisel esialgsed juhtnõõrid auhinnatööde ja malevõistluste korraldamiseks. Auhinnatööd on kavatsus korraldada iga kahe aasta järele SELL-maade koostööd ja suhtlemist puudutavaile teemadele. Võistlustöödest võivad osa võtta SELL-maade ülikoolides immatrikuleeritud üliõpilased ja kaks aastat ülikooli lõpetanud. Auhindajate komisjon koosneks igast SELL-maast seks palutud ühest vastava ala eriteadlast. Tööd tuleks esitada kehtivas SELL-Liidu läbikäimiskeeles. Esimene ja teine auhind oleks rahalised (oli kõne all 300.— ja 200.— EKr.) ja iga üliõpilaskond maksaks võrdsetes osades summasid auhinnatööde kapitali heaks. Auhinnatööde väljakuulutamise ja tulemuste teatavaks tegemine toimuks SELL-konverentsil. On võimalik, et juba eeloleval kevadel Tartu konverentsil teemad välja kuulutatakse, kui majanduslikud küsimused seks takistusi ei peaks tegema.

I SELL-maleturniir tuleb pidamisele arvata vasti Riias 1937. a. veebruari lõpul või märtsi algul. Kui Läti Üliõpilaskonnal maleturniiri korraldamine ei peaks võimalikuks osutama, siis korraldaks selle Eesti Üliõpilaskond. Peamiselt majanduslikel kaalutlustel otsustati esimesele turniirile saata neljaliikmelised meeskonnad igalt maalt. Analoogiliselt spordivõistlustele anti osavõtu õigus immatrikuleeritud üliõpilastele, kui ka kaks aastat lõpetanuile. Ülespidamiskulud tasuks korraldada maa, kuna sõidukulud igal üliõpilaskonnal ise tasuda tuleks.

V SELL-talispordi-olümpiaadi küsimuses ei võetud veel lõplikku seisukohta, kuna on ette näha rida teisi talispordi võistlusi eeloleval hooajal: V CIE talispordi-olümpiaad Zell am See's Austrias 2.—7. veebruarini 1937 ja Eesti, Läti, Leedu vaheline võistlus norralaste poolt anetatud karikale arvatavasti Kaunases. Juhul kui Kaunases peaks mainitud võistlus ära jääma, siis tuleks V SELL-Taliolümpiaad pidamisele võimalikult Tartus.

SELL-Liidu ja üksikute SELL-üliõpilaskondade tegevusest jooksva informatsiooni andmiseks välisüliõpilaskondadele on senini korrapäraselt Keskbüroo poolt välja antud „SELL-teateid“, milliseid seni ilmunud neli numbrit. Kahjuks on aga üliõpilaskondade poolt saadetud materjalid sageli ebauhtlased. On tulnud ette arusaamatusi mõne välisüliõpilaskonnaga isegi teadete sisu suhtes. Ses mõttes osutus jällegi otsustarbekohaseks vastu võtta täpsemad eeskirjad „SELL-teadete“ väljaandmiseks, kus bürojuhatajale senise tehnilise korraldaja õiguste asemele anti toimetaja õigused ka sisuliste paranduste tegemiseks. „SELL-teated“ ilmuksid edaspidi vähemalt kolm korda aastas: veebruari, juuni ja oktoobri 15. kuupäeval.

On võimalik, et CIE poolt eeloleval suvel korraldatakse ekskursioon Balti maadesse. Külalastavad maad oleks Eesti, Läti ja Leedu, kuna Soomet ühenduses Skandinaavia maadega juba paar korda CIE ekskursioonid on külasthanud. Seks otstarbeks saadab SELL-Keskbüroo üksikute üliõpilaskondade esitisel vastavad marsruudi kavand ja kalkulatsioonid juba eelolevas jaanuaris Londoni CIE reisisekretariaadile.

Alles möödunud kevadel SELL-konverentsil oli kõnet mõne järgneva CIE kongressi korraldamisest SELL-maades. Pretensioone seks näis olevat Soomel, kuna Riias 1932. a. korraldati CIE kongress, Eesti ja Leedu aga majanduslikel kaalutlustel sellest loobusid. Nüüd on ka Soome majanduslikel motiivil asunud kahtlevale seisukohale. On võimalik, et Ameerika Üliõpilaskonna kutse 1938. a. CIE kongressi pidamiseks Ameerikas otsustatakse jaatavalt — kuna pealegi CIE patronaazi komitee president Louis Empain (Belgia) on lubanud Euroopa esindajad tasuta oma jahtlaevaga Ameerikasse toimetada.

Ed. Sitska.

Vaimse koostöö konventsioonid

Dr. jur N. Kaasik.

Balti riikide vaimse koostöö rahvuslike komisjonide kongressil, millest võtsid osa Eesti, Läti, Leedu, Soome ja Rootsi esindajad, võeti Leedu rahvusliku komisjoni liikme prof. Trimakas'e algatusel vastu resolutsioon, milles palutakse vastavate maade valitsusi kaaluda küsimust, kas ei oleks soovitatav ja otstarbekohane sõlmida nende riikide vahel vaimse koostöö konventsiooni. Seega juhitakse valitsuste tähelepanu alale, mida seni rahvusvahelises ulatuses suhteliselt vähe viljeldatud, eriti aga Balti riikide rühmkonnas.

Vaimse koostöö konventsioonid on alles uueks nähtuseks rahvusvahelises elus. Enne Maailmasõda esinesid küll mõnele üksikule küsimusele pühendatud lepingud riikide vahel, kuid seda väga harukordselt ja väheütlevalt. Sõjale järgnenud aastatel on küll märgata sellelaadsete konventsioonide arvulist tõusu, kuid kõikidest neist peegeldub nii või teisiti rida poliitilisi sihitaotlusi või koguni viiteid olulisematele lahkuminekutele riikide vahel. Alles viimastel aastatel avardub konventsioonide sisu, vabanedes sealjuures eksitavast poliitilisest tagapõhjast, muutudes tõhusaks vahendiks kultuurilise läbikäimise elustamiseks lepinguosaliste vahel.

Juba 1934. aastast peale pühendas ka Vaimse Koostöö Instituut Pariisis oma suurima tähelepanu vaimse koostöö konventsioonidele. Tema algatusel ette võetud uurimus võis konstateerida niisuguste konventsioonide sõlmimises tugevat tõusu tendetsi, nende järkjärgulist avardamist oma sisu poolest, kuhu nad haaravad järjest uusi vaimutegevuse alasid, mis ühel või teisel põhjusel nõuavad paratamatult rahvusvahelist korraldamist. Samas konstateeris Instituudi poolt algatatud uurimus, et sellelaadsetes konventsioonides väljendatud püüed korraldada ja kindlamale alusele seada vaimset koostööd, on tihedalt seotud tema enese tegevusega. Nähes seega vaimse koostöö konventsioonides tõhusat vahendit tema enese töö süvendamiseks ja soodustamiseks, ei lakka Instituut soovitamast riikidele niisuguste konventsioonide sõlmimist ja edaspidist väljaarendamist. Seda eriti seepärast, et suuremalt jaolt püüavad need konventsioonid korraldada just Instituudiga ja Rahvasteliidu Vaimse Koostöö Komisjoniga seoses olevate rah-

valike komisjonide koostööd. Kui nüüd ka Balti riikide rahvuslikud komisjonid oma arvult juba teisel kongressil on jõudnud arusaamisele, et sellekohane konventsioon suudaks suurel määral anda alust nende töödele ja püüetele, siis peegeldab see vaid üldiseks muutunud arusaamist vaimse koostöö konventsioonide osast ja tähtsusest kaasaegses rahvusvahelises elus.

Vaimse koostöö konventsioonide seniseks (aga veel mitte standardiseeritud!) sisuks on olnud professorite vahetus, üliõpilaste vahetus, diplomite tunnustamine, teaduslike väljaannete vahetus ja muud sellelaadset küsimused. Selles vaimus on praegu ka meil sõlmimisel vaimse koostöö konventsioon Ungariga, mille allakirjutamine on seni viibinud vaid mõningatel tehnilist laadi põhjustel. Leedu ettepanekus Kongressile on ka kõik need küsimused ette nähtud soovitava konventsiooni sisuna. Kuid peale selle leidub Leedu ettepanekus veel avaramaid algatusi: soovitav konventsioon peaks käsitama ja korraldama kõiki Balti riikide vaimse elu avaldusi. Selle julge ja nii väga tervitavava algatusega tahab Leedu vaimse koostöö rahvuslik komisjon anda kavandatavale lepingule uue kuju ja ulatuse, mis palju rohkem vastaks meie maade tegelikele vajadustele kui ka Rahvasteliidu vaimse koostöö komisjoni taotlustele. Tõepoolest, meil ei ole mõtet piirata vaimse koostöö konventsiooni sisu ainult õppejõudude ja üliõpilaste vahetusele, vaid kohati olulisemaks ja praktiliselt kergemini teostatavaks osutub koostöö korraldamine muudel aladel ja eeskätt neil aladel, kus Rahvasteliidu Vaimse Koostöö Komisjon juba pionieri töö teinud.

Vaimse koostöö konventsiooni sisu peaks olema võimalikult avar, peaks haarama võimaluse piires kõik vaimse tegevuse alad. Kuid samas on ka selge, et ta ei saa ette ära lahendada kõiki küsimusi ega ka ette näha neid probleeme, mis hiljemalt võivad kerkida päevakorradele. Seepärast oleks soovitatav, et vaimse koostöö konventsioon annaks esijoones hädavajaliku raamistiku intellektuaalse töö kooskõlastamisele rahvusvahelises ulatuses ja määraks need asutised, kelle ülesandeks oleks edaspidiste üksikküsimuste lahendamine.

Sellelt seisukohalt oleks esijoones tarvilik, et senised enam-vähem spontaanselt tekkinud vaimse koostöö rahvuslikud komiteed saaksid tugineda kindlamale õiguslikule alusele. Seda vajadust mainib ka omas ettepanekus prof. Trimakas, kui ta väidab, et vaimse koostöö konventsiooni sõlmimine annaks rohkem õigusi rahvuslikele komisjonidele ja tooks rohkem selgust nende sihtidesse ja ülesannetesse. Pealegi tihendaks niisuguse sisuga konventsioon rahvuslike komisjonide sidet Rahvasteliidu Vaimse Koostöö Komisjoniga ja Vaimse Koostöö Instituudiga Pariisis. Hinnates kõigiti kõrgelt meie rahvuslike komisjonide senist tegevust ja seniseid saavutusi, tekib siiski mulje, et nad ei ole suutnud täiel määral kasustada seda rikkalikku materjali, mida võimaldab praegu juba Rahvasteliidu töö intellektuaalsel alal. Pealegi on meie, s. o. Balti riikide vaimse koostöö rahvuslikud komisjonid seni töötanud liigselt omaette ega ole küllaldasel määral tutvustanud oma tegevusega laia avalikkust. Need ebakohad on kahtlemata osalt tingitud ka rahvuslike komisjonide ebamäärasest õiguslikust seisukorrast meie nende asutiste süsteemis, kelle ülesannetesse kuulub intellektuaalse ala korraldamine ja viljeldamine. Seepärast oleks vägagi soovitatav, et vaimse koostöö konventsioonid määraksid kindlamalt rahvuslike komisjonide kohta selles süsteemis.

Rahvuslike komisjonide peamiseks ülesandeks oleks Rahvasteliidu Vaimse Koostöö Komisjoni ja Instituudi tööde jälgimine, sihiga ära kasustada Balti riikide vaimse koostöö korraldamiseks kõiki neid algatusi ja uurimusi, mida teeb Rahvasteliidu Komisjon või Instituut ja mida meie ise ei suudaks teha oma jõudude nappuse tõttu. Lehitsedes Rahvasteliidu Vaimse Koostöö Komisjoni aruandeid tema tegevuse üle, selgub, et ta tegutseb võrdlemisi suure küsimuste hulga. Loomulikult on osa neist küsimustest sellised, mis ei vaja mingit rahvusvahelist korraldamist, vaid milles piisab rahvuslikest abinõudest nende elluviimiseks. On ka neid, mis juba lõplikult lahendatud Rahvasteliidus. Need küsimused langevad loomulikult ära. Kuid sellegi peale vaatamata on Instituudil palju niisuguseid algatusi, mille realiseerimine regionaalses ulatuses oleks suuresti kasulik Balti riikidele ja rahvastele. Nad võiksid siin konkretiseerida rahvasteliidu tööd ja tegevust omal pinnal ja teha seda just kavatsetava vaimse koostöö konventsiooni raamides. Ei

ole kahtlust, et konventsiooniga korraldatavas koostöös kerkib ajajooksul päevakorrale Balti regionile omaseid eriküsimusi, mis tingitud meie erilistest oludest ja isesugustest sihtidest. Selles osas on rahvuslike komisjonide tööde kooskõlastamine eriti tarvilik ja teretulnud.

Senini on vaimse koostöö konventsioone sõlmitud ainult kahe riigi vahel. Rahvasteliidu Vaimse Koostöö Komisjon on juba juhtinud riikide tähelepanu sellele, et oleks väga kasulik asjale, kui seesuguste konventsioonide sõlmimine ei piirduks kahe riigiga, vaid haaraks vastupidi teatud riikide rühmitused. Ta soovib kahepoolse konventsiooni asemel mitmepoolset konventsiooni, pealegi sel kujul, et kõikidel huvitatud riikidel oleks võimalus soovi korral juurde astuda, liitudes konventsiooni allkirjutanud riikide grupiga. Tartu kongress on ka sel alal teinud väga tervitatava sammu, soovitates mitmepoolse vaimse koostöö konventsiooni sõlmimist Eesti, Leedu, Läti, Rootsi ja Soome vahel. On vist endastmõistetav, et liitumine selle konventsiooniga oleks võimaldatud ka muudele huvitatud riikidele, eeskätt Norrale ja Taanile ning Poolale. Need poliitilised põhjused, mis tavaliselt takistavad regionaalsete kokkulepete teostamist nende Balti riikide vahel, ei peaks seekord osutama takistuseks, kuna siin ju ilmselt on tegemist täiesti apoliitilise konventsiooniga.

Leedu rahvusliku komisjoni poolt nii headenustavalt päevakorrale tõstetud probleem on kongressi poolt esitatud valitsustele seisukohavõtmi-seks. Põhimõtteliselt võib ju niisuguse konventsiooni sõlmimist ainult tervitada ja vist ei tohiks teissugust suhtumist üldse oodatagi. Kõikjal on nüüd levinud arusaamine sellest järjest kasvavast osast, mida etendab kaasaegses rahvusvahelises elus kultuuriline lähenemine rahvaste vahel. Kõikjal ollakse ka teadlikud sellest, kuivõrd suurel määral niisugune lähenemine ja koostöö aitab kaasa maailma rahu säilitamisele. Kahtlemata ei puudunud niisugune koostöö meie rahvaste intellektuaalse elu esindajate vahel ka seni, kahtlemata on valitsused ka seni püüdnud soodustada seda koostööd. Kuid niihästi see töö kui ka valitsuste toetus oli seni koordineerimata ja korraldamata. Seda tulekski teha vaimse koostöö konventsiooniga Balti riikide vahel, võimendades seega seda koostööd ja seades meie vaimsed jõud Balti rahvaste lähenemise teenistusse.

Soome-ugrilaste algkodu küsimusest viimaseaja arkeoloogiliste leidude valgustusel

Toome siin järgnevalt lühikese kokkuvõtte mag. R. Indreko vastavasisulisest ettekandest, mis peetud Soome Vabariigi aastapäeval — aktusel Ülikooli aulas, 6. dets s. a.

Seni valitses arvamus keskmise kiviaja kohta, et üks osa sellest oli puht-luukultuur, mis levis Ida-Baltikumis ja Kesk-Venemaal. See vaade tekkis peamiselt üksik- ja juhusedeid põhjal, milline materjal koosneb enamasti luuriistadest. Samal seisukohal asuti ka meie tähtsama leiu — Kunda kohta. Sellevastu Vöisiku alal leiti ikka peamiselt primitiivseid kivikirveid, harva mõni üksik luu-ese. Sellest tekkis arvamine, et Vöisiku kultuur pidi olema hilisem Kunda kultuurist. Soomes sellevastu oli Antrea leid, kus esinesid kõrvuti luuriistad kui ka primitiivsed kivikirved samas kihis. Taimgeoloogiliselt määrati leid vanuselt isegi varasemasse aega kui oli Kunda leidude dateering, ometi ei juletud seda arkeoloogiliselt kinnitada ja asetati tüpoloogiliselt Kunda järglaseks. Oldi arvamusel, et Soome Antrea leid esindab Kunda ja Vöisiku kultuuri segu. Kunda kultuuriga segunes hiljem Vöisiku kultuur. Seesuguste olukordade ja suhete puhul oleks pidanud arvama, et alguses Eesti ala oleks olnud asustatud luukultuuri kandjaist ja hiljem oleks tulnud siia Vöisiku kultuuri kandjad, kelle esemeteks olid primitiivsed kivikirved ja tulekivist riistad.

Viimaseaegsed kaevamised Kunda Lammasmäel on toonud uusi üllatavaid leide. Varem saadi Kunda leide rabakihidest endise järve põhjast, kust loomulikult võis leida vaid luuriistu — kalastusriistu, seevastu on Lammasmägi endise saarena rabas asustuskeskuseks, kus peaksid leiduma kõik igapäevases elus tarvitavad riistad. Ja nii ongi Lammasmäe leius kirveid, kõõvitsaid, õnestalbu, lihvimiskive, puur, naaskleid, võrgukive, ehteid ja pääle selle määratu hulka kalastus- ja jahiriistu. Primitiivsed kivikirved ja tulekivist ning kvartsist kõõvitsad tuletavad otsekohe meelde vastavaid Vöisiku kultuuri leide. Pääle selle on Vöisikust ka üks ahing ja paar teist luuriista, mis omakorda päriskarnased Kunda riistadele. Vöisikus tuleb luuriistade suhtelist vähest esinemist seletada asjaoluga, et sealsed leiud asetsevad kõik moreenkingustikus, kus teatavasti luu kiiresti kõduneb. Kuid seni avastatud leiud osutavad suurt ühetaolsust. Seega tuleb loobuda Kunda ja Vöisiku kultuuri lahushoidmisest, kuna nende vahel pole vähet ei kultuuris ega vanuses ja pole tarvidust otsida Vöisiku kultuurile võõrast algupära. Ka Soomes Antrea leid kuulub samasse rühma ning vanuselt antsüülusaja esimesse poolde, nagu dr. A. Äyräpää olevat autorit informeerinud.

Kuna luukultuur endiste leidude põhjal ei võimaldanud luua mingit ühendust hilisemate kultuuridega, seda võis siduda ainult Venemaal leiduva luukultuuriga, kusjuures võimatuid raskusi tegi rahvuse-küsimus. Lammasmäe leiud viivad sellele küsimusele siiski palju lähemale.

Nagu teada, valitses Põhja-Euroopas, välja arvatud Skandinaavia, kolmandas aastatuhandes enne Kr. täiesti omapärane ning teistest erinev kammkeraamiline kultuur, ristteraliste kirvestega ja omapäraste faceteeritud talbadega. Selle kultuuri tekkelugu ja päritolu oli raske selgitada. Luukultuuri ja kammkeraamilise kultuuri vahele tekkis ajaliliselt tühik, mida täideti Vöisiku kultuuriga. Viimaste Kunda leidude hulgas on esindatud kammkeraamilisele kultuurile sarnased esemed. Eriti tähelepanu tuleb juhtida veel kvartsist riistakestele, mille hulgas leidub tüüpe, mida ei leidu üheski Euroopa kultuuris, kuid on omased Kunda ja kammkeraamilisele kultuurile. Need kokkuvused ühes kui teises nimetatud kultuuris, mis samal ajal on võõrad või täiesti tundmatud teistes kultuurides, näitavad selgesti, et luukultuur jätkas oma elu ja lõi pidevalt juurde uusi vorme ning lõpuks kujunes välja väga omapäraseks kammkeraamiliseks kultuuriks — kultuurirühmaks.

Kunda leide peeti seni pärinevaks antsüülusaja lõpust. Uuesti alustatud kaevamiste puhul leiti 1 m pikkune haugi luustik kaluri poolt seljasse visatud ahingiga, mis asus 70 sm sügavamal tavalisest leiuvööst. Leitud kalaluustiku varjav kiht uuriti soogeoloogiliselt ja analüüsiti dr. P. W. Thomsoni ning dr. Schütrumpfi poolt, kellede järgi see leid kuulub antsüülusaja maksimumi, resp. algusse. Seega Kunda asustati inimeste poolt geoloogilise kronoloogi järgi 8-das aastatuhandes e. Kr. ja sääl elati kuni antsüülusaja lõpuni, s. o. 6-da aastatuhandeni e. Kr., mil Kunda järv tühjaks jooksis. Pääle seda polnud kalastaval rahval sääl enam võimalik elatuda, kuna tol ajal ei harrastatud kalastust lahtisel merel.

Samal antsüülusajal, mil valitses Kunda kultuur, asus viimase lõuna-ida külje all nn. Svidri kultuuri keskus (nimetus antud Varssavi lähedal asuva leiukoha järgi), mis oli palju vaesem vormidelt ja kust Kunda asukad võtsid üle selle kultuuri elulisema nooleotsa vormi. See näitab luukultuuri kandjate arenend taset, võttes võõrast kultuurist selle, mis kasulik oma kultuuri edasiviimiseks. Luukultuuri kandjad olid uute kultuurvormide leiutajad. See on suurte põhjapanevate loomingute ajastu, millele rajaneb hiljem edaspidine kultuuriareng.

Kammkeraamilise kultuuri ajal langes uute vor-
mide leiutamine. Üks tähelepanavamaid leiutisi on
suur ümara põhjaga kammiga ilustatud savinõu —
kammkeraamika, mille järgi terve kultuur sai oma
nime. Pääle selle õpitakse enam ja enam tarvitama
kivimaterjali. Kunstiarendamine jätkub; ornamendi
kõrvale tekib ka skulptuur, luu-, puu-, ja kivimaterja-
lis, mis väga täiuslikult vormitud ning realistliku mait-
suga (karu-, põdra-, luige-, pardi- jne. kujutused).
Need kunstitooted on tuntud ainult kammkeraamilise
ala piirides, kus tol ajal tegutses vaba kalur ja jahi-
mees, kelle koduloomaks oli koer juba Kunda ajast
pääle.

Umbes 2000 a. e. Kr. asub Kesk- ja Põhja-Saksa-
maal karjakasvataja indo-euroopa rahvatõug, kelle lõu-
napoolsed naabrid olid väga sõjakad, kellede pääle-
tungi tõttu eelmainitud rahvas, kes karjanduseks vajas
laiu alu, pidi edasi tungima põhja poole. Loomulikult
oli hõredalt asustatud kalastava ja jahtipidava rahva
västupanu nõrgem, mille tõttu nad olid sunnitud sisse
tungima võrastele aladele Skandinaaviasse, Ida-Balti-
sümi ja Kesk-Venemaale. Siit pääle katkebki vaheliili
ja olukord ainelis kultuuris ja alles umbes 600 a.
paiku e. Kr. Asva leiu näol Saaremaal, satume tõeliste
eestlaste jälile.

Rahvusküsimuse juurde tagasi siirdudes, tuleb la-
hendada küsimus, milline rahvus võis olla kammkeraa-
milise kultuuri kandja. Dr. Ailio väitis, et see kultuur
kuulub soome-ugrilastele, ei ole tekkinud sellele põh-
jendat vastuväidet, kuna see kultuur asub samal alal,
kus soome-ugrilased on asunud tänapäevani. Keele-
teadlaste üldise arvamuse järgi pidi umb. 2000 a. ü. e.
Kr. kammkeraamilise kultuuri levimisel asuma soome-
ugri algrahvas, kellest põlvnevad tänapäeva eestla-
sed, vadjalased, soomlased, karjalased, vepslased, tšere-
missid, mordvalased, sürjanid, votjakid, ungarlased,
ostjakid, vogulid jne. Umbes 3. aastatuhandel osutu-
sid nende rahvaste keeled veel ühiseks — moodusta-
des soome-ugri keeled.

Urali algkeele rahvaste algkodu otsitakse, nagu
soome-ugrilaste omagi, Kirde-Euroopast.

Mitmed sõnad, nagu „murakas“, peetakse soome-
ugri algrahva sõnaks, mis näitab, et see rahvas pidi
asuma põhjapoolsetel aladel, kuna see taim ei kasva
lõunas. Sõna „mesilane“ — samuti samaaegne sõna,
kinnitab, et need rahvad ei asunud mitte Siberis,
sest sinna viidi mesilane alles 18. sajandil. Soome-
ugrilasi ei paigutata kaugemale ida poole kui
Volga keskjooksu maile ja Setälä järgi ei ula-
tunud nad kaugemale lõunasse kui Dnepri ja Väina
ülemjooksu piirkonda. Mõned saksa ja poola muin-
asteadlased paigutavad soome-ugrilased Põhja- ja
Kirde-Poola ning Ida-Preisi alale. Mõned on oletanud
algkodu Skandinaavias ja kaugemal idas, mis pole osu-
tunud küllalt tõenäoiseks.

Et kammkeraamiline kultuur kuulus soome-ugri-
lasile, selle tõevastavus on muinasteaduse kui ka kee-
leteaduse väidete tõttu väga suur. Eelpool näidati, et
kammkeraamiline kultuur on välja kasvanud luukul-
tuurist, kus suurem osa ühe kui teise ainelisest kultuu-
rist katavad üksteist ilma et siin oleks näha võõrast
sissetungi. Isegi säärased tüübid, mis mujal täiesti
tundmatud, on neil ühised, siis tuleb väita, et luu-
kultuuri kandjad olid soome-ugrilased, kelle päritolu
pole kustki mujalt, kui Lääne-Euroopast ja kes esinda-
vad vanema kiviaja, eriti Magdalenien kultuuri eri
võsu. Luukultuuri läänelisele päritolule vaidleb vastu
Viini prof. Menghin, kes asetab selle idasse, mis pole
aga tõenäone ja on puhtoletuslik, lootustel edaspidis-
tele rikkalikumatele leidudele. Luukultuurile eriti tüü-
pilised ahing ja hambulised riistad puuduvad aga täie-
likult idapoolses paleoliitikumis, küll aga leiduvad
just lääne paleoliitikumis. Teiseks on luukultuuri vane-
mad leiud läänes- ja ida pool muutuvad just noore-
maiks. Kirves oli seni paleoliitikumis tundmatu, kuid
selle leidmine vanima kiviaja vanema-astme leidudes
annab tähtsa vaheliili kultuuride ühendamisel. Pääle
selle on terve rida vähemaid luuriistu ja tulekivist
riistu, mis ühendavad läänepoolset paleoliitikumi luu-
kultuuriga.

Tahes-tahtmata tuleb jääda arvamisele, et luukul-
tuur on pärit läänest.

Jää taganemisega põhja poole rändas ka loodus
sellele järele ja vastavalt sellele ka inimene, kes jahi-
mehena jälgis suuremaid loomi, nagu põder jne. Põhja-
Saksas rebeneb luukultuur kaheks, üks haru siirdub
Skandinaaviasse, teine Ida-Baltikumisse, millest ole-
neki nende kultuuride sarnasus, kui ka väike erine-
vus, mis tingitud päämiselt näiteks tulekivimaterjali
kergemast kättesaadavusest Skandinaavias jne.

Nii siis olid need soome-ugrilased, kes asusid mõ-
lemale poole tolleaegset antsülusjärve. Ida poole
järve asustasid nad Põhja-Poola, Ida-Preisi, Leedu,
Läti, Eesti, lõunapoolse Soome ja osalt ulatu-
sid nad ka Venemaale. Soome-ugrilaste kõrval Poola
alal asusid Swidri kultuuri kandjad, kes oma kultuu-
rilt täiesti erinesid, nad suruvad pääle Ida-Preisi kagu
osas, kus kujunes terav vahepiir, nagu näitavad leiud.
Leides sääl västupanu, siirduti Põhja-Saksamaa aladele
ja sealt Skandinaaviasse, jõudes välja Lõuna-Rootsini,
kus lõpeb Swidri-Lyngby kultuuri jäänuste piir. Ida-
poolsed luukultuuri kandjad vallutavad aeg-ajalt põhja-
poolsed alu Soomes ning Kesk-Venemaal kuni Uura-
lini.

Nagu eelneva ettekande refereeringust selgub, on
meie muinasteadus viimastel aastatel teinud väga suure
tähtsusega avastusi Eesti ala vanemate muinasaja
kultuurühmituste vahelkordade selgitamisel. Kõige
selle tulemusena tuleb võtta juba peaaegu päris kind-
lana teadmine, et oleme oma maa ürgvanad peremehed.

Uue itaalia keele ja kirjanduse professori jutul

Meie kaastöölisel oli võimalus kõnetada hiljuti Tartusse saabunud Itaalia keele ja kirjanduse uut prof. Dr. Alessandro Volpicelli't, kes lühikese aja kestel saanud tuntuks niihästi ülikooli kui üliõpilaste ringides ja kelle juhatusel teostatav õpetus on äratanud suurt huvi Itaalia vastu, tuues kokku rohkearvulise ning huviküllase kuulajaskonna. Dr. A. Volpicelli on pärit Roomast ja sooritanud seal omad õpingud, kaitstes ühtlasi doktori väitekirja Itaalia pealinnas. Ta on ühtlasi esimene roomlane seniste lektorite seas, sest tema eelkäijad olid Torinost, Milanost ja Triestist, seega linnadest, kus domineerib Põhja-Itaalia vaim. Dr. A. Volpicelli jutustas lahkelt enda eelseisvaist ülesandeist ning jagas muljeid meie üliõpilaselu üle:

— Saabusin Tartusse maalt, mis asub kõige kaugemal Euroopa nurgas, sest minu esimene välislektori ülesanne viis Portugali, Lissaboni ja Coimbra ülikoolidesse, kus toiminis kolme aasta kestel itaalia keele ja kirjanduse ajaloo lektorina. Lahkusin sealt alles tänavu sügisel, mispärast tuli valida matkateekonnaks pikem ring, kuna rahutused Hispaanias olid täies hoos.

— Tartus olen algusest peale kohanud suurimat sõbralikkust ja tunnen tõsist rõõmu, et võin asuda tööle vanas ja väga lugupidamisväärses Tartu ülikoolis, mille kuulsus teadusmaailmas on alati olnud silmapaistev. Tulin siia seks, et õpida ühtlasi tundma eesti kul-

tuuri, teie keelt ja kirjandust, eriti aga rahvusliku tõusuaega ja teie suuri saavutusi lühikese iseseisvuse kestel. Meil Itaalias jälgitakse suurima sümpaatiaga iseseisva Eesti arengut ja lugupidamine noore vabariigi vastu näitab järjest kasvu.

— Õige tööhoog algab mul aga, kui olen õppinud selgeks eesti keele, mille juures töötan juba siiatuleku esimesest päevast peale. Lähemas tulevikus loodan võivat pidada loenguid juba teie keeles ja anda kõige arusaadavamal kujul õpetust minu emakeele foneetikas, grammatikas ja keele ajaloo. Praegu olen kahjuks sunnitud piirduma keele õpetusega teiste võõrkeelte kaasabil ja loengutega moodsa kirjanduse üle, kusjuures loengud on mõeldud esijoonelise filosoofia teaduskonna üliõpilastele, osavõtt aga võimalik kõigi teaduskondade kuulajatele ning asjahuvilistele väljaspoolt.

— Olles viibinud pikemat aega enamvähem samalaadses ülikoolilinnas kui Tartu, sest Coimbra on ka vähesema arvu elanikega linn, mille elusooneks kõrgem teaduslik õppeasutus, pean kohe kiitma eesti üliõpilaste seas valitsevat vaimu, nende seesmist hoogu ja indu. Kui minu eelmises asukohas peeti kõrge au sees traditsioone ja kombeid, siis avaldus see esijoonelises välistes tunnustes, siin Tartus aga pesitsevad lugupidamisväärsed traditsioonid just üliõpilaste hinges. Teie suurepärased üliõpilasorganisatsioonid, mis oma liikmeskonna lähe-

Dr. Alessandro Volpicelli.

dase liitmise tõttu on täiesti tundmatu liik teiste maade üliõpilaselu korralduste seas, kannavad hästi edasi seda vaimu, mis akadeemia vabadele kodanikele nii omane ja mis neisse istutab nõuetava väarikuse ning enesehindamise. Mul on juba au olnud omada üksikuid kokkupuuteid teie üliõpilaskoondistega ja kindel mulje kõigest on, et vaimsed väärtused leiavad lähedas sõprusringis elavat hindamist ning organisatsioonide kasvatuslik väärtus tuleb suureks eduks kogu riigi arengule.

— Lühikese aja kestel on Tartu, tema ülikool ja üliõpilased saanud minule väga armsaks ja olen tõsiselt rõõmus, et võin nii meeldivale ja asjahuvilisele kuulajaskonnale tutvustada Itaalia kultuuri ja selle saavutusi.

Talisporti hooaja algul

Üliõpilassportlastel seisab ees talvespordi hooaeg. Meie oludes on küllaldaselt ja piiramatult võimalusi talispordi harrastusiks, kui aga luuakse parajad ja soodsad võimalused selle levikuks ja harrastamiseks. Talisport on levinud meil järgmistel aladel: suusatamine, iluuisutamine, kelgutamine, kiiruisutamine, uisutamine ja jäähoki.

Suusatamine on viimasel ajastul üldiselt massiliselt levima hakanud. Kui omal ajal paremad, kiiremad suusatajad kuulusid üliõpilasperre, siis kaldub see kuulsus üliõpilasperelt kõrvale ja nihkub teisele.

See on ka arusaadav. Omal ajal tegeles suusatamisega peamiselt üliõpilaspere — üliõpilassportlased, nüüd aga on suusatamine laiemas rahvahulkadesse kandunud. Kus on huvi ja soodsamad võimalused, seal on ka töötlemusi märgata. Üliõpilassportlastele tuleb anda võimalusi suusaspordi harrastusiks. Iga üliõpilasorganisatsiooni juurde tuleks asutada korralikud suusajajamä — selle sõna kitsamas mõttes.

Seal peaksid saadaval olema suusad, kepid, suusasaapad ja vastav rõivas. Tuleb korraldada ühiseid väljasõite, mäesõite jne.

Akadeemiline Spordiklubi, kelle hoolet kogu üliõpilaspere sportimise võimaluste soodustamine,

tahab eeloleval talihoajal asutada laialdast suusajaama, kust üliõpilased võiksid saada vastavaid spordiabinõusid. Tarvilik eelkõige on suusatamise õpetus, õnnetuste ärahoidmiseks. Siin on vajalik vastavate kursuste korraldamine, et laias üliõpilasperes esmajoones huvi äratada kaunile suusaspordile ja teiseks õpetada korralikult ja teravisekohaselt suusatama.

Lai tööväli, mis nõuab korraldamist.

Uisutamine on tänapäeval meil kadumas. Ainsamaks uisuteeks Tartus on veel püsima jäänud A. S. K. uisutee Botaanika aias ja seegi leiab vähest kasutamist. Uisutamise vähesusele kaebavad kõik vastavad seltsid üle maa. Osaliseks põhjuseks on siin: suusasporditõrjub uisutamise välja. Akadeemilisel perel oleks aga uisutamine kohasemaks spordialaks. Ta nõuab harrastajalt vähe aega, on odav spordiala ja kõigile kättesaadav. Botaanika aias on pidevalt korraldatud uisuteid. Seal on üliõpilasperel saadaval üüritavaid uisutarbeid. Õpingute vaheajal ja igal juhul on võimalus uisutamiseks. Tuleks propageerida ühisuisutamisi, organisatsioonide vahelisi uisutamisevõistlusi, mis tooks elevust sellele tarduvale spordialale.

Iluuisutamist on kandnud ja edasi viinud intelligents. See on kallim spordiala oma nõuetava sporditarvete ja ajakulu poolest. Kauni iluuisutamise ilu ja suurepärasuse tõttu peaks üliõpilaspere siingi jätkama alustatud tööd.

Uudisalanana on kõigjal levinud jäähoki. See spordiala on paari viimase aasta jooksul ka meil huvi äratanud ja laialdast poolehoidu võitnud. Esimesed pioneerid olid siin üliõpilassportlased. Töö tulemusena võiks märkida, et selle ala parimana tuli eesti jäähokimeistriks Akadeemilise Spordiklubi jäähokimeeskond. Kõitva spordialana peaks jäähokil ka meil tulevikku olema. Peaks ainult jällegi otsima võimalusi, abinõusid ja soodustusi jäähoki levikuks üliõpilasperes.

Üliõpilaspere liuväli Botaanika aias oma loodusliku ilusa asukohaga võiks olla jäähoki mänguväljade südameks. Laialdase üliõpilaspere toetusel ja üliõpilaskonna juhatuse kaasabil tuleks üliõpilaspere uisuteele ehitada korralik duširuum, mis kutsuks paljusid talispordlasi korralikult, järjekindlalt käima uisuteel.

Enne kõike, kui asuda üliõpilasspordi soodustamisele, peaks ühtlustama üliõpilasspordi juhtivate organite tööd.

Kehalise kasvatuse instituudi, kehalise kasvatuse toimkonna ja praeguse elupõlisema organi — Akadeemilise Spordiklubi tööväli tuleks ühtlustada; tarviduse korral koondada keskuseks, mis aitaks edasi viia üliõpilasspordi laiemale, avaramatele tööväljadele.

Ainuesindus Eestis

A.-s. Prow. J. Lill

Tartus

Askatane

Tähelepanekuid Soomest

Iga Soomes viibiva võõra tähelepanu köidavad kahtlemata soome üliõpilaste kultuurilised harastused, millistel aktiivse soomluse eest võitluse kõrval on võrdne koht. Huviga püüad siis ses suhtes tõmmata paralleeljooni üle lahe oma kodumaalegi.

Lehitsedes Hämäläis-osakonna aastaväljaannete „Kaikuja Hämeestä“ 9. osa, jääb meelde osakonna esimese inspektori A. V. Ingmanni sõnad: „Meie peame alla tulema oma kõrgendikelt ja lähenema rahvale, kui tahame soomluse vaimu säilitada elavana.“ Need sõnad kuuluvad küll vaid Hämäläis-osakonna raamistikku, kuid on samas nii või teisiti sõnastatud, aga samasisuliselt arutu kordi öeldud kõigis osakonnas. Neilt kõrgendikelt on Soome üliõpilaskond juba ammu laskunud. Aastakümneid kestnud võitlus soomluse eest ja rootsluse vastu on küll mõnes suhtes andnud imestust äratavalt vähe tagajärgi, kuid oma rahvale on maakondliku kuuluvuse alusel organiseeritud üliõpilaskond lähenenud iga aas-

taga, pühendades palju hädad tahet ja tähelepanu vanade, kultuuriteilt taganevate rahvapäraste tarkuste ja kommete päästmiseks ja muuks rahvuskultuuriliseks hüvanguks. Osakonna ja kodumaakonna vahel valitseb vastastikune arusaamine ning kokkukuuluvus ja tihe koostöö. Kõigis osakonnas on olemas n. n. Kodukoha Uurimise Toimikond, mille ülesandeks on koostada suviste uurimusretkede kavade, leida retkkonna liikmed ja lahendada praktilisi küsimusi. Retkkonda kuulub tavaliselt 5—15 inimest, sageli üliõpilased, kes vastavaid aineid, nagu soome keel, rahvaluule, etnograafia jne. ülikoolis õpivad ja retke tulemusi ka oma stuudiumi jätkamiseks saavad kasustada. Retkkonna juhina tegutseb vastava tööga vilunud üliõpilane või magister. Suve algul alatakse tööd, mis kestab kolm kuni neli nädalat, kusjuures tavaline tööpäev on kuus tundi. Retkkond majutatakse paari suuremasse tallu, kust päevaks siirdub igauks oma erialalise uurimustöö juurde. Üleskirjutusi tehakse kõi-

Talipühad põhjamaades

Eskimode ja kaugepõhja indiaanlaste suguharude juures on talv usulistel pidude ja tseremooniatega ajaks. Niisugune oli olukord mõnes mõttes ka vanade germaanlaste juures. Islandi saagades leidub vihjeid sellele, kuidas „inimesed talvel vaikselt kõrgendikul istuvad“. Vanade viikingite suviseks tööks olid peamiselt sõjakäigud ning kauged meresõidud. Igatahes talvel oli aega puhata ja pühi pidada. Nagu nüüdki, kui viljad koristet ning ulualla viidud, kõik välistööd tehtud, siis on aega hinge tagasi tõmmata. Kui tuleb talv ja loomad enam vabas looduses toitu ei leia, siis algab loomatapmise aeg. Ja liha läheb talviseks toiduks.

Igauks, kes maal elanud, tunneb seda askeldust ja ruttu, mis toob kaasa jõulude ettevalmistust. Esijoones suur loomade veristus. Nii on see meil ja ka Skandinaavia riikides. Oktoobrit või novembrit (mil tapmine eriti hoos) nimetatakse vanast ajast — tapmise-kuuks.

Ka on talupidajail viisiks maatöid teatud kindla päeva peale lükata. See harjumus on tuntud kalendri sisseseadmisest peale. Kas või mardipäev on tuntud suurelt osalt terves Euroopas suure tapmise-päevana.

Inglise „martinimas“i kohta leidub märkus: „Sel päeval tulevad lehmad, härjad ja sead tappa, liha suitsetama panna ja talveks sisse soolata. Vorstil ja mardijoogil lastagu hea maitsta.“

Nii Saksas kui Inglismaal tuntakse laialt mardihane söömist ja mardiveini joomist. Mardipäeva nime-

tus on ladina algupäraga — Martinalia, mis tähendab sõnasõnaliselt „ankruavamisepäev“. Sest just mardipäevaks kõlbab uus vein juba juua ja siis avatakse ankrud. Tuntud on vanasõna nii Prantsusmaal kui ka Saksas: „Tõsta klaas Martini auks ja joo per circulum cum!“

Jõulude pühitsemine asetab antiikaja ühe päikesepüha. See päev langeb 25. detsembrile — talvapäikese pöördele.

Skandinaavias tähistatakse jõule sõnaga „jul“, mille etimoloogiline tähendus tänapäevani seletamatu. See sõna märgib pikemat ajavahemikku novembrist jaanuarini.

Snorre Sturlasson, Islandi saaga- ja ajalookirjutaja (elas 13. s. algul), arvab, et sõnaga „jul“ tähistatakse keskjalvpepidu, pärit paganaajast, mil ohverdati oma jumalale.

Snorre järele oli pagan-põhjalastel aastas kolm ohvipüha: talve algul, ohverdati järgneva aasta viljarikkuse kordamiseks; teine ohvipüha oli talve keskel, sellel ohverdati vilja heaks idanemiseks; kolmas — suve algul, see oli sõjaõnneks. Kõik pühad olid peajumal Odini (Wuotan) määratud.

Arvatakse, et pagana-aja ohvipühad ongi ristiusu sügis-, jõulu- ja lihavõttepühad.

On ju tõenäolik, et sügiseste tööde lõpul oli põhjust saagiandjat tänada ja õnnistust paluda järgnevaks aastaks. Aga miks just keskjalvel idanemise õnneks ohverdati, on selgusetu. Vana-Norra Gulating'i säädus käsib talupoega püha pidada ja annust tuua kord sügisel, teine talvel, — mõlemad Kristuse ja neitsi Maria auks. Sellest sõltub hea viljasaak ja rahu. Miks õieti ristiusu jõulud viljarikka aasta kor-

gilt võimalikelt inimelu mitmekesiseilt aladelt ja toimingult, nagu rõivastusest, toitlustamisest, karjapidamisest, kalastamisest, viinapõletamisest, tõrvaajamisest jne. Harilikult on retkkonnaga kaasas ka mõni asjatundja, kes pil-distamise teel jäädvustab küsitlusaluseid toiminguid. Nii leidub kõigis osakonnis rikkalikke ja väärtuslikke sellelaadilisi kogusid. Hämäläis-osakonna retkkonnal oli 1935. a. suvel isegi filmija kaasas. Retkkonna kulud kaetakse nii osakonna summadest kui ka väljaspoolt saadud stipendiumest. Stipendiume annavad Soome Kirjanduse Selts, soome keele — kõiki murdeid ja keelealasi käsitleva — sõnastiku toimetuse (Sanankirjasääti), Haridusministeerium, Ajalooline Selts jne.

Uurimistulemused lähevad mitmele poole — muinasteadusse puutuvad osad Soome Kirjanduse Seltsile, sõnasedelid sõnaraamatu toimkonnale, esemematerjal rahvusmuuseumile jne. Neist retkondadest on ajuti ka eesti üliõpilased — sõpruslepinglased osa võtnud.

Pääle eelpool kirjeldatud kodukoha-uurimus retkkondade saatmist saavad osakonnad suveti

veel maakonda rahvapidusid korraldavaid rändtruppe. Neisse n. n. *kesäkiertue* truppidesse kuulub tavaliselt 15—20 üliõpilast, kes 1—2 nädalase retke kestel korraldavad valdades rahvapidusid, koos kohapäälsete noorsooseltsidega või kaitseliiduga. Need peod on mõeldud rahakogumiseks teatud rahvuskultuurilise otstarbega, kuid on ühtlasi ka meeldivaiks võimalusiks üliõpilasile kõnede ja ettekannete kaudu esitada oma kodumaakonna rahvale tänulikku armastust ja kutsuda rahvast kaasa omisse võitlusisse ja üritusisse, ning rahvale võimaluseks piduliku meeoleu soodsal taustal lähemalt kokku puutuda oma noorte haritlastega. Peo kava on võimalikult mitmekesine, sisaldades näidendi, kõnesid, laulu, deklamatsioone jne. Sageli on trupi kõnelejatega kaasas ka osakonna kuraator ja inspektor. Pidudest kogutud raha on mitmedki osakonnad nimetamisväärselt kasustanud, näiteks Satakuntalainen Osakunta ehitanud Harjuvalda Soome suurima sanatooriumi, püstitanud mälestusmärgi hukkunud „S2“ laevale, Hämäläis-osakunta on pannud aluse soome rahvaulikoolidele, saates stipendiaadid Taani õppima jne.

daminekuks peetakse, pole selge. Ja ometi on see nii omapärane komme põhjale. Jääb üle arvata, et siin pagana-usu jäänustega tegemist.

Paganausu ajal järgnes ohvrile õlleannus. Joodi jumalate: Odin, Thor ja Freia mälestuseks. Ja niisugune mälestuse joomine on üle kandunud ka ristiusu-jõulukommetesse. 19. s. Smålandis (Lõuna-Rootsi maakond) algas jõuluõhtu pühitsemine sellega, et joodi pidulikult Jumala terviseks, Kristuse ja neitsi Maria auks (Guds äminnelsekål!). Arvatakse, selleks, et paganaaja süüspidu ristiusule vastuvõetavamaks teha, lükati ta lihtsalt edasi, millest saidki jõulud.

Põhjamaa rahvasuus elab jõulupüha ikkagi kui viljakuse pühitsemise päev ja on ajaks, mil päike jälle kõrgemalt hakkab käima.

Vanajutus ratsutab Freia — viljakusejumal kuldil seljas — talvepühal. Ka liiguvad vaimud ümber jõulu ajal; hinged tulevad inimelamutesse. Neile kaetakse laud ja neile jäetakse terveks jõuluööks tuli koldeesse, kus nad end soojendada saaksid.

Islandi saagades kõneldakse jõuludest kui lummutiste ajast. Päevad on siis imelühikesed ja ööd lõputud. Ja pimedat armastavad kollid. Ka muutuvad vaimude kirjeldised üha õudsemaiks, mida enam põhja poole. See on tingit looduse süngusest. Loodus määrab rahvasuus ja annab ainet fantaasia-kujutlusiks. Põhja pikad pimedad ööd, lumetuisud ning tormid ja kare külm jätavad jälgi rahvasuus vaimude kujutlus-tesse.

Nii norra kui ka rootsi rahvasuus leidis veel hiljuti paganausu jäänuseid. Igas taluõues leidis kaitse-

puu, millest sõltus majaõnn. Puujuurtele kallati kann õlut. Majas asus haldjas; temale anti taldrik riisiputru nurka. Ka surnutele viidi ohvrit. Jõuluööl avanesid kalmukünnad ja all nähti säravaid saale, kus pidutsesid maa-alused. Islandis ja Norras arvati, et hinged (surnud omaksed ja tuttavad) tulevad koju. Kõneldi jõulupuršidest, kes liikusid hobustel karjakaupa ja peatudes talude õuel anti neile süüa-juua. Vastasel korral kardeti neilt kurja.

Kuna jõuluajal vaimud liigvel, siis on too aeg sobiv ka ettekuulutusiks. Nii kallatakse tina või munavalget külma vette; lastakse pähklikoori väikeste küünaldega veel ujuda, millest loetakse tulevikku. Või noor tüdruk rõivastub lahti toas, valab kruusidesse ühte vett, teise veini, siis ilmub tulevane. Kui ta joob veini, on rikas, kui vett — vaene.

Rootsis kõneldakse jõuluvaimudest, kes liiguvad talust talu teisel ja viimasel jõulupühal. Poisid-tüdrukud vahetavad rõivad. Inglismaal ja Saksas tuntakse jõululummutsi. Tuntuim neist jõulusikk. Ka Rootsis oli varemalt jõulusikk, kelle ülesandeks oli jõulukinkide toomine. Varemalt ei tuntud Rootsis jõuluvanat ega kuuske. Need mõlemad on sissetoodud hilisemat ajal, aadliperekondade kaudu. Poisid maskeerisid jõulusikuks, olid täiesti nahka mässi, ülemine kehaosa kujutas pead, sabaks kasevits. Pead ja saba sai nõõri abil liigutada. Sikul olid ka sarved. Taanis kujutasid sikk kaks poissi: seljad vastakuti kokku köidet; tuli kummargil käia. Tekk laotati üle ja kolmas istus ratsanikuna selga. Norras samuti on sikk kinkide toojaks. Rootsis tavaliselt valmistati (ja tehakse maal seda praegugi) jõulusikk puust ja mähti ümber õlgedega.

Samal alusel saadavad ka AKS (Akateemillinen Karjala Seura) ja NYKS (Naisylioppilaitten Karjala Seura) oma liikmeid välja, süvendama rajakarjalaste rahvustunnet ja jagama neile tervishoidlikku nõuannet.

Osakonnis on olnud võimalusi kuulda nii kodukoha-uurimusi, kui ka rahvapidadesid korraldava retkkondade ettekandeid ja aruandeid. Etelä-Pohjalais-Osakonnas oli eriti huvitav prof. Heikki Klemetti huumoriküllane kõne. Vanale muusikamehele jätkub huvi muinasteaduselegi ja ta on suveti teostanud pikemaid retki Etelä-Pohjanmaale, kogudes vanu rahvaviise.

Võõrale on üllatav see soojus ja huvi, millega asjasse suhtutakse. Vanade rahvuslike arete kogumine pole sel määral vaid erialaliste uurijate ja teadlaste kui laiemate hulkade südameasi. Kui siit nüüd tõmmata võrdjooni kodumaale ja Tartu üliõpilaskonnale, siis ei tohi muidugi mitte unustada esijoones seda, et Soome üliõpilaskond on organiseeritud maakondlikul alusel ning et rahvuskultuuriliste kui ka muudegi osakonna siseellu puutuvate ülesannetega tegeleb osakonnast õieti vähem protsent üliõpilasi, n. n.

osakonna parimik; ei saa unustada sedagi, kui võrt vanem on soome rahvuslik üliõpilaskond; kuid siiski võibolla pole ülekohus siinkohal mingil määral püüda juhtida eesti üliõpilaskonna tähelepanu sellele, et meilgi oleks juba aeg oma organisatsioonide kinnisest ja suletud ringist püüda oma tegevuskava laiendada. Eestis oleks nendest retkkondadest mõeldavam ja läbiviidavam teine tüüp — rahvapidadesid korraldajad —, kuna murdeerimist ja muinasvarade kogumist teostatakse niikuinii juba erialaliste Akadeemiliste Seltside ja vastavaid aineid õppivate üliõpilaste poolt. Tartu üliõpilaskonna organisatsioonies, niipalju kui neis ka ei esine mitmekesiseid harrastusi, on liiga vähe tähelepanu pöördunud rahvuskultuurilisile küsimusile. Meil on Raja-Karjala asemel venestunud ja ajast iganevad Setumaa ja peipsiäärsed vene külad, kus sama hästi peaks süvendama rahvustunnet, kui ka jagama tervishoidlikku nõuannet; meil on mandreist eemalseisvad Läänemere saared, kellele üliõpilaskonnal on kohustus läheneda.

Salme Sinimets.

Teisel jõulupühäl on suur „hobuste päev“. Ratsutatakse nii kiiresti kui võimalik, et pääseda nõidade küüsis. Hobustele antakse pühitsetud toitu. Sõit läheb mööda põlde, suure kiiruga kuni hobused nõretavad higist, siis minnakse sepa juurde ja lastakse kupp, et loomad oleksid kogu aasta terved ja tugevad.

Tüüpiliseks põhjamaade kombeks peetakse õlgede sissetoomist jõuluõhtul. Komme on pärit keskajast, siis kaeti kirikute ja losside põrandad õle-korraga. Rahvas meenutab jõululapse aset sõimes õlgedel. Rootsis magati jõuluõöl põrandal, kuna voodid loovutati hingedele või inglitele. Õlgedega ühenduses on palju ebausukombeid. Õled anti loomatoiduks kui kari kevadel välja aeti. See pidi õnnetustest hoidma. Ka laotati õlgi põllule, et pind muutuks viljakandvaks.

Üldtuntud on puutüve sissetoomine jõuluõhtul. Pikal puutüvel, mille üks ots kord-korralt koldes lühemaks põles, istuti. Sõed loeti ära, need kaitsesid maja kõige kurja eest. Tulel oli kaheksagune tähendus ja pidi sellepärast terve öö põlema: peletada kurja eemale ja lasta hingedel selle paistel soojendada.

Jõulukingid omavad erilise tähtsuse (nagu Rooma uueaasta kink!). Uueaastakinke jagas Norras kuningas ise oma inimestele, „nagu oli valitsejale kohane“. Kinkide jagamine on pärit keskajast. Preester Alsso nimetab jõuluõhtut „heldeks õhtuks“. Jõulukinkide edasiandmise kombed on erimaades erinevad. Ees-Pommernis Mecklenburgis lükatakse jõulukink üle ukse tuppa ja andja hüüab „julklapp“ — jõulukink (komme on Rootsi päritoluga).

Jõuluõhtu toitudest oleks nimetada soodas leotet kala (lutfisk). Seda süüakse praegu Rootsis veel pea-

aeu igal pool maal. Samuti traditsiooniline on jõulupuder (piimas hautet riis). Jõululaupäeva lõunal aga süüakse sealihavedelasse kastet leiba. „Mullebröd“ on tükki leiba üle valatud pekist väljakeenud rasvaga. Sealihä etendab suurt osa kõigis põhjamaades. Igas Rootsi majas on kindlasti jõulusink; varem toodi jõuluõhtul terve seapea lauale. (Loodusrhivaste juures oli metsiga, kes end täis nuumand tõrudest ainuke tapmiseks kõlbulik loom talve algul).

Laialt tarvitatakse n. n. jõululeibu. Iga perekonnaliige saab hulga niisuguseid leibu, kujult meenutavad nad loomi, näit. jõulusikku. Jõululeibu tuntakse samuti Saksas ja Inglismaal. Rootsis hoitakse jõululeivad alles kuni järgmise kevade künniaja lõpuni. Kõik perekonnaliikmed saavad neist osa; esijoones peab aga kündja ja veoloom jõululeiba maitsma. Ka külvatakse väikesed tükikesed koos seemnega põllule; või purustatakse leib adraga enne söömist. Kõik tuleb õnnistuseks! Eriti kange tehakse jõuluõlu.

13. dets. pühitsetakse Rootsis (ka Saksas!) Lucia-päeva.

Kombe päritolu on segane. On arvamisi, mis peavad jõululast ja Luciat samaks; või tuletatakse ladinast sõnast lux — valgus. Varematal aegadel peeti Lucia-päeva koolides kui sügissemestri lõpp-päeva.

Lääne-Rootsis pühitsetakse Lucia-päeva kui ühte tähtsamat jõulu-eelpüha. Õl vaimud liikvel. Suitsetatakse maju, et neid eemale peletada.

Luciapäeva varahommikul rõivastub tütarlaps valgesse, pähe asetab pohlavartest pärja, milles põlevad küünlad, ta kannab kandikut kohvi ja „Luciaküpsistega“ ning äratab magajad. Rõivastutakse kiiresti ja asutakse ühisele Lucia-päeva hommikeinale.

Melanie Kees.

54 Laureati

Ülikooli aastapäeva aktusel avaldati rektori poolt Ülikooli 1936. a. auhinnatööde saajate üliõpilaste nimed. Auhiinatöid oli esitatud 56, milledest hinnati esimese ja eriauhindade vääriliseks 35 tööd, teise auhinna vääriliseks 16 ja kolmanda auhinna vääriliseks 3 tööd. Auhindamata jäid kaks tööd ja ümbrikud põletati ära.

Möödunud aastal oli esitatud auhinnatöid 43, milledest esimese auhinna vääriliseks tunnustati 17 tööd, teise auhinna vääriliseks 12, kolmanda auhinna vääriliseks 5 ja eriauhinna vääriliseks kolm tööd. Põletati ära 6 ümbrikku.

Esitatud auhinnatööde autoriteks osutusid teaduskondade järgi järgmised üliõpilased:

USUTEADUSKOND.

Usuteaduskonna poolt ülesseatud teemadele esitatud auhinnatöid:

1. Teemale: „Taanieli raamatu ajaloo-vaatlus ja eskatoloogia“ märgusõnaga „bar enaš“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Töö autoriks osutus stud. theol. Mark Nerling (Ch! Cl).

2. Teemale: „Kuidas Justinus Veretunnistaja kujutab ja kirjeldab oma teostes Jeesust Kristust?“ märgusõnaga „Ja sõna sai lihaks“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor stud. theol. Lembit Teder (Eesti Üliõpilaste Selts).

3. Samale teemale märgusõnaga „Aari“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. theol. Aleksander Jürisson.

4. Teemale: „Nõiad ja nõiaprotsessid meie maal vastava allikalise materjali alusel“ märgusõnaga „Magicus“ tunnustati 3. auhinna vääriliseks. Autor. stud. hist. Arnold Kotkas (Eesti Üliõpilaste Selts).

5. Teemale: „Allmaailma kujutlused eesti rahvausundis“ märgusõnaga „Päiv lätt Jumalihe“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. phil Alma Kaa! (organiseerimatu).

6. Samale teemale märgusõnaga „Ei usu“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. theol. Ago Wiljari (ü.-s. Veljesto).

7. Jutlus teksti üle: „2. Kor. 6,14—18 ühes eksegeetilis-homileetiliselt põhjendatud dispositsiooniga“ märgusõnaga „Karjasele“ tunnustati jutlus esimese auhinna vääriliseks. Autor: stud. phil. Hilja Kaev.

ÕIGUSTEADUSKOND.

Õigusteaduskonna poolt ülesseatud teemadele esitatud auhinnatöid:

1. Teemale: „Halduskohtute ja kohtulikkude haldusinstantside esimesele astmele alluvad kaebused ja vaided ning revisjoni-, apellatsioon- ja kassatsioonikaebused“ märgusõnaga „Opera et studio“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. jur. Ludmilla Kattal.

2. Samale teemale märgusõnaga „Vivat Academia“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. jur. Arnold Annus (Eesti Üliõpilaste Selts).

3. Teemale: „Normide kehtivus ruumis“ märgusõnaga „Sub specie aeternitatis“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. jur. Jüri Elken (korp. Vironia).

4. Samale teemale märgusõnaga „Adulescentia“ ei o! e töö mittevastavuse tõttu teemale auhinna vääriliseks tunnustatud ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

5. Samale teemale: märgusõnaga „Territoriaalsus“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. jur. Helder Väik (EÜS Põhjala).

6. Teemale: „Avarii“ märgusõnaga „Nauticus“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. jur. Anani Kallas (Eesti Üliõpilaste Selts).

7. Samale teemale märgusõnaga „Kontributsioonikapital“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor. stud. jur. Albert Rammul (Eesti Üliõpilaste Selts).

8. Teemale: „Rahvaesinduse valimisõiguse areng Eesti vabariigis“ märgusõnaga „Etatist“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. jur. Jaan Pulk (Eesti Üliõpilaste Selts).

9. Teemale: „Püsivkulud ja nende mõju tänapäeva majanduse kujunemisele üldse ja Eesti omale eriti“ märgusõnaga „Raskuste kiuste“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. merc. Uno Toovere (EÜS Põhjala).

10. Teemale: „Kaubanduskäitiste leving eriliikide järgi ühes suuremas Eesti linnas“ märgusõnaga „Arglik katse“ tunnustati esimese auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. merc. Endel Klausson (Eesti Üliõpilaste Selts).

11. Tartu linna poolt Jaan Tõnissoni 60 a. sünnipäeva puhul asutatud auhinnatöö teemale: „Charles Gide'i ühistegelise ideoloogia“ märgusõnaga „La Coopération“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks, määrates auhinna 150 krooni. Autor: stud. rer. merc. Arvo Horn (EÜS Põhjala).

12. Eesti Üliõpilasseltside Vilistlaskogude Liidu auhinnatöö teemale: „Tööstussaaduste turg iseseisvas Eestis“ märgusõnaga „Homo oeconomicus“ tunnustati auhinna vääriliseks 150 krooni suuruses. Autor: stud. rer. merc. Endel Krepp (Eesti Üliõpilaste Selts).

13. Eesti Korporatsioonide Vilistlaskogude Liidu auhinnatöö teemale: „Legaalsuse põhimõte Eesti Vabariigi põhiseaduse tekkimises, muutmises ja muutmiskavades“ märgusõnaga „Amicus Plato, sed magis amicus veritas“ tunnustati EKVL-i auhinna vääriliseks, määrates auhinna 200 kr. Autor: stud. jur. Edgar Talvik (Eesti Üliõpilaste Selts).

*Teodor Koppel**Olaf Aule.**Max Toom.**Arnold Annus.**Voldemar Priks.**Joh. Braun.**Endel Klausson.**Leopold Reimer.**Sigurd Lambert.**Arvo Horm.**Ellen Timmer.**Uno Toovere.**Kuno Kõrge.**Aleks. Ohlo.**Erich Laisaar.**Hilja Kaev.**Albert Rammul.**Valdur Küng.**Ed. Tootson.**Harri Tillmann,*

Mark Nerling.

Lembit Teder

Alma Kaal.

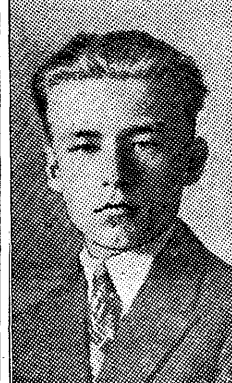
Ago Viljari.

Endel Krepp

Edgar Talvik.

Lauri Valk.

Nigul Kurdvee.

Villiam Rosenberg

Marta Sorgsepp.

Martin Kuldkepp.

Ama Tõnisson.

Hilda Kartau.

Peet Kaaret.

Erik Sits.

Harry Torgreen.

Leonid Kauer.

Erna Tõnurist.

Kristjan Joost.

Hugo Taniuja.

Aleks. Jürisson.

Ludmilla Kattal.

Jüri Elken.

Heldur Väik.

Anani Kallas.

Jaan Pulk.

Johannes Savisaar.

Benno Änilane.

Harry Sturm.

Salme Lepik.

ARSTITEADUSKOND.

Arstiteaduskonna poolt ülesseatud teemadele esitatud auhinnatööd:

1. Teemal: „Respiratoorilisest arrütmiaast südameja kopsuhaigetel“ märgusõnaga „Arrütmia“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Eduard Tootson (Eesti Üliõpilaste Selts).

2. Teemal: „Fagotsütoosist pahaloomulistelt kasvajatelt väljakutsutud eksksudaates (kliiniline uurimus)“ märgusõnaga „Digitalis“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Lauri Valk.

3. Teemal: „Stafülotoksiinide bioloogilisi omadusi“ märgusõnaga „Coccus“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Max Toom (corp. Fr. Liviensis).

4. Teemal: „Eesti mee uurimine“ märgusõnaga „Mesilane“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Teodor Koppel.

5. Teemal: „Vähihaiguse esinevus ülikooli kliinikutes Eesti ajal“ märgusõnaga „Cancer“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Joh. Braun (E. Üliõpilaste Selts).

6. Teemal: „Ajuripatsi hormoonide mõju soo arenemisele“ märgusõnaga „Filius“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Voldemar Priks (corp. Sakala).

7. Teemal: „Peaaju glioomid närvikliinikus 10 aasta jooksul (1924—1934) (patoloogilis-kliiniline töö)“

märgusõnaga „Kaktus“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Kuno Kõrge (EUS Põhjala).

8. Teemal: „Värvitundmine Tartu ülikooli üliõpilastel (kliiniline uurimus)“ märgusõnaga „Daltonismus“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Johannes Savisaar (Eesti Üliõpilaste Selts).

9. Teemal: „Tuleb uurida kodumaa konnamaterjali digitalis-tundelikkuse suhtes standardpreparaatidega“ märgusõnaga „Digitalis“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Leopold Reimer (corp. Livonia).

10. Teemal: „Konstitutsiooni osatähtsus Waldeyer'i kurguadenoidvõru hüperplaasia tekkimises“ märgusõnaga „Konstitutsioon“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Ellen Timmer (Eesti Naisüliõpilaste Selts).

11. Samale teemale märgusõnaga „Hyperplasia“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Benno Änilane (corp. Fr. Liviensis).

12. Teemal: „Toitumise mõju luuarenemisse (eksperimentaalne uurimus)“ märgusõnaga „Luuarenemine“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. Erich Laissaar (Eesti Üliõpilaste Selts).

13. Teemal: „Vedelekstraktide ökonoomilisest valmistamisest“ märgusõnaga „Menstruum universale“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. pharm. Sigurd Lambert (corp. Fr. Liviensis).

14. Prof. A. Rauberi nimelise auhinnatöö teemale: „Väliskõrva morfoloogiast eestlastel“ märgusõnaga „Auricula“ tunnustati Rauberi nimelise auhinna vääriliseks, määrates auhinnaks 100 krooni. Autor: stud. med. Nigul Kurdve (Eesti Üliõpilaste Selts).

FILOSOOFIATEADUSKOND.

Filosoofiateaduskonna poolt üles seatud teemadele esitatud auhinnatööd:

1. Teemale „Ons Wanradt-Koelli katekismuse keel loode- või kirde-eestiline (uurimus murdegeograafilistel alustel)“ märgusõnaga „Tõeste ma olen....“ on teaduskonna poolt vormilistel põhjustel hindamata jäetud (töö suurema osa liig hilise esitamise tõttu) ja ümbrik selle märgusõnaga põletati ära.

2. Teemale: „Siduv asesõna (relatiivpronoomen) tänapäeva ingliskeeles (statistilisel alusel)“ märgusõnaga „Alls Well That Ends Well“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. phil. William Rosenberg (orgimatu).

3. Teemale: „Tartu teatri ajalugu kuni umbes 1870“ märgusõnaga „Näitleja“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. phil. Harry Georg Sturm (organiseerimatu).

4. Teemale: „Austria-Ungari Balkani-poliitika aastail 1909—14 (Bosnia kriisi lõpust kuni Sarajevo mõrvani)“ märgusõnaga „Si vis pacem, para bellum“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. hist. Marta Sorgsepp (Eesti Naisüliõpilaste Selts).

5. Teemale: „Maalikunst Eestis 1800—1870“ märgusõnaga „Quicquid delirant reges plectuntur Achivi“ tunnustati Peeter Põllu nimelise auhinna vääriliseks. Autor: stud. phil. Ama Tõnisson (organiseerimatu).

6. Teemale: „Tartu ülikooli naisüliõpilane ja akadeemiline stuudium (statistilis-pühholoogiline uurimus)“, mis üles seatud Akadeemiliste Naiste Ühingu poolt märgusõnaga „Omnia ex est“ tunnustati Akadeemilise Naiste Ühingu auhinna vääriliseks. Autor: stud. phil. Hilda Kartau (Eesti Naisüliõpilaste Selts).

7. Prof. J. Bergman'i abiraha parima ladinakeelse töö eest on määratud stud. phil. Kaarel Keinate'le töö eest teemal: „Quod opus Taciti Agricola jutandus sit“.

MATEMAATIKA-LOODUSTEADUSKOND.

Matemaatika-loodusteaduskonna poolt üles seatud teemadele esitatud auhinnatööd:

1. Teemale: „Differentsiaalvõrrandite asümptootilised lahendid“ märgusõnaga „Contermina“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. math. Salme Margarete Lepik.

2. Teemale: „Röntgenograafilisi struktuuri uurimisi mõnes binaarses sulamis“ märgusõnaga „Mõõt“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. math. Harry Torgreen.

3. Teemale: „Mõne Eesti jõe või järve makrofüütide vegetatsiooni analüüs“ märgusõnaga „Nymphaea“ tun-

nustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. nat. Peet Kaaret.

4. Samale teemale märgusõnaga „Non sufficit“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. nat. Leo niid Kaue r.

5. Teemale: „Matsalu lahe avifauna“ märgusõnaga „Larus ridibundus“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. nat. Erik Sits (korp. Fr. Liviensis).

6. Teemale: „Venelaste levimine ja vene asustus Viru-, Tartu- ja Võrumaal“ märgusõnaga „Alia jacta est“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. nat. Erna Tõnurist.

LOOMARSTITEADUSKOND.

Loomarstiteaduskonna poolt üles seatud teemadele esitatud auhinnatööd:

1. Teemale: „Postnataalne ovogenees seal“ märgusõnaga „Folliculus primarius“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. vet. Aleksander Ohlo (korp. Fr. Estica).

2. Teemale: „Emakasuudme pilt ja emakasuudme kaape mikroskoopiline uurimine inna erifaasidel veiste“ märgusõnaga „Orificium externum“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. med. vet. Harri Tiilmann (korp. Fr. Tartuensis).

PÖLLUMAJANDUSTEADUSKOND.

Põllumajandusteaduskonna poolt üles seatud teemadele esitatud auhinnatööd:

1. Teemale: „Talumetsad N. maakonnas“ märgusõnaga „Albatross“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. for. Waldur Küng.

2. Teemale: „Millised peategurid ja millisel määral põhjustasid põllumajanduse tasuvust viimase 10 aasta jooksul“ märgusõnaga „Fiasko“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. agr. Kristjan Joost (korp. Rotalia).

3. Teemale: „Piimaveokannude mõju piima ja piimasaaduste kvaliteedile ning meil tarvitusel olevate piimaveokannude tüübid ja seisukord“ märgusõnaga „Kuraator“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. agr. Hugo Taniõja.

4. Samale teemale märgusõnaga „F. M. 113“ tunnustati 1. auhinna vääriliseks. Autor: stud. agr. Olaf Aule (korp. Vironia).

5. Eesti Põllumeeste Seltsi poolt üles seatud auhinnatöö teemale: „Põllutöölise praeguse kriisi põhjused Eestis“ märgusõnaga „Si tacuises, philosophus mansisset“ tunnustati 3. auhinna vääriliseks. Autor: stud. phil. Otu Ibius (Üliõpilaskarskusiühing).

6. Samale teemale märgusõnaga „Agronom“ tunnustati 2. auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. oec. Martin Kuldkapp.

7. Samale teemale märgusõnaga „Ex est“ tunnustati 3. auhinna vääriliseks. Autor: stud. rer. oec. Kaarel Kuusk (korp. Rotalia).

Auhinnatööde teemad 1937. a.

Eelolevaks aastaks tehti auhinnatööde teemad teatavaks ülikooli aastapäeva aktusel 1. detsembril ühes käesoleva aasta laureaatide selgumisega. Paljude asutiste ja eriorganisatsioonide poolt auhindade määramise tõttu on eelolevaks aastaks kõigis teaduskondades kokku määratud auhinnatöö teemasid 72.

Väljakuulutatud auhinnatöö teemad on järgmised:

I. Usuteaduskonnas.

1. Uue Testamendi alalt: *Ristimine ja õhtusöömaeg Pauluse kirjades.*
2. Süstemaatilise usuteaduse ja ap. õigeusuteaduse alalt: *Origenese õpetus pühast Kolmsusest.*
3. Praktilise usuteaduse alalt: *Kiriklik heategevus ühes Eesti praostkonnas viimase 5 aasta kestel.*
4. Jutlus: *Jutlus teksti üle: Joh. 15, 1 — 14 ühes eksegeetilis-homileetiliselt põhjendatud dispositiooniga.*
5. Konsistoriumi auhinnatöö teema: *Esimene Eesti piiskop Jakob Kukk, tema elu ja töö.* (Auhindadeks on määratud: I auh.: — Kr. 60.—, II auh.: — Kr. 40.—.)

II. Õigusteaduskonnas.

1. Eestimaa õiguse ajaloo alalt: *Tallinna omavalitsus vene ajal kuni vene linnaseaduse kehtimapanemiseni.*
2. Õiguse filosoofia alalt: *Alviino Thomas'e loodusõiguse õpetus.*
3. Tsiivilprotsessi alalt: *Hagi kindlustus.*
4. Haldusõiguse alalt: *Kehtiv trükindusõigus.*
5. Kriminaalprotsessi alalt: *Kassatsiooni ajendid kriminaalkohtupidamise seadustikus.*
6. Poliitilise ökonomia alalt: *Professor Tugan-Baranovskij õpetused ja nende tähtsus majandusteaduse teoorias.*
7. Kaubateaduse alalt: *Eesti paber ja tema tähtsus meie sise- ja väliskaubanduses.*
8. Majandusmatemaatika alalt: *Uuemate, eriti Soome suremustabelite võrdlus eesti rahvaloenduste andmetega.*
9. Majandusõiguse alalt: *Töösoetamise institutid Eestis.*
10. Tartu Linna poolt Jaan Tõnisson'i 60. a. sünnipäeva puhul asutatud auhinnatöö teema: *Ühistegevuse alalt: Eesti Ühistegevuse rahvuskultuuriline tähtsus ja kultuurilised toetused kahekümneandal sajandil kuni iseseisvusajani.*
11. Eesti Üliõpilasseltside Vilistlaskogude Liidu auhinnatöö teema: *Majanduspoliitika alalt: Metsamajandus ja metsapoliitika iseseisvas Eestis.* (Auhinnaks on määratud 300 krooni. Töö esitamistähtaeg 1. okt. 1938.)
12. Ü. S. Raimla Vilistlaskogu poolt Jaan Rumma nimelise auhinnatöö teema: *Majandusgeograafia alalt: Kaubandusliikude käitiste praegune leving Eestis, võrreldes ennemaailmasõjaaegsega.* (Auhinnaks on määratud 150 krooni.)
13. Eesti Korporatsioonide Vilistlaskogude Liidu auhinnatöö teema: *Majandusgeograafia alalt: Tööealiste vanuserühmade kujunemine ja leving Eestis 1881—1934.* (Auhinnaks on määratud 200 krooni.)
14. Akadeemilise Ühistegevuse Seltsi auhinnatöö teema: *Ühistegevuse alalt: Piimähistute kulud meil*

ja mujal. (Auhinnaks on määratud 100 krooni. Töö esitamistähtaeg 1. okt. 1938.)

15. Prof. N. Kõstner'i poolt annetatud auhinnale teema: *Eesti krooni devalvatsioon.* (Auhinnaks on määratud 300 krooni.)

III. Arstiteaduskonnas.

1. Anatoomia alalt: *Silma mootorsete erkude koostis.*
2. Sisehaiguste alalt: *Verepildi muutustest mitmesuguste seedetrakti haiguste juures.*
3. Kirurgia alalt: *Luumurrete konservatiivse ravi tulemusist.* (I haavakliinik.)
4. Luumurrete operatiivse ravi tulemusist. (II haavakliinik.)
5. Operatiivse kirurgia alalt: *Luu-liigesetuberkuloosi esinevus Tartu ülikooli kliinikute andmetel.*
6. Nahahaiguste alalt: *Dermatomükoosid Tartu algkoolide lastel.*
7. Lastehaiguste alalt: *Kui palju lapsi on tuberkuloosist nakatatud.* Uurimus lastekliiniku viimase 10 aasta materjali alusel.
8. Füsioloogia alalt: *Vitamiin C eritamine inimesel kohalikes toidulisuludes.*
9. Hügieeni alalt: *Uurimus meevõltsimiste avastamisviiside kohta.*
10. Kohtuliku arstiteaduse alalt: *Säsiarengust vastündinute juustes ja selle forensiline tähtsus.* (Mikroskoopiline uurimus.)
11. Farmatseutilise keemia alalt: *Mõõtanalüütiliste naatriumthiosulfaadilahuste valmistamisest ja püsivusest.*
12. Rohuteadlaste Koja poolt esitatud auhinnatöö teema: *Eesti Farmakopöa vedelekstraktide konstantidest ja viskoosusest.* (Auhinnaks on määratud 250 krooni.)
13. Farmakognosia alalt: *Infra-punase fotograafia rakendamine farmakognosias.*

IV. Filosoofiateaduskonnas.

1. Eesti keele alalt: *Vabadus ja norm keeleelus* (peamiselt eesti keeleainestiku valgustuses).
2. Keele edu (progressi) küsimus mingi eesti murde valgustuses.
3. Uurali keeleteaduse alalt: *Esimese silbi vokaalid läänemere-soome (eesti-soome) ja ungari keeltes.*
4. Romaani filoloogia alalt: *G. Flaubert'i romaan „Salambô“ ja tema allikad.* (Le roman de G. Flaubert „Salambô“ et ses sources.) (Töö kirjutada prantsuse keeles.)
5. Inglise filoloogia alalt: *Catalogue Raisonné ennemaailmasõjaaegsed Inglise ja Ameerika autorite eestikeelsed tõlked, eriti silmas pidades maitse suundi.* (A Catalogue Raisonné Pre-War Estonian Translations of English and American Authors) with special reference to currents of taste). Töö kirjutada inglise keeles.)
6. Kirjandusteaduse alalt: *Kreutzwaldi ennemuistsed jutud.*
7. Eesti uuem ajalooline romaan (Ed. Wildest saadik).
8. Üldajaloo alalt: *Prantsuse välispoliitika 1912—14* (II Marokko kriisi lõpust kuni maailmasõja puhkemiseni).

9. Eesti- ja põhjamaade ajaloo alalt: *Ajalooline element eesti rahvuslikus ideoloogias ärkamisajal.*

10. Filosoofia alalt: *Emergent Evolution-teooria C. Lloyd Morgan'i ja S. Alexander'i filosoofias.*

11. (psühholoogias) — *Eksperimentaalne uurimus eelkoolialiste laste musikaalsusest.*

12. Läänemere-soome keelte alalt: *Jõepära (Jõgõperä) vadja murde häälikulooline ülevaade.*

13. Juuditeaduste seminari auhind (100 krooni): *Ajaloolised ja kultuurilised eeldused juudi koguduste tekkimiseks ja arenemiseks Eestis.*

V. Matemaatika-loodusteaduskonnas.

1. Mat.-analüüsi alalt: *Usimaid meetodeid differentsiaalvõrrandite numbriliseks ja graafiliseks integreerimiseks.*

2. Geomeetria alalt: *Punktarvutuse rakenduste hinnanguid.*

3. Geofüüsika alalt: *Kaste tekkimine seoses meteoroloogiliste elementidega ja maapinna erinevate omadustega.*

4. Füüsika alalt: *Röntgenkiirte tekkimise piiri-rõhk hõrendatud gaasides.*

5. Keemia alalt: *Atsetooni kondensatsioon soolhappe toimel.*

6. Taimefüsioloogia alalt: *Tartu Botaanika-aias kasvavate ananaseliste (Bromeliaceae) anatoomia.*

7. Selgrootute zooloogia alalt: *Mõne raba-bio-tsönoosi selgrootute analüüs.*

8. Geoloogia alalt: *Ühe Eesti regionaalse ehk stratigraafilise ühiku kirjeldus (stratigraafia, petrograafia, paleontoloogia).*

VI. Loomaarstiteaduskonnas.

1. Patoloogilise anatoomia alalt: *Neerude ja lihaste muutused hobuste myoglobinaemia paralytica puhul.*

2. Piimahügieeni alalt: *Üksikute toimingute järjekord lüpsmisel, silmas pidades piima puhtust (Eksperimentaalne uurimus).*

3. Veistehaiguste alalt: *Udara papillomatoos veistel.*

4. Eribakterioloogia alalt: *Uurida tapetud veistel trahheaal- ja bronhiaal-lima Mycobacterium tuberculosis'e ja teiste happekindlate bakterite suhtes.*

5. Histoloogia alalt: *Mao limaskestast reljeef mõnel kodusmetajaist.*

6. Kirurgia alalt: *Immunogeeni toime infitseeritud haavade ravis koduloomadel.*

VII. Põllumajandusteaduskonnas.

1. Taimekasvatuse alalt: *Kesa tüüpide mõjust umbrohuseemnete sisaldusse mullas.*

2. Loomakasvatuse alalt: *Veiste piimajõudluse pärvuse uurimise meetodikast ja selle rakendamisest Eesti karjaaretustöös.*

3. Väetusõpetuse alalt: *Ostuväetiste tarvitamise tasuvusest Eesti põllumajanduses viimase kolme aasta jooksul.*

4. Aianduse alalt: *Meie puuvilja-aianduse arenemisest Eesti iseseisvuse ajal.*

5. Maaparanduse ja sookultuuri alalt: *Eesti sookultuurides esinevaid umbrohke.*

6. Ehitusõpetuse alalt: *Eesti talu otstarbekohane linn.*

7. Metsakorralduse alalt: *Maakuivenduse mõju metsade juurdekasvule.*

8. Entomoloogia alalt: *Lehepõrnika esinemine Eestis.*

9. M. V ühner'i kapitali arvel ülesseatavad auhinnatöö teemad:

II. liigi auhinnatöö teema: *Juustutööstuse areng Eestis ja tuleviku väljavaated. (Töö esitamistähtaeg 1. okt. 1938. a.)*

III. liigi auhinnatöö teema: *Talundite otstarbekohane varustamine veega. (Töö esitamistähtaeg 1. okt. 1937. a.)*

10. Sindi Tekstiilvabrikute ühisuse poolt ülesseatud auhinnatöö teema: *Lambakasvatuse areng Eestis XIX sajandi algusest praeguse ajani. (Auhinnaks on määratud 500 krooni. Töö esitamistähtaeg 1. nov. 1937.)*

11. Vee- ja Maaparandus-ühingute Liidu poolt ülesseatud auhinnatöö teema: *Põllu kividest puhastamise mõju põllu kasutamise tulukusele (uurimine ühe Põhja-Eesti valla piires). (Auhinnaks on määratud 100 krooni).*

12. Ühisus „Estonia Eksporttapiinajade“ poolt ülesseatud auhinnatöö teema: *Seakasvatuse arenemisvõimalused meie põllumajanduses. (Auhinnaks on määratud 500 krooni).*

Kohvik «CENTRAL»

TARTUS, ÜLIKOOLI 34
TELEFON 3-58

Lõbusam koosviibimise koht

MUUSIKA KELLA $\frac{1}{2}1$ —2 PÄEVAL JA
KELLA $\frac{1}{2}6$ —8 ÕHTUL

TANTSUMUUSIKA KELLA $\frac{1}{2}9$ — $\frac{1}{2}11$ ÕHTUL

Mõlgutelmi ja tõiku Eesti-Soome suhteist, eriti üliõpilaslikest

Tänavuse jõulukuu 6-ndat ja 15-ndat päeva pühitsetes Soomelahe põhjaranniklane oma endateostuse tähis-päevadena — esimest oma iseolemise 19-nda aastapäevana, teist — selle iseolemise tulise eestvõitleja ja rakendaja 75-nda hällipäevana. Lõunapoolne hõimikkond pühitsetes neid päevi südamest kaasa ja eestilised õnnitelud olid mõlemal puhul siirad ja ohrad. Oli, nagu paistnuksid taas tõestigi Eestisse soomepoolsed märgutuled, milledest hõimlemise palavas innus tihti on kõneldud ja mis ennevanasti tõeligi on loitnud, kutsudes Soomelahe randlasi vastastikuseks abiks relvade juurde või kaasa elama teineteise rõõme. Tänavu V Soome-Ugri kultuurkongressi aastal on juba mõnesti varemgi olnud sõelumisel Eesti-Soome suhted — nii hästi kultuuri kui ka majanduse ja poliitika taustal. Äsjastegi tähispäevadega ühenduses kõneldi taas suhteist — jah Soome algatusel ja asjale kasuaks vahelduseks — muistseist rohkem kui kaasaegseist (meenuta dr. Haavio aktuse kõnet Tallinas), sest olevikulisest kibestused mahenduvad kummategi paremini mineviku aatlusis, kaugema möödaniku varjamatus ihalemises kui mälestusvärske arusaamatuste taasmeenutatusis. Ei taheta siingi minna Eesti-Soome vahelisi arusaamatusi, mis viimaste ajastaegade nii paljusid päevi on masendanud, ei taheta siingi minna neid meelega tuletama, vaid asutakse hiljutiste peokõnede järelmeeleoludes lootma nende ajutisust ja nende möödaminavat iseloomu. Olemaks aval ja õiglane ei mallata aga jätta hoomatamata, et arusaamatused — eriti kordudes ja päritolult ühed ja samad olles — kipuvad saama vähemteadlikes ringkonnas tõestigi sõprustunnete ülesütlemise kiirkullereiks, et iga uus arusaamatus kisub puruks ühe lõnga.

Hõimlevad üliõpilaskonnad on Eesti-Soome suhete avardamiseks alati püüdnud täisi innu kaasa aidata — vastavalt oma elluseadumuse laadile, oma võimalustele ja oskustele — miks mitte aga vahel ka oma kärsitule tulisusele. Kui silmitseda 1936-ndat aastat Eesti-Soome üliõpilassuhete taustal asjale optimistlikult lähenedes, siis peame küll hüvi meeli nentima, et lõppeva aasta veebruarist alates on soomepoolne üliõpilaskond ametlikult tervikuna asunud arendama vennassuhteid eesti üliõpilastega, igatahes sõpruslepingute määra järgi otsustades on lugu nii.

1936. aasta loeb endasse päeva, mil võidi tunnistada, et Helsingi üliõpilaskonna 11 osakonda on viimane kui üks sõprussuhteis eestipoolsete üliõpilaskonnadega, nii et vormilised ja välised eeldused hõimussuhtlemiseks üliõpilasnoorsoo ringes on saavutanud maksimumi. Edasine suhtlemine peaks nii siis andma ulatuslikumaid tagajärgi — soomepoolset eestlastele siiani veel kasinasti osutatava „välitõmyys“ tunde tõstatamiseks ja eestipoolset soomlaste vastu juba ammu ohrtralt olemas oleva ja soomlaste endigi poolt mitmesti märgatud otsekohesuse säilitamiseks.

Pole kindlasti huvituseta põgusat pilku heita soomepoolsete üliõpilasajakirjandusele, säält tähele panna suhtlevaid taotelmi ja seda teha alati seesuguse eestlase silmi, kes otsib „yhteisymmärrystä“ ühiseis asjus ja ei lepi ainult põhjahõimikult tulevate tõdemisega, et eestlased on otsekohesemad — ja ametliku üliõpilaskondliku stipendiumiga. Helsingi üliõpilaskonna häälekandja „Ylioppilaslehti“, mis 1936-ndal aastal alustas oma 24-nda aastakäigu — seega ealdasa vaid 4-aastalise vanemusega „Üliõpilaslehest“, on avanud suhtlemise oma neljandas numbris G. Ney

kaheleheküljelise artikliga „Eesti teaduslik kirjandus“. Ajakirja 46 number — kesksuomalaise osakonna aastapäeva erinumber — avaldab kesksuomalaise Eeva Hännise sulest kirjelduse osakonna sõpruslepingu sõlmimisest korp. Fr. Liviensisega Tartus. Järgmine ajakirja number toob Topi Nurmi sulest kirjutise „Eesti üliõpilasleht“, milles algul jagatakse vaadeldavaks võetud lehele avalasti kiitust, tehakse siis mõningaid viiteid poliitilisse pingevalda (tulemus vaata V. P. „Paar vastust „Ylioppilaslehtile“ Üliõpilasleht nr. 5, lk. 153, 1936. a.) ja kõneldakse lõpuks vastastikuste suhete parandamise vajadusest — „Samuti katsutagu mõlemi pooli parandada meie hõimu-maade viimaseaegseid suhteid tunnustades niihästi vigu kui ka häid külgi ja neid mitte teravi sõnu ja sofistlike targutelmi senisest veelgi rohkem kahjustada, nagu kipuvad tegema ajakirja (s. o. E. Üliõpilaslehe) mõned kirjutised“. Ja tarvitseb vaid lisada — just nii — kuid loetagu neid kirjutisi veel kord ja mõeldagu veel kord järele. Number 56, ilmunud Varsinaissuomalaise osakonna 30-nda aastapäeva erinumbrina, avaldab oma sõpruslepinglase korp! Rotalia vilistlase prof. Uluotsa 10-ne realise tervituse eesti keeles. Samas numbris on kirjutis O. Kallioniemi sulest mainitud organisatsioonide vahelise sõpruslepingu sõlmimismatkast Tartus 1933. a. See on kaunis laia haardega — on nähtud Eestit ja Tartut. Ajakirja 7-ndas numbris on J. P-la sulest „Koidula“ päälkirjastatud kirjutis H. Vuolijõe „Koidula“ ettekande puhul Kotka teatri näitetrupi Helsingis külalemise ajal. Kirjutisest hõõgub soojust ja — üle ootuste hädä asjatundmist. Edasi nr. 8-ndas on G. Ränga sulest kaheleheküljeline artikkel „Eesti üliõpilaskond ja tema arengu sihtjooni“. Nr. 10 avaldab sooja nekroloogi insener Valler Leevald'i surma puhul. Nr. 13-ndas on ajakirja toimetuse ringkonnist avaldatud „Vastus Studentbladet'ile“ viimase eesti-soome üliõpilassuhteid ründava kallaletungi puhul. „Soome üliõpilaspoliitikas tulevad suhted hõimrahvastega ja nende suhete pidev arendamine edasigi mängima kõige tähtsamat osa. Et Soome-Eesti sõprus on päevapoliitikast kõrgemal, mida juhuslikud lahkarvamised ei suuda kõigutada, seda tõendab nende suhete pidev arenemine ja süvenemine.“ Lisame vaid, et nende suhete arendamiseks tehakse eestipoolseis ringes kõik — ka hõimkeel õpitakse stipendiaatide poolt suurema innuga selgeks, kui seda on teinud siiani soome vahetlased-üliõpilased. Samas numbris on usutelu korras antud kirjeldus ENÜS 25-nda aastapäeva pühitsemisest, kus on mainitud ka Eteläsuomalaise Osakonna esindajate poolt ENÜS-ile nikerdaja Mäntyse hirvekuju üleandmisega aegusaadud vaimustust vastuvõtjais. Usuteldav on jäänud tagasihoidlikuks suhtlemise hoostamiseks peetud nõupidamise tulemusist, siiski võidavat loota senisest suremat vastastikust läbikäimist — ja seda juba määral, mis kõiki täisi rahuldab.

Ajakirja jõulunumbris avaldatakse Helsingi üliõpilaskonna välisasjade komisjoni vastse esimehe T. V. Väisäse tehtud usutluses viimase sõnad. „Eesti-Soome suhted on ju pärast asjast Studentbladeti poolt ettevõtetud rünnakut olnud üldise huvi keskuseks“ ja edasi lausub nimet. ametiisik, et stipendiaatide vahetamises on loota hoostumist, kuna eesti poolelki on loota spetsiaalse üliõpilaskonna stipendiumi asutamist ja lisaks EKL stipendiumile olevat olnud kuulduis abiraha rajamisest ÜVL poolt. Samas numbris on

ajalehe toimetuse ringkonnist informatsioonilist laadi kirjutis „Tartu üliõpilaskonna uuendusest“, milles antakse kiidetavalt erapooletu (väike lehe allserval toodud märkus „imelikke põhjendusi „demokraatia kaitsjate“ poolt“ kujulises lauses endise Edustuse laialisaatmise mõjurite loetelu ühenduses viitab küll tagasihoidlikult kuhugi — eriti, et see olevat „laduja“ märkus) ülevaade viimaseist sündmusist Tartu üliõpilaskonnas.

Turu Üliõpilaskonna häälekandja „Turun Ylioppilaslehti“ on 1936-ndal ajastajal olnud kaunis usin avaldama eestiainelisi kirjutisi. Juba nr. 1 avaldab näiteks ugalaensise A. Korbi eesti-soomekeelse läkituse „Tormide ja tuulte ajastu lapsile“. See on kõrgeleenukseks tikkuv sõnahelistel, kus arvatakse vennastuspeo meeolus, et „maailm pole suutnud veel aaret toota, mis vastaks hõimusoõpruse ja vendluse väärtusele.“ Nr. 2-es avaldab T. K. S. „Hõimutöö õigele põhjale“ nimelises kirjutises väga ja vägagi otsekoheseid mõtteid. Ootamatu möönmisega taunitakse soomlaste hulgas valitseva üleolekuline suhtumine eestlastele. „Soomes, me ei kõnele ainult üliõpilasist, ollakse kergesti valmis võtma Eesti suhtes ülemuse tunde poolt dikteeritud eestkostja aseku.“ Mõteteomanik kutsub kaassoomlasi nägema, et õige hõimusuhtlemine peab olema vastastikune. Lausutakse avalasti, et siiani on Soomes tahetud olla vaid andjad. Tuuakse lühi sõnu näiteid kirjanduse tõlkimise ebaõiglasest ühepoolsest ja viidatakse teaduse ja kunsti valda, kus sama olukord valitsema kipub. Ei jäta puudutamata poliitilistki ala, millega ühenduses manitsetakse kaassoomlasi mõtlema, et pisike abi Vabadussõjas Eestile tema iseseisvuse võitluste ajal ei anna neile soomlasile ometi õigust minna Eestile poliitilises asjus nõu andma. Tuletatakse meelde, et Eesti on selle omaeegse võla tuhandeks juba tasunud. Tehakse selgeid etteheiteid, et saait pole küllaldi kaasa aidatud nim. olukorra parandamiseks. „Eestlased on väsinud ühepoolsest hõimlemisest“ — tuldagu kaasa uuele üheväärsuse põhimõttest hingestatud hõimutööle loova kultuuritöö kaudu. Samas numbris on veel ugalaensise A. Luigi kirjutis „Korp! Ugala Eesti iseseisvuse võitluses“. Ajakirja 3-ndas ja 4-ndas numbris leiame mag. phil. R. Nentye sulest kirjutise „A. H. Tammsaare kirjaniiku kujust“, mis hõivab rohkem kui 3 lehekülge. 3-ndas numbris on leidnud mainimist ka Eesti aastapäeva pühitsemine Turu Üliõpilaskonnas ja Raudsepa komöödia „Roosad prillid“ esietenduse puhul Turu Töölisteateris on väga tunnustavalt rõhutatud eesti näitekirjanduse suutlikkust ja kunstiküpsust. Nr. 4 on avaladud korp! Ugala viiastlase O. Kase sotsiaalministriks nimetamise puhul soe tervitus ja näopilt asjaosalisest. Nr. 5-ndas on ugalaensise Jaan Klaari sulest kirjutis „Must-valge-sinise sihid ja teed“. Kirjutist ehuvad autori näopilt ja ülesvõtted Ugala 20-nda aastapäeva koosviibimisest, Ugala vapist ja vapisaalist. Samas numbris jõuab lõpuni „Ruutti“ vesteline vahelugemine „Tütarlaps läks laia maailma“, mis algas juba eelmises numbris ja milles antakse naiseliku nobeduse ja väledusega lennuline pilt kõigest, mis Tartus võib soomlaste silma hakata. Ajakirja 6-ndas numbris leidub kirjutises „Turu üliõpilaskonna suvipidustused“, Auroora sulest, antakse Ugalale ja suhteile Eestiga märgatavalt palju osatähtsust. Nr. 7 avaldab insener V. Leevaldi leinaraamistatud näopildi. Samas numbris kirjutab V. K. artikli „Hõimupäev ja selle kohustused“ lõpus mag. Leskiselt laenatud mõtteil „Me soomelised hõimutööharrastajad tarvitame sellest vabast kultuurivahetusest ja vastastikusest kultuurabist kõneldes ilma poliitilise kõrval — või tagamõtteta üksteise kohta nimetust „vaimne Suur-Soome“. Samas numbris kirjutab soomepoolne Ugala stipendiaat E. Inomaa „Jooni eesti korporatsioonidest ja nende tegevusest“ ja rõhutab, et neis peetakse kõiki eestseisuse ameteid palgata, mis nähtavasti soomlasile on täisi tundmata. Edasi avaldab samas

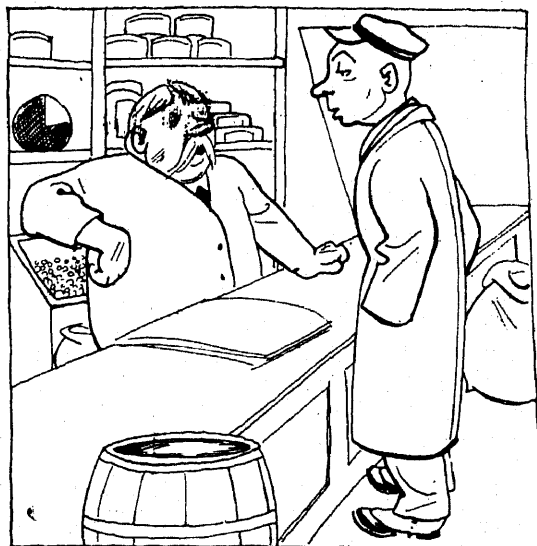
numbris T. K. S. (vist sama, kes kirjutab nii mõistvalt nr. 2), „1500 km Eestit ja Latviat“ päälkirjalise reisi-kirjeldise, mida sisustavad 6 pilti Eestist, hulk avardavaid andmeid Eesti tänapäevast ja paistab, et see pole enam paljas viisakussoojuus ja uudishimuhuvi, mis on pannud soomalse kõnelema, vaid siiras sõprusmeelus. Nr. 8-ndas on Topi sulest vesteline „Tartu meie teine kodu“, kus antakse tervikuline pilt korp! Ugala aastapäevast 24. 10. 36. Ühtlasi viiakse lõpule T. K. S. reisikirjeldus, mis esimeses osas veelgi puudutab Eestit. Tähtsaim on samas numbris avaldatud V. Soo artikkel „Eesti üliõpilas- ja haritlaskonna probleemid“, kus leiavad üsnagi pädevat käsitlet viimased eestipoolded sündmused, milledega tutvumine, eriti eel- ja kaaslugude tundmisega käsikäsi, tuleb kasuks edasisele Eesti-Soome üliõpilaskulike suhtlemisele.

„Tekniikan Ylioppilas“, mis tahetakse edaspidi ilmuma panna „Teekari“ „reipa“ ja rühika“ nime all, on oma 36-nda aasta aastakäigus hõimusuhtlemisele viitavate artiklite poolt vaesem kui eelmised. Alles nr. 5-ndas leiame informatsioonilist laadi kirjutise V Soome-Ugri Kultuurkongressi eeltöist. Tõsi küll, samas numbris leiab ruumi ka T. K. Sorsa kirjutis Helsingi Polütehnikumi üliõpilaskonna meeskoori kontsertkülaskäigust Tartu — ütlemele leiab ruumi, sest „Mälestelmi P. K. Eesti-matkalt“ on „ruumipuu-dusel (avaldamises) hilistunud“. Vestelises kirjutises endas tuleb paistvele, et koor on vastuvõtguga üldse ja eriti selle kohvik „Centralis“ asetleidnud osaga jäänud täisi rahule.

Ajakirja erinumber 8—9, ilmunud Helsingi Tehnilise Kõrgekooli Üliõpilaskonna 15-nda aastapäeva puhul, avaldab E. Leetmaa kirjutise „Eesti tehniliseala üliõpilased“ ja värsket Tallinna Üliõpilaskonna esimehe B. Kooti 2,5 reaalse tervituse.

Sellise pildi saame üliõpilaskulike suhtlemisest põgusalt sirvides 36-nda aasta soomepoolseid üliõpilasajakirju. See pilt rahuldab. Teadagi ei saa ju sellest teha järeldusi ja kokkuvõtteid, sest iga suhtlemisettevõtte ei leia kaugeltki kajastust trükkimustas. Me olemegi õieti jõudnud seega ajakirjanduse aladele — olemes trepikojas — kõige kõledamas paigas Eesti-Soome suhete lossehitises. V Kultuurkongress oli kavva võtnud ka kirjanduslik-ajakirjandusliku harrasringi, ainult sääligi jäid referaadid — nii võib otsustada Penno-Ugri V järgi — ainuüksi kirjanduse alale.

Juhan Viiret.

EKSITUS PÜHADEOSTUGA.

„Mida läheb tudengisaks?“

„Lubage pool kilo tõrva, — või, tahtsin üteldä... see on kompevekki.“

Prof. Eduard Tennmann †

19. novembril lahkus siit ilmast, keset tööd, südamerikke järeldusel E. V. Tartu Ülikooli süstemaatilise usuteaduse professor **E d u a r d T e n n m a n n**. Ülikooli ja üliõpilaskonna ametlikult leinas olles maeti kadunu 23. nov. Üliõpilaskonna nimel asetas pärja kalmule ja lauslus lahkumissõnad üliõpilaskonna aj. juhatuse esimees H. Sein.

Prof. E. Tennmann sündis Peterburis 29. juulil 1878. a. Õppis eesti Jaani koguduse kirikukoolis, inglise koolis ja viimati Püha Katariina kommertskoolis, mille lõpetas 1896. a. kevadel. Teotses peale seda kommertsalal kuni 1904. aastani. Siis astus Tartu ülikooli õppima usuteadust ja lõpetas selle 1910. a. Omandas siinsamas 1922. a. cand. theol. ja 1931. aastal dr. theol. astme väitekirjaga: „G. Teichmülleri kristluse filosoofia“.

Peale ülikooli lõpetamist 1910—11 pidas prooviaastat Viljandis õpetaja E. Mickwitzi juu-

res, olles samal ajal ühtlasi usu-, eesti ja prantsuse keele õpetajaks Viljandi Eesti Hariduse Seltsi koolis. 1911. a. aprillis asus Pärnu gümnaasiumesse usu- ja eesti keele õpetajaks ning ordineeriti samal aastal Audrusse õp. Hasselbladi adjunktiks. Oli Pärnus kaubanduskooli juhatajaks

ja inglise, saksa, ning ladina keele õpetajaks. 1917. a. siirdus Tallinna, kus asus jällegi õpetama filosoofilisi aineid rahvaülikoolis ning usuõpetust ja inglise, saksa ning ladina keelt mitmetes keskkoolides. Iseseisvuse algpäevil oli lühikest aega ka välisministeeriumi teenistuses välisministri vanema erasekretärina ja ajakirja „Esthonian Review“ toimetaja.

Kohe eesti ülikooli alguspäevil valiti uskudeloo, usufilosoofia ja usundipsühholoogia dotsendiks ja 1926. a. võrdleva usunditeaduse professoriks, millisel kohal püsis siiani. Oli selle kõrval veel 1920—23 Jüri koguduse õpetaja ja 1923.—1931. a. Maarja-Magdaleena koguduse õpetaja.

Kadunu sulest on ilmunud 33 suuremat tööd või eriraamatut. Tal jäi pooleli teos usundi- psühholoogiast, mis oli ette nähtud üliõpilastele õpperaamatuks.

Ülikooli tegevuse aruanne

Ülikooli Nõukogu ja Valitsuse tegevuse aruandes 1. nov. 1935. kuni 1. nov. 1936. a., mille rektor ette kandis ülikooli aastapäeva aktusel, märgitakse ära rida sündmusi, mis möödunud aasta kestel on toonud endaga kaasa tunduvaid muudatusi Ülikooli elus.

Eriliste sündmustena märgitakse aruandes:

Haridus- ja sotsiaalministeeriumi poolt aste-astmelt väljatöötatud ülikooli seaduse muutmise seadust, mille järgi majanduslik-administratiivses osas ülikool ei ole enam autonoomne ja ametisse on seatud majandusdirektor, kes senise majanduskomisjoni asemele astus ning on varustatud suuremate võimupiiridega. Ülikooli nõukogu kompetentsi ei kuulu enam majanduslikke küsimusi (eelarve vastuvõtmine, kinnisvarade ost ja võõrandamine, uute ehituste püstitamine), mis on nüüd kõik ülikooli valitsuse otsustada. Arvates 1. aprillist 1936. a. pandi see eelnõu dekreedina maksma.

Sellele järgnes 29. aprillil s. a. dekreet, millega tehnikateaduskonna asukohaks määrati Tallinn. Tehnikateaduskonna üleviimise tähtjaks Tallinna määrati 15. september ja asuti üleviimise määruse väljatöötamisele ning üleviimise eeltöödele.

25. juunil s. a. muudeti ülikooli seadus Tallinna tehnikainstituudi seadusega, mille järgi tehnikateaduskond Tartu ülikooli koosseisust kustutati. Õppejõud ja assistendid viidi üle Tallinna tehnikainstituudi teenistusse kuna tehnikateaduskonna asutuste varandused tehnika-instituudile üle anti. Ühenduses sellega ühendati matematika-loodusteaduskonnas orgaanilise keemia ja füüsikalise keemia professuurid keemia dotsentuuriks ja asutati põllumajandusteaduskonnas ehitusõpetuse dotsentuur. Sellele järgnes 11. septembril matemaatika-loodusteaduskonna keemia-osakonna sulgemine arvates 1. oktoobrist 1936. a. Edasine ülikooli seaduse muudatus puudutas üliõpilaskonna ümberkorraldust, millega ühenduses lõpetati senise üliõpilaskonna edustuse tegevus, määrati ametisse üliõpilaskonna kuraator ja ajutine juhatuse.

Aruandes loetletakse ka muudatused õppejõudude alal. Surma läbi on lahkunud 5 õppejõudu: farmaatsia eradotsent H. Metsapa, vana ajaloo professor prof. emer. A. Pridik, keemia eradotsent J. Kalviste, kirurgia korraline professor K. Konik ja võrdleva uskudeteaduse professori kohustetäitja Eduard Tennmann.

Riigivanema otsusel lahkus ametist finantsõiguse erakorraline professor J. Vaabel kaitseseisukorra seaduse

Prof. dr. H. Kulli mälestades

Varakult surma läbi teaduspõllult lahkunud prof. dr. H. Kulli kalmule püstitasid tema lähemad õpilased ja arstiteaduskonna sõbrad monumendi, mille avamine toimus kitsama ringi osavõtul oktoobri lõpus.

Prof. dr. med. Harry Andreas Kull sündis 9. dets. 1886. a. Lasinurme mõisas Virumaal. Lõpetas Aleksandri gümni. 1905. a. ja astus Tartu Ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1912. aastal. 1924. a. omandas ta dr. med. teadusliku astme. 1925. a. töötas ta Rockefeller Foundation stipendiaadina Philadelphia, Ühendriikides.

Prof. H. Kulli nimega on tihedalt seotud Tartu Ülikooli histoloogia ala töö. Ta töötas ülikooli õpingute ajal instituudis assistendi k.-t.-na ja prorektori k.-t.-na. Sõjamõllust 1921. a. tagasi Eestisse siirdunud töötas ta 1921.—24. a. histoloogia instituudi assistendina alul ja 1927. a. alates histoloogia ja embrioloogia korralise professorina.

Prof. H. Kulli kolmumumendi avamisel esines pikema kõnega, tema teaduslikust tegevusest, dr. L. Teiss.

Prof. dr. H. Kulli kalmumumend.

§ 10. alusel ja Tallinna tehnikainstituudi üleviimise puhul prof. O. Maddison, prof. L. Jürgenson, prof. V. Paa-vel, prof. k. t. O. Martin, prof. J. Kopvillem, dots. R. Livländer, dots. k. t. K. Krimm, prof. P. Kogermann, dots. A. Parts ja dots. J. Nuut Tallinna Tehnikainstituudi üleviimise puhul, ning Itaalia valitsuse korraldusel Itaalia keele ja kirjanduse professor L. Borgogno.

Uuteks õppejõududeks valiti ja kinnitati 6 isikut. Itaalia valitsuse poolt itaalia keele ja kirjanduse professoriks A. Volpicelli.

Dotsendi-ameti kõrval lubati täita riigiteenistuses teise koha ülesandeid majandusõiguse dotsendil N. Kaasikul, kes on välisministeeriumi poliitilise osakonna direktoriks, ja üldise ajaloo dotsendil J. Vasaral, kui haridusministeeriumi teaduse- ja kunstiosakonna direktoril.

Edustamisi ja edasivalimisi oli 8 juhul, valiti eradotsente 10 ja eradotsentide hulgast kustutati tehnikateaduskonna sulgemise puhul 1 isik ning pikemaajalisi loastusi on antud 9 juhul.

ARVUSTIKKU.

Õppejõudude, assistentide ja ametnike arv oli 1. dets. 1936. a. (sulgudes eelmise aasta arvud) järgmine:

Korralisi professoreid 61 (61), erakorralisi professoreid 6 (10), professori kohustetäitjaid 4 (5), dotsente 22 (25), õppeülesande-täitjaid 28 (26), eradotsente 43

(39), prorektoreid 2 (2), astronoom-observaator 1 (1), eriainete õpetajaid 6 (4), lektoreid 6 (7), abiõppejõude 6 (8), erakorralisi õppejõude 6 (6), kokku 191 (195) õppejõudu.

Assistente ja tehnilisi abijõude 158 (160), ametnikke ja teenijaid 382 (396). Tehniliste abijõudude ja ametnike hulgas on 10 isikut, kes ühtlasi on ka õppejõud (eradotsendid või õppeülesande-täitjad).

ÜLIÕPILASTEST.

Üliõpilaste arv 1. detsembriks oli 3052 (2066 mees-üliõpilast ehk 67,7% ja 986 naisüliõpilast ehk 32,3%).

1935. a. 1. dets. oli üliõpilaste arv 3245 (2308 mees-üliõpilast ehk 71,1% ja 937 naisüliõpilast ehk 28,9%).

Ajavahemikus 1. dets. 1935. a. kuni 1. dets. 1936. a. on seega üliõpilaste arv kahanenud (3245—3052) 193 üliõpilase võrra. Samal ajavahemikul on ülikooli astunud 1880 üliõpilast (1291 meesüliõpilast ja 589 naisüliõpilast), neist on esmakordselt sisseastujaid 414 mees- ja 225 naisüliõpilast, seega 639 uut üliõpilast.

Lahkunud on enne kursuse lõpetamist sama aja jooksul 1770 üliõpilast (1323 mees- ja 447 naisüliõpilast).

Eelmisel aastal lahkus 1745 üliõpilast (1277 mees- ja 477 naisüliõpilast).

Kursuse on lõpetanud aasta jooksul 303 üliõpilast (neist mehi 220 ja naisi 83).

Eksternina on lõpetanud 34 isikut (29 meest ja 5 naist). Nendeks on arvestatud üliõpilasi, kes lõpetanuks tunnistamisel pole üliõpilaste nimekirjas seisnud.

Kogu lõpetanute arv oleks seega $303+34=337$ (eelmisel aastal 324).

Riikkondsuse järgi on üliõpilastest Eesti Vabariigi kodanikke 3011 ja välismaalasi 42, kokku 3053.

Rahvuse järgi on eestlasi 2680, sakslasi 167, venelasi 100, juute 59, rootslasi 12, soomlasi 9, lätlasi 8, poolakaid 6, taanlasi 2, tatarlasi 2, ungarlasi 1, hollandlasi 1, norralasi 1, helveetslasi 1, grusiinlasi 1, karaiime 1 ja neegreid 1.

Vabakuulajaid oli 1. dets. 1936. a. 10 isikut (9 meest ja 1 naine). Õpperahast olid vabastatud 1936. aasta 1. poolaastal 533 (518) ja 2. poolaastal 464 (528).

Üliõpilaste nimekirjast kustutati ülikoolile teatamata õppetööst eemale jäänuid 1936. a. 1. poolaastal 296 (256) ja 2. poolaastal 714 (618) üliõpilast, ning õppemaksu mittetasumise pärast 1. poolaastal 114 (130) ja 2. poolaastal 130 (191) üliõpilast.

Aruandeaasta kestel on välja antud diplomeid: 1 audoktori-, 1 doktori- ja 27 magistridiplomit. Ülikooli lõpudiplomeid on antud välja usuteaduskonnas — 14, õigusteaduskonnas — 112, majandusteaduse osakonnas — 41, arstiteaduskonnas arsti — 18 ja farm. osak. lõpudiplomeid — 29, filosoofiateaduskonnas — 42, mat.-loodusteaduskonnas — 29, loomaarstiteaduskonnas — 16, põllumajandusteaduskonnas — 24 ja metsaosakonna lõpudiplomeid — 3.

Stipendiume on ülikooli määrsummadest aruandeaasta jooksul välja makstud 13.100 kr. kummalgi poolaastal 128 üliõpilasele.

Peale selle on välja makstud stipendiumena Kindral Laidoneri-nimelisi stipendiume 6 — 1.515 kr. Jüri Vilmsi-nimeline stipendium — 793 kr. Jaan Poska-nimeline stipendiume 5 — 1.240 kr. Haridusministeeriumi (Soome üliõpilastele) stipendiume 2 — 1150 kr. Vabrikantide Ühisuse stipendium — 500 kr. Tallinna Linnavalitsuse stipendiume 12 — 2880 kr. Tartu Linnavalitsuse stipendium — 287,96 kr. Ülikooli 10 a. juubeli-nimeline stipendium — 600 kr. Ülikooli 300 a. juubeli-nimeline stipendium — 972 kr. Oskar Seisleri-nimeline stipendium — 95,87 kr. O/Ü Viru-nimeline stipendium — 48,66 kr. Lilli Suburgi-nimeline abiraha 20 — 1300 kr. F. Faehlmanni-nimeline abiraha 2 — 90 kr., kogusummas 11.472,49 kr.

Kulusid on olnud ülikoolil aruandeaasta jooksul kokku (hoonete ümberehituse kulude juurde arvatud) 2.097.390,20 krooni, neist riigisummade arvel 879.592,35 krooni ja ülikooli erisummade arvel 1.217.797,85 krooni. Kinnisvarasid oli möödunud aastal ülikoolil 8.194.195,33 krooni väärtuses ning vallasvarasid 5.735.501,01 krooni väärtuses. Kokku on ülikoolil varandust 13.929.696,35 krooni väärtuses. Aasta jooksul on varanduse väärtus kasvanud 357.608,43 krooni võrra.

Olgu nimetatud, et Ülikooli majandusosakond on tehnikateaduskonna likvideerimise puhul koostanud aktid,

mille järgi haridusministeeriumi loal Tallinna Tehnika-instituudile varasid tasuta on üle antud 76.307,98 krooni väärtuses.

Aruandes on veel nimetatud teiste ülikoolide tähtpäevadest osavõtt kirjaliku tervituse või esindaja kaudu 7 juhul, teadusliikudest kongressidest osavõtt 7 juhul.

Kodumaa vaimse ja majandusliku elu avaldusist on osa võetud aruande aasta jooksul esindaja kaudu V Soome-Ugri Kultuurkongressist ja selle peakomiteest ning esindajate kaudu mitmesuguste asutiste tegevusest, millest osavõtt ülikoolile ette nähtud seadustes ja määrustes; aruande aastal tuli juurde selliste esinduste alal osavõtt Hobusekasvatuse Nõukogust ja E. Rahvuslikust Jõukomiteest.

Lõpuks olgu nimetatud ka ülikoolile osaks saanud annetusi:

Carnegie rahuasutus on annetanud ülikooli raamatukogule kuni 300 raamatut. Saksa valitsus on annetanu saksakeelseid raamatuid 1000 krooni väärtuses. Prof. emer. L. Masingi pärijalt on saadud tema käsikirju. J. A. Lundell'ilt Upsalast 20 köidet „Archives d'Éduces Orientales“. Ungari haridusministeeriumilt on saadud 1000 pengöt toetust Ungari instituudile.

NOOMITUS.

„Mr. Windsor, teen Teile sellise tüki eest valju noomituse.“

Kas eesti üliõpilane on puudulikult arenenud?

Dr. jur. N. Kaasiku tähelepanekuid Pariisist, Genfist, Viinist ja Saksamaalt

Meil arvatakse üldiselt, et eesti üliõpilane on oma üldarengult madalamal tasemel võrreldes välismaa üliõpilastega. Samuti ettevalmistus olevat halvem. Selline väide ei pea paika. Meil puuduvad need pahed, mis välismaal esinevad, tingitud rahvuslikest motiivest.

Prantsuse üliõpilased on näiteks väga lustlikud. Liiguvad kohvikuis, lokaales, tänavail. See sünnib nn. Ladina kvartalis, kus lõbutsemine on muutunud üheks osaks akadeemilisest elust. Käitumine on täiesti vaba, korda ja vaikust nõutavais raamatukogudes, lugemissaales lärmitsetakse jne. Vaimu-elavust ja säätendust tuakse kaasa ka ülikooli auditooriumesse, nii et see segab sageli loengute pidamist.

Prantsuse üliõpilased jagunevad poliitiliselt kahte voolu: parempoolsed, rojalistid, Action de France'i poolehoidjad ja radikaalid, sotsialistid, kommunistid. Sellest poliitilisest kihistumisest on tingitud ka sagedased väljaastumised professorite vastu. Kuid kõik see ei takista küllalt pidevat tööd. Üliõpilane on väga intellektuaalne, ta suhtub ettekandeisse kriitikaga ning mõistab tõmmata vajalikke konsekvantse. Vooruseks on asjaolu, et üliõpilane püüab oma teadmisi kohe praktiliselt rakendada, suunitleb oma õppimist tuleviku sihtide poole, õppides seega kindlale ametile. Prantsusmaal on võistluseksamid teenistuskohtade saamiseks. Selleks katsub üliõpilane end kõigeekülgselt ette valmistada, jättes kõrvale kõik üleliigse.

Samalaadne on ka šveitsi üliõpilane (Prantsuse šveitsis, Genfis). Kogu Genf on teatava omapäraga. See on väikekoodanlik linn tugeva galvinistliku maailmavaatega. Üliõpilane on vaikne ja töökas, me ei näe teda lõbutsemas. Kuid ei saa öelda, et šveitsi üliõpilased töötaksid rohkem. Isegi töötulemused on halvemad. Genfi rahu häirivad, nagu kohalikud elanikud tõendavad, Rahvasteliit ja üliõpilaskond. Ja eriti välismaa üliõpilased olevat rahurikkuvad. Välismaa üliõpilasi on Genfis õige palju, enamikus õpivad need eristipendiumega.

Viinis üliõpilased elavad eriti viletsais tingimuses. Õpivad kohvikuis, kuna korterid on äärmiselt kehvad. Töötulemuste kohta ei ole kahjuks andmeid.

Saksa üliõpilastega võisin tutvuneda Berliinis ja eriti Göttingenis. Saksa korporatsioonid on täiesti teislaadi meie omadega võrreldes. Korporatsiooni tegevusest võtab osa väike arv üliõpilasi, 10—12 inimest. Need on kõik esimese aasta üliõpilased, kellel esimene aasta kulub lõbutsemiseks ja pummeldamiseks. Ka õppetöö on selliselt korraldatud, et jätab esimese aasta vabamaks. Hiljem üliõpilased ei võta enam osa oma organisatsiooni tegevusest.

Võiks öelda, saksa üliõpilane on koolipoisilik. Ta jätkab õpinguid ülikoolis samuti nagu kooliski. Professorid nõuavad ainult selle tundmist, mis loenguil räägitud. Koolimeetod avaldub ka selles, et igal loengul küsitakse seda, mis eelmine kord on läbi võetud.

Üliõpilased on võrdlemisi jõukad, vaene inimene ei saagi lapsi ülikooli saata. Ei ole mõeldavgi olukord, et üliõpilased ise teeniksid stuudiumi kestel. Samuti ei osata kujutellagi, et üliõpilane võiks olla vaene. See on kehtiv keskmise üliõpilase kohta. Muidugi võib leida ka erandeid.

Kas on põhjendatud vaade, et eesti üliõpilane on maha jäänud üldises arengus teistega võrreldes?

Välismaa vaimne bagaaž on võibolla suurem kui meil. Kuid oma edaspidises arengus ei arene ta nii kiiresti kui eesti üliõpilane. Kõikjal välismaal, kus oli eestlasi, need olid kõrgemal tasemel kohalikest üliõpilasist. Eesti üliõpilane on palju rohkem arenemisvõimeline võrreldes teiste maade üliõpilastega. See on ka loomulik, sest meie väikese rahva iga üksikliikme vaimne potents peabki olema kõrgemal, et seega tõusta samale tasemele või kõrgemale teistest rahvastest.

Üliõpilaste ja õppejõudude vahekorras meil on teravalt tunda olnud vene mõju, kus professorite ja üliõpilaste vahe oli väga suur. Välismaal on see vahekord väga vaba, kaasvõitlejalik. Meie ülikool on lahkunud seniselt seisukohalt. See kaasvõitlejalik vaim on eriti tarvilik seetõttu, et see soodustab suurel määral õppetööd. Ja selliste koosviibimiste peamine siht ongi lähendada õppejõude ning üliõpilasi.

Välismaa üliõpilaste klubi Varssavis.

Välismaa üliõpilaste klubi Varssavis on asutatud P. A. Z. Z. M. „Liga“ poolt Lääne-Euroopa riikide eeskujul. Käesoleva aastaga tähistab ta oma esimest juubelit, olles asutatud 1932. aastal. Klubi tegevus on väga laialdane ja mitmekesine nii kultuurisel kui ka seltskondlikul alal. Tema

koosseisu kuulub umbes 150 siinviibivat välismaa üliõpilast. Igast maailmakaarest, rohkem kui 20 eririigest ja rahvusest on siin üliõpilasi koos. Nii on esindatud Ameerika, India, Hiina, Inglismaa, Itaalia, Saksamaa, Bulgaaria, Ruumeenia, Türgi, Persia, Jaapan, Ungari, Rootsi, Soome, Eesti, Leedu, Tšehhoslovakkia, Jugoslaavia jne. Nende seas on paarkümmend naissoo esindajat. Kõige suurema arvuliselt on esi-

*) Kirjutis on koostatud dr. N. Kaasiku ettekande järgi, mis peetud Akad. Majandusteaduse Seltsis.

Mälestusi Soome akadeemiliste karsklaste suurpidustustelt.

Sõprussidemed Eesti ja Soome üliõpilaskarsklaste vahel algasid juba Eesti Üliõpilaste Karskusühenduse algaastaist pääle, sest ühingu asutamiskoosolekul viibisid kaks Soome esindajat. Hiljem on tehtud vastastikkuseid külaskäike aastapäevade, suvipäevade jne. puhul. Sellistelt külaskäikudelt õpitakse palju, kogutakse muljeid, luuakse uusi sõprusi ja saadakse vaimustust eesolevaks tööks.

Möödunud oktoobri 25. ja 26. päeval pühitses Soome YRY (Ylioppilaiden Raittiusyhdistys) oma 50 a. juubelit, millest allakirjutanu EÜKÜ esindajana osa võttis. Need pidustused kujunesid väga suurejooneliseks, millest soome ajakirjandus tõi lehekülgede pikkusi kirjutusi ja seega köitsid endale kogu maa tähelepanu.

Jõudes „Suomil“ Helsingi pidustuste eelpäeval, võttis mind

sadamas vastu tuttav YRY abiesimees K. P u o l a n n e, öeldes „terve tuloa“. Ning kui sind mõnikümme meetrit sadamast eemal asuvasse kohvikusse juhitakse, siis märkad, et oled tõesti Helsingis, sest kohv, kohvik ja Soome need on lahutamatud.

Pidustused algasid rongkäiguga vana üliõpilasmaja juurest kalmistule auliikmete haudadele. Esireas kanti Soome ja siis YRY kuldlüüralist lippu, sellele järgnesid auliikmed ja vilistlased doktorikübarates, siis nais- ja meeskaasvõitlejad. Vaatamata sellele, et tibas peent uduvihma, kujunes rongkäik kaunis pikaks. Kalmistul käidi nelja auliikme: prof. J. Sahlbergi, prof. Kaarle Krohni, prof. M. Soinise ja dr. M. Helenius-Seppälä haudadel. Kõikidel haudadel kõneles dr. Väinö Krohn (prof. K. Krohni poeg) ja kalmudele asetati pärjad. Huvitav

oli rongkäigus jälgida, et kõik vastutulevad, ka kõige pisikesemad poisikesed, paljastasid pea möödudes rongkäigus lippudest.

Samal päeval oli veel raadioülekanne juubeli puhuks. Maist. V. Loppi intervjuueeris viit endist YRY esimeest, kellest igaks oli ise aastakümnest, lõpetades praeguse esimehe T. T e l a k i v i g a.

Pääpidustused algasid pühapäeval, 26. okt. ülikooli aulas piduliku aktusega. Kõnelesid SARL-i esimees prof. A. Voipio ja YRY asutaja liige prof. A. Grotenfelt. Aukülaliste seas istusid esireas president S v i n h u f v u d, pääminister K a l l i o, Eduskunna esimees H a k k i l a, haridusminister K u k k o n e n, kaubandusminister K a u p p i, sotsiaalminister J a n h o n e n, ülikooli rektor B r o t h e r u s, kantsler S u o l a h t i ja palju professoreid jt.

tatud Eesti ja Bulgaaria, kumbki umbes 30 üliõpilasega. Samuti mitmekesine on õppeasutuste koosseis ja alad, mida siin õpitakse. Omad ukseid on avanud teadusjanulistele välismaa üliõpilastele Ülikool, Polütehnikum, Kõrgem Kaubanduskool, Poliitiliste Teaduste Kõrgem Kool, Kehakasvatuse Instituut, Idamaainstituut jne. Klubi jaguneb sektsioonidesse riikide järgi, kus kaasa töötavad ka asjast huvitatud poola üliõpilased. Kui vaadelda klubi kultuurseid üritusi, siis korraldab ta oma liikmete jaoks mitte üksnes poola, vaid ka prantsuse, inglise ja saksa keele kursusi, korraldab referaatõhtuid, organiseerib käike muuseumidesse, kunsti- ja teaduslikele näitustele, ekskursioone väljaspool Varssavit kaunimatesse kohtadesse, muretseb tasuta ja odavahinnalisi pileteid teatrisse jne. Klubi ruumides leidub mitmesuguseid ajalehti, ajakirju, sise- ja välismaalt, raadio, klaver, seltskondlikud mängud jne. Neljapäevased klubi teohtud on leidnud suurt poolehoidu ja tunnustamist oma liikmeskonna poolt. Need kooskäimised aitavad üksteist paremini tundma õppida ja arendavad sõbralikke vahetundeid mitmesuguste

maade üliõpilaste vahel. Iga pühade eel on traditsioonilised poola kombe kohased koosviibimised, mis süvendavad omakorda sõprussidemeid poolakate ja välismaalaste vahel. Suured teened on klubil riikide aastapäevade pühitsemisel, kus sektsioonid klubi toetusel korraldavad pidulikud aktused rahvuslike kõnede, muusikaliste ettekannete ja koosviibimistega. Mitte ükski kultuurne ja seltskondlik ala, vaid ka majanduslik kaasaaitamine on klubi põhimõtteks. Klubi aitab muretseda õppemaksudes soodustusi, on abiks viisa pikendamisel, raudtee- ja trammi sõidusoodustusel, hinnalandalusel teatrisse ja kinodesse, on abiks suviste praktikantidele jne. Klubi laiaulatuslik tegevus on hindamisväärne ka riikliku propaganda mõttes, sest mitmed siinviibivad välismaa üliõpilased on ajakirjanduse kaastöölised ja tihti saadetakse kodumaale kirjeldusi Poola elust ja sündmustest.

Välismaa üliõpilaste klubi oma suure sise- ja väliste väärtusega ja heatahtliku hoolitsemisega jääb kodumaast kaugel viibijaile alati armsaks ja meeleldi kooskäimise kohaks. A.

kõrgeid külalisi. Nii rohkearvuline valitsusjuhtide ja -liikmete osavõtt pidustustest näitab, kui soojalt suhtub Soome valitsus akadeemilisele karskustööle. Olgu siinkohal tähendatud, et praeguses Kallio kabinetis (kes ise ka täiskarske) on ligi pooled valitsuse liikmed täiskarsked ja mitmed endised yrylased.

Õhtupidustused toimusid Vana Üliõpilasmaja suures pidusaalis, kuhu kogunes üle paarisaja piduvõõra, eesotsas päevaste kõrgete külalistega, puudus ainult president. Härrad olid kõik frakis või smokingis ja kandsid rinnas au- ja teenetemärke — nagu korraldajad ütlesid mulle, et meie karsklased

näitame, et meie oskame korraldada peenemaid ja suursugusemaid pidustusi, kui seda tehakse tavaliselt alkoholiga. Piinlik oli mul, kui eestlasel, pidustuste algusel kõneldes peaminister K. Kallioga, kui see küsis: „Kui suur on teil riiklik toetus akadeemiliseks karskustööks?“ Silmi mahalüües pidin ma ütleva, et meil akadeemiliseks karskustööks ei ole antud seni sentigi riiklikku toetust (Soomes on riiklik toetus Akadeemilisele Karskusliidule sotsiaalministeeriumilt 150.000 Smk.). Pidulaus istuti, ja pea kogu aja olid kõned ja muusikalised ettekan- ded, kuni kella kaheni, seega pea kuus tundi. Tervitused olid ees-

kava lõpppunkt ja suulisteks tervitusteks ning kirja- ja telegraafi teel tulnud tervituste ettelugemiseks kulus ise üle tunni. Sellisele istumisele järgnes tants. Lõpuks kuuldus ka, et peaministri poolt tehtud väike kingitus YRY-le on 20.000 Smk.

Järgneval hommikul, mõne tunni vaevalt maganud, tuli asuda koduteele üle tormise Soome lahe, mis muutus seda marulisemaks, mida lähemale Eestile. Need hõimurahva akadeemiliste karsklaste suurpidustustelt saadud muljed ja mälestused ei kustu ka aastakümnetega.

Al. Loring.

Naiste hariduse probleem

Probleemiks on naise hariduse küsimus tehtud kunstlikult. Kui naise haridusele ei oleks tõkkeid tehtud kogu ajaloo käigu jooksul, ei oleks ka mingit naiste hariduse probleemi kui niisugust olnudki. Tahtsin siinkohal tähelepanu juhtida äsja ilmunud Vera Poska-Grünthali raamatule „Naine ja Naisliikumine“, millest kavatsen esitada mõningaid mõtteid ja andmeid naise võitlustest hariduse pärast.

Ka ülalmainitud raamatu autor esitab küsimuse, kas naiste hariduse probleem ongi probleem omaette, nüüd, ajal, mil algharidus poistel ja tüdrukul peaaegu terves maailmas on lahendatud ühtviisi ja kesk- ning kutseharidus on korraldatud mõlemast soost noorte ühistel alustel. Ei, — haridus ei olewat eesmärk omaette, vaid ainult abinõu selleks, et naine saaks kaasa aidata kultuuri edule. Arendades oma erivõimeid ta ühtlasi muutub tarvilikuks inimkonna hüvanguks.

Nagu teame, on naiste peaaegu kõigil aegadel püütud kultuuri varasalvi sulgeda. Raamatus kirjeldatakse naise võitlust hariduse pärast, mida ta on pidanud järelejätmatult. Kuid alles Prantsuse revolutsiooni ajal, mil pääsevad liikuma vabamad mõtted, hakkab see võitlus andma tagajärgi.

Sissepääs ülikooli avaneb naistel alles XIX sajandi lõpul. Rootsi, Soome ja Šveits on esimestena võimaldanud oma naistele kõrgema hariduse saamise. Rootsis avatakse ülikool naistele 1870. aastal, Šveitsis paar aastat hiljem, Saksamaal 1896.

a. j. n. e. — Sellega ei ole aga veel öeldud, nagu oleks naisüliõpilased saanud kõik õigused, mis olid meesüliõpilasil. Esialgu võisid nad töötada ainult vabakuulajaina. Ja kui lõpuks ühte teaduskonda pääsemine oli võimaldatud, siis tuli otsast peale hakata rünnakut mõnele teisele teaduskonnale. Tüüpilise näitena esitatakse meile kõnesolevas raamatus XIX sajandi inglise naiste võitlusi arstiteaduse fakulteeti pääsemise pärast. 1860. aastal pöörab keegi Sophia Jex Blake palvega Edinburghi ülikooli poole lubada teda õppida arstiteadust. Talle vastatakse, et luba ei saa anda, sest et anatoomia õppimine pole naistele kohane, ka olevat teatud haigusi, millest pole kohane kõnelda naisüliõpilastele ja pealegi olevat meesarste juba külluses. Mitme aasta pärast olevat järjekordse palumise tagajärjel siiski viis naist saanud loa Edinburghi ülikoolis arstiteadust õppida. Kui aga need naised olevat hakanud nõudma eksameile pääsemist, osasamist auhindadest ja stipendiumidest, siis heidetud nad ülikoolist välja. Nad astusid Šveitsi ülikooli ja lõpetasid seal arstiteaduskonna. Alles 1877. a. lubati neid õiendada Inglismaal kohaliku ülikooli juures eksameid, mis andsid praktiseerimisloa. Briti Arstide Selts keeldus neid siiski liikmeks võtmast ja 1881. a. arstide kongressil võisid naisarstid osa võtta ainult koosviibimisest ja seltskondlikust osast. Kliinikus praktiseerimine oli naisarstidele pikemat aega keelatud. — Veelgi suuremaid võitlusi on naistel tulnud pidada õigusteaduskonda pääsemi-

seks. Alates 1900. aastast võimaldas Prantsusmaa naistele advokaadikutse alal töötamise; teised maad veelgi hiljem.

Autor esitab meile tsitaadi, kus on antud huvitav kirjeldus sellest, kuidas naine esmakordselt osa võtnud Pariisis õigusteaduse loenguist. — „See daam oli juba vanemas eas, ta soovis vabakuulajana osa võtta kriminaalõiguse loengutest. Professor teatas üliõpilastele, et üks daam võtab osa loengutest ja selletõttu palus neid olla viisakad. Daam astus sisse kahe meesatja vahel, üks oli ta mees, väga tüdinud näoga, teine õigusteaduskonna sekretär. Mõlemad olid ilmunud selleks, et tarbekorral kaitsjaks olla, kui peaks tekima skandaal. Kuid kõik möödus rahulikult ja järgmistele loengutele ilmus daam juba üksi.“ — Nüüd, kus kõigis kultuurriikides mehe kõrval töötavad juba naisadvokaadid, naisarstid, naiskohtunikud ja kus edukalt omi kohustusi inimsoo vastu täidavad naisteadlased, naisülikoolijõud, naisinsenerid jne. — nüüd näivad kurioosumina säärased näited minevikust, nagu eelpooltoodu. Ometi on see n. n. „minevik“ alles nii lähedal, et noist võitlusist teavad jutustada vanima generatsiooni naised kui isiklikest elamustest.

Mis puutub Eestisse, siis oli naistele ülikooli pääsemine vabakuulajana võimaldatud aastal 1905. 1908. a. kaob see võimalus. Samal aastal aga asutati kohe Rostovtsevi loodus- ja arstiteaduse kursused naistele ja meestele. Siis veel Jassinski ajalookeeleteaduse kursused ainult naistele. 1918 avatakse Tartu Ülikooli

uksed mõlemast soost kodanikkudele. Praegu on Tartu ülikoolis naisi 30% meeste üldarvust. Ülikooli lõpetanud naisi olevat 1500 (mehi 5500).

Doktori väitekirju on kaitsnud seni 18 naist, neist esimesena Aliide Teemant 1911 Bernis. Eesti Tartu Ülikoolis omandas esimese eesti soost naisena doktorikraadi 1930. a. Lydia Poska-Teiss loodusteaduse alal.

Kui jälgida naisliikumise ajalugu, siis on huvitav tähele panna ka veel seda, et põhjamaad, nagu Rootsi, Soome, Norra, Daani jätavad nii oma poliitilise, õigusliku kui hariduselu korraldustel humaanseima mulje. Nad on sageli esimestena andnud naistele poliitilisi õigusi (Soome 1906 esimesena maailmas), neil on perekonnaõigus rajatud abikaasade üheväärsuse ja üheõigusluse printsiibile, kus piiramised, mis on tarvilikud ühiselu korraldamisel, tabavad ühtlaselt mõlemaid abielupooli. Sama, nagu juba ka varem märkisime, on sündinud hariduselu korraldamisel. Esimestena maailmas on mõnigi neist avanud ülikooli uksed ka naissoost kodanikele.

On heameel, et Eesti rahvas oma riigi ja ühiselu korraldusel tihti peale on võtnud varem ja võtab ka nüüd eskuju põhjapoolseilt riikidelt, kelle humaansus ja mõistlik elukorraldus leiab iga mõtleja inimese heakskiitmist.

Marta Otsason.

M. Pagnol'i „Eluaabits“ Tartu Draamateatri Seltsi Näitekunsti Studio ettekandel.

Võttes M. Pagnol'i „Elu aabitsa“, algupärandis pealkirjaga „Topaze“ õppetükiks, on Tartu Draamateatri Seltsi Näitekunsti Studio teinud hea valiku.

See näidend on mitte üksi kunstiliselt väärtuslik, vaid ka menukas publiku huvi paeludes. See on olnud pidevalt aastaid laval püsivaks tõmbetükiks Pariisi teatris. Samuti on teda suure huviga jälgitud kogu Euroopa suurlinnaade lavadel; ja ka meil „Estonia“ lavastusel on ta saanud erakordse menu osaliseks.

Tänu sellisele suurele rahvusvahelisele menule võlgneb näidend peamiselt oma üldnimliku sisu tõttu. Olud, mida siin kujutatakse, pole suletud mingi üksiku rahvuse ega ühiskonnakihi kitsastesse piiridesse. „Elu aabitsas“ kujutatakse tänapäeva ajakohaseid ühiskondlikke paheid kõigi maade kõigile rahvakihtidele kergesti mõistetaval viisil.

Realistlikult, koomiliste situatsioonide varal kujutatakse siin ühiskonna pahesid ilma maailmaparandava moraali tendentsita.

Erakooli kõlbluseõpetaja Topaze'i vallandab tema direktor seepärast, et Topaze oli hinnanud nõrgaks ühe paruniproua nõrgaandelise poja teadmisi. Oma ausa lihtsameelsuse tõttu satub ta kelmi linnanõuniku küüsi, kes Topaze'i nimelise firma all teeb linnale liiakasulisi ja altkäemakusulisi hankmeid. Lasknud enese kord sisse mässida kompromiteerivasse tehingusse, on Topaze sunnitud neid jätkama. Selles elukoolis sünnib temas murrang. Õppinud tundma kaasaja äritehingute ning tagauksepolitika kombinatsioonid, ta osutub arukamaks ning kavalamaks ärimeheks kui too väike-kelm linnanõunik, keda ta tüssab viimaks suurepärase osavusega.

Õppetükina pakub „Elu aabits“ näitestuudiale häid harjutusvõimalusi. Algusest lõpuni ta koosneb vaikematerjalidest, mis kõigepealt on hääks materjaliks juba diktiooni õppimisel. Ettekannete diktiooniline külg oligi kõigiti rahuldav. Ainult harvades üksikutes kohtades oli tasasevõitu kõnet päämiselt esimesel etendusel ja puhkudel, mil

näitlejal tuli pöörduda seljaga publiku poole.

„Elu aabitsa“ vooruseks õppetükina on ka see, et temas pole karjuvaid kõnelusi ega tormilist liiklemist, mis võiksid näitleja viia kiusatusse teha ülepingutusi. Näidendi sisukad ning mõõdukad dialoogid ja tegevus pakuvad aga seda enam võimalusi viimistlemiseks kõneluste häälevarjundeis kui ka laval liiklemises. Kindla kooli distsipliin oligi ettekannete puhul kõikjal märgata, asjaarmastajalikke üleaisa-löömisi ei tulnud ette ühtki. Näitlejate liiklemine laval oli täiesti vaba ja mäng päris hästi kooskõlaline. Küll võis märgata aga kõnelustes mehaanilist maharääkimist ja teatavat saamatust žestikulationides. Igas kohas ei suudetud esineda sisseelatud loomustruudusega.

M. Pagnol'i „Elu aabitsa“ eestikeelne teatreredaktsioon on algupärandist kohati muudetud ja kahjuks ka vähiklikult kärbitud.

Muudatustega on kohati saavutatud isegi paremat lavalist efektsust. Näiteks: Topaze'i einestamine klas-sitoas samal ajal kui ta dikteerib õpilasele: „Lambad sõid karjamaal rohtu...“ — Veepiiskade näkku piserdamine minestust teesklevale Ernestine'ile. — Revolvri võtmine lausahltliga rahapaki asemel.

Kärbetega aga on enamikus vastupidiselt rikutud näidendi sisu ja tegelaste õiges valguses esilepääsemise võimalusi. Näidendi algul on tublisti kannatanud kärbete all Topaze'i ja Ernestine'i vahekorja kujutav osa. Rumalalt on välja jäetud rida vaimukaid ja nüansirikkaid kahakõnesid, mis päälegi pole rasked mängida. Hoopis moonutatud pildi saame aga Suzy kujust — otse arulagedate kärbete tõttu. (Selle puhul peaks küll eriti sõna võtma prantsuse metressi kaitseks!)

Päätel ajal Topaze'il on näidendis kõige raskem osa. Näitleja tuli sellega toime kohati päris hästi. Tema osa päärasuus seisib selles, et tuli anda ausa lihtsameelse, kuid aruka mehe kuju, kellele aga koomilised situatsioonid naistega oleksid võinud kergesti anda totaka

ilme. Õige kuju tabamine oli näitlejal kõigiti õnnestunud, vaatamata sellele, et ka siin kärped takistasid tublisti esile tuua tema kui aruka mehe võimeid kooliõpetajana.

Raskeimaks mängida osutus Topaze'ile näidendi kolmas vaatus, kus ta moraalne ahastus on jõudnud meeletehiteni haripunkti ja toimub murrang ning ümbersündimine. Murrang toimub küll järk-järguliste ravavate sündmuste tõukel, kuid siiski küllalt ilmse pöördena. Nõnda et kolmanda vaatuse lõpul peab vaataja selge olema, et suur pööre Topaze'i hingeelus on sündinud. Ja neljanda vaatuse ülesandeks jääb vaid lähemalt näidata, millises ulatuses pööre on sündinud; ega tohi vaatajale sugugi osutada jalustravavaks üllatuseks, kui neljandas vaatuses Topaze astub sisse täiesti ümbersündinuna, väga intelligentse ärimehena.

Kahjuks jäi Topaze'i hingeline pööre kolmandas vaatuses vaatajaile arusaamatuks. Isegi näitleja mehaaniliselt kätte õpitud žestid, mis pidid peegeldama tema kindlat energilist otsust saada tõeliseks ärimeheks, tulid mängus välja sellise järeleaimava kohmakusega, et neid mõisteti otse vastupidiselt — ikka veel eadisketva norutsemise ning saamatuse tunnustena.

Suzy osa on teine raskemaid selles näidendis. Temale antud osaga tuli näitleja siin toime päris hästi. Prantsuse metressi põhiolemus oli näitleja poolt tabatud väga õieti. Vaatamata asjaolule, et näidendi eestikeelses teatridirektisioonis on sellele kujule antud märksa vulgaarsem ilme kui originaals, suutis näitleja nagu instinktiivselt hoiduda labasustesse laskumisest. Näidendi teises vaatuses, kus Suzy' l tuli tuua esile kõik oma šarm ning võlvus, et panna Topaze'i unustama oma moraalsetid tõekspidamisi, suutis näitleja tõesti tabada selle õige tooni, milles peegeldus teesklusena segatud sümpaatiat ning alateadliku armumise idusid. Nimelt peaks neljanda vaatuse eelviimane stseen, prantsuskeelsele originaalile vastavalt, peegelduma Suzy ilmset armumist Topaze'isse, kes omltpoolt aga nüüd suhtub Suzy'sse juba mõistusekriitikaga kontrollitud, aga siiski intiimse sümpaatiaga. Ettekande järele aga jääb mulje, et Suzy mängib Topaze'i kallal ikka veel südametut, teesklevat kokotti ja et Topaze on ikka veel parandamatu oma kohtlasest pääkaotamis-nõrkusest naiste vastu. Näidendi selle stseeni kõige olulisem osa on eestikeelsest lavareduktisioonist üldse välja jäetud. Siin paljastub selle eestindajate suurim nürimeelsus, sest tolle stseeni äräjätmisega on tublisti rikutud terve näidendi väärtust.

Linnaõunik Laurent Castel mängis oma osa distsipliinikind-

lalt, kuid teatava puisusega. Eriti monotoonne oli tema miimika.

Ernestine oma keskmise-raskelelise osaga tuli toime üsna hästi. Tema mäng, eriti teisel ettekandel, oli temperamendikas ning vaba.

Koolijuhataja Mouché'i õpetaja Tamise'i ja ärimehed Roger de Bienville'i karakterkujud olid õnnestunud hästi, Samuti ka teised pisiosad.

Näidendi esimesel ettekandel oli märgata lavapalavikku, mis kiirustas tempot ja muutis mängu teataval määral mehaaniliseks mahamängimiseks.

A. H. Tammsaare „Kuningal on külm“

„Draamastuudio“ külaskäiguetendusel.

Tammsaare näib tundvat hästi Piiblit. Nii ta varasemad tooted kui ka mahukad Vargamäe-romaanid on läbi põimitud Suure Raamatu sümboolsetest ja neid pudeneb tunduvalt isegi autori sõnastustiili. Ta lausestruktuuris võime selgesti näha piibli lause arhitektoonilisi võtteid. Isegi siin-seal ilmunud artiklites Tammsaare armastab resümeeid tõmmata piibli fraasidega.

Täiesti piibliaineline on Tammsaare monumentaalne „Juudit“ aga ka käesoleval aastal ilmunud „ristmõistatus“ „Kuningal on külm“. Nimelt loeme ju Kuningate Raamatust, et kuningas Taavetile otsiti tütarlast, kes oleks neitsi, sest ainult süütu oleks võimeline soendama külmetavat kuningat. Seesugune tütarlaps leitigi ja toodi kuninga juurde.

Ka Tammsaare fantastilis-satiiriline teos kõneleb kuningast, kes külmetab isegi südasuvel ja kellele Joosepist narri targal nõuandel minnakse otsima süütut neitsit, „naist, kes midagi mehest ei tea“. Mäestikuorust leitaksegi noortener Mathiase juhtimisel neitsi Angela ja tuuakse kuningakotta. Angela talab monarhi kukil kuninglikke voolmeid ja kuningas saabki sooja, sest nii peabki see olema, et „kuningas rahva kukil ja naine kuninga kukil“. Kuningas armastab Angelas oma elu. Ta saab sooja ja nõukogu-saalis „ministrite loomaial“ ei tarvitse enam muret tunda, et mündrid selga mädanevad. Aga Angela kirglik ja impulsiivne austaja Karlo tuleb kuningalinnas oma kahepeaga vasikaga. Kogu rahvas jookseb vasikale järele, sest vasikal on ju kaks pead, kuningal aga ainult üks. Aga Angela, naine, see „jumala vits“ laseb tappa vasika, sest tal tuleb himu süldi ja vasikaprae järel. Ja omas kuninglikus helduses serveerib ta sellest „viimsest imest“ valmistatud rooga ministreile ja nende naistele, kes oma värvitud suudega „vohmivad“ aplalt vaagnailt. Ehmatuse on suur, kui teatavaks saab, et roog oli valmistatud kahepeaga vasikast, aga

Teisel ettekandel oli mängutempo paras ja võimaldas näidendi vaimukate dialoogide tarvilikku allakriiputamist ning esilepääsu.

Dekoratsioonides oli lepitud hädavajalise miinimumiga, mis õppetenduse seisukohalt omab ka neid hüvesid, et dekoratsioonid ei maskeeri näitlejate esinemist ja võimaldavad paremini jälgida ettekande puht mängulist külge.

Publik võttis mõlemad ettekanded vastu kaunis soojalt. Kiiduavaldusi oli mängu keskel kui ka vaatuste lõpul.

A. Suik.

rahvale otsustatakse sellest vaikida, jätta see häbitegu „riiklikuks saladuseks“. Karlo aga, kes rahvale sellest ometi ähvardab teatada, võis valida kas võlla või Angela. Loomulikult ta valib viimase ja nad lähevad. Kuningas aga lausub resigneerunud-gentlemanlikult, et tal pole muud teha, „kui noorte armastuse pärast surra“.

See on aga ainult väline süžeraamistik, mille Tammsaare meile on piibli najal silme ette mananud. See on ainult skelett, pind, kust autor hakkab pommitama paradokside, pilke ja espriiga. Teos on satiir tänapäevast, meie lähemast poliitilisest ja sotsiaalsest minevikust — tahtmatult ajakohane isegi pisut selle poolte, et võimaldab mõningaid paralleele tõmmata praegusest Inglismaa komöödiast.

Grimasse tehakse paljudele elu-nähtustele, alates linnapiimast ja lõpetades naiste kaarkulmudega. Kuid kõike öeldakse riivamisi, mõista andes, mitte kategooriliselt-selgelt. Tegevuse kohtki on märgitsetud paradoksilikult: olematu maa Euroopa taladel. Ja kes hakkab tegelaste taga otsima meie päevakangete kujusid, see jookseb eksitusse. Tegelased on sümbolid, kes kannavad autori mõttekilde; nad on abinõud, et näidata olusid ja nähtusi kõverpeeglist. Nad on mõisted, lihata ja vereta, lokaalse värvinguta.

Tammsaare lavateostel puudub dramaatiline elavus. Seepärast on tihti kõhklevalt asutud tema teoseid lavastama. Kuid lavalise elavuse asendab Tammsaarel mõtte elavus. Mõtetega uperpallitamises, paradoksidega mänglemises ja vaimukustega pommitamises on Tammsaare oma sõiduvees. Mõnikord libastub see küll targutisisse, kuid kõigest hoolimata on see mõtete maraton ometi, mis ei lase Tammsaare teoseid mõjuda Tavaliselt igavatena. Kõigest staatiliselt ja mõnikord jälle tegevuse ülepaakumisest hoolimata võib neid laval nautida.

Draamastuudiolaste külaskäiguetendus andis nauditava elamuse. Näitejuht Ruut Tarmo oli õieti mõistnud näidendi satiirilist raskuspunkti ja kriipsutanud seda alla. Samuti mõned võib-olla vulgaaremalt mõjuvad stseenid olid asendatud „süütumatega“, näit. viimase vaatuse lõpus pükste tagasinõudmise asemel sõrmuste tagasinõudmine. Mägestikuidüllil ameerikalik lõpposa pidanuks olema kokkusurutum.

Näitlejaist andis meeleejäva kuju Reet Aarma Angelana. Ehkki lugedes Tammsaare teost kiputakse vist kujutlema Angelat leebemana, naiselikult-mõistatuslikumana, polnud käesolevalgi tõlgitsusel viga, kus oli eriti rõhutatud Angela hingeelu paradoksaalsust. Igatahes on kindel, et Reet Aarma näitleja tem-

perament suudab hingestada paljusid kujusid.

Aado Hõimre kuningana andis mugava „vanapapa“ kuju, kes ei hooli troonist ega kõrgeist hiilgusest ja kes lõpuks isegi nõus on loobuma Angelast. Ta kõnnak ei oleks tõhtinud aga olla liiga tatsuvalt rõhutatud, mis mõjus tarbetult koomiliselt.

„Ministrite loomaaias“, jäi meelde kindlasti Joh. Kaljola punajuukselise hüveülemana ja Jaan Mürk ülempeestrina. Mõlematel oli hingest tulevat siirust, mis mõjus sümpaatselt.

Ruut Tarmo ise narrina jättis täiesti rahule, kuna ta oskas küllalt ilmekalt rõhutada tarvilikke kohti, arvatavasti seekordseist osakandjaist kõige paremini. See oli ka täh-

tis, kuna narri suhu on pannud autor kõige helisevamad paradoksid.

Paul Ruubel noorteener Mathiasena ei mõjunud siiralt, eriti esimeses vaatuses. Teenerlik moment puudus pea täiesti. Olev Eskola Karlona sobis hästi õnnetu armastajaossa ja oskas näidata kirge ja impulsiivsust tarvilikul määral, kus seda vaja.

Dekoratsioonides draamastuudiolased olid osanud alla kriipsutada muinasloolikust. Kuninglikku hiilgust oli rõhutatud tagasihoidlikult. Potiässad ja ärtusidamed aga andsid kõigele müstilise tooni.

Publik võttis ettekande aplausidega vastu. Ja lõpuks ei puudunud isegi lilled.

Erna Tillemann.

JÕULU KIRJANDUS LAUD

Tänavuse jõulu kirjanduselaua üldpilt on juba selgunud, kuigi paljud väljakuulutatud teosed ei ole suutnud veel ilmuda. Raamatuaasta üllatavalt suure ja mitmekesise kirjastusproduktiooni puhul võis arvata, et järgneval aastal peaks produktioon tublisti langema, kuid nagu selgub on kõik kirjastused töötanud peaaegu samasuguse südikusega kui Raamatuaastalgi. Nähtavasti on Raamatuaasta propaganda suutnud siiski suurel määral tõsta huvi kirjanduse vastu. Mõnedel aladel, nagu näit. luule alal, kipub arvatavasti tänavune toodang isegi üle-tama kas või eelmise aasta oma. (On oodata M. Underi luuletuste valikkogu ilmumist, siis Semperi, Sütiste, Betti Alveri, Vilmar Adamsi, Jaan Käneri jne. luuletuskogusid.) Materjali rohkuse tõttu ei ole käesolevas numbris võimalik ilmutada algupärandite arvustusi, vaid tuleb leppida seekord ainult mõningate teoste äramärkimisega.

Proosa-toodete alal on seni ilmunud akadeemiliste ringkonnile eriti tuntud kirjaniku Paul Viidingu novellikogu: „Piinlikult hea tahe“, K. A. Hindrey'lt ajalooline romaan: „Urmas ja Merike“ II jagu. Noor-Eesti toodangust tuleks märkida veel R. Sirge romaani „Must suvi“, August Jakobsoni „Metslaste rada“ ja Hugo Raudsepa „Jumala veskid“. Märkida tuleks veel August Mälgu ilmuniselolevat 500-leheküljelist ajaloolist romaani „Läänemere isandad“, mis käsitleb meie muinasaega aastal 1000 ja Mait Metsanurga romaani „Soo-

saare“, mis käsitleb meie talurahva elu läinud sajandil.

Eesti Kirjastuse Kooperatiiv on saanud jõuluturule algupäranditest Leida Kibuvitsa jutustise: „Kass arvab, et...“, ühes autori illustatsioonega. On veel ilmumas Richard Janno pikem jutustis: „Kaks ja üksainus“, Albert Kivikalt „Nimed marmortahvil“ I köide ja Lintropi romaan „Muiste“, Edgar Saksalt psühholoogiline romaan „Armuke“ ja Jaan Perti sõjamälestused „Ühe õppursõduri sõjatee“. Pääle selle tuleks märkida veel „Põhjamaade romaanide“ tõlkesarja, mille juures tuleb edaspidi peatuda eraldi.

K.-Ü. „Loodus“ üllatas meie raamatuturgu läinud aastal Nobeli laureaatide sarjaga, mis oma eriti nägusa välimusega kaunistavad Raamatuaasta mälestusena uute kui ka vanade raamatuosprade raamaturiuleid. Muidugi mitte ainult kauni välimuse võlu arvele ei tule panna nim. sarja suurt levikut, vaid Nobeli laureaatide tunnustatud nimi ning korralikud tõlked mõjusid selles suurel määral kaasa. Läinud aastal võis kahelda, kas seesugune võrdlemisi kallihinnaline ja suur sari võib leida küllaldaselt määral ostjaid. Ometigi on kirjastusel jätkund julgust seda sarja päale Raamatuaasta raamatuteuputus jätkata. Teine Nobeli laureaatide sari ilmub 15 köites sisaldades 10-ne autori töid. Seni on jõutud avaldada ja tellijatele kätte toimetada juba üheksa köidet, mille kogukamaks teoseks on Roman Rollandi suurejooneline romaanisari „Jean-Christophe“, mis algupärandis on ilmunud 10-köitelisena, kuid tõlkes ilmub 4 köites. Nim. teosest on ilmunud I ja II köide, sisaldades 5 raamatut algupärandit. Esimene köide koosneb kolmest raamatust: „Puhe“, „Atommik“, „Noor mees“ ja teine kahest raamatust: „Mäss“ ja „Laat väljakul“.

Roman Rolland (sünd. 1866) algas oma kirjanduslikku karjääri dramaatikuna ja tema draamasid läbis tugev usuline joon. 29-a. ta kirjutas oma esimese draama „Saint Louis“, millele mõni aasta hiljem järgnes rida teisi. Oma draamades ta kujutas inimesi, kes hoolimata end ümbritsevast pahedest püüdsid alal hoida oma puhast elutõde. Kuid tolaeagse vaenuliku arvustuse mõjul oli kirjanik sunnitud teisele alale siirduma. Ta hakkas välja andma suurmeeste elulugusid millest tähelepanuvääravamad on „Beethoven“, „Leo Tolstoi“ jne. Aasta hiljem leiame teda juba uue kirjandusvormi katsetamisel, mille tulemusena ilmubgi realistlik romaanisari „Jean Christophe“.

Roman Rolland olles ise prantslane, valis nim. romaani peategelaseks sakslase. See võimaldas talle teravamalt tolaeagse prantsuse kirjandusliku- ja ühiskondlikuelu arvustust. R. Rolland oma romaanis „Jean-Christophe“ kirjeldab 1. ja 2. raamatus peajasalikult jutu peategelase Jean-Christophe Krafft'i elamusrikast lapsepõlve. Olles ümbritsetud musikaalsetest inimestest, ärkab noores Christophe'is varakult huvi muusika vastu. Olles isalt pärandanud head anded muusikas, ta õppis varsti hiilgavalt käsutama klaverit ja katsetas iseseisvalt komponeerida, mis kõigiti õnnestus. Oma hiilgavate musikaalsete vaimuannete tõttu võimaldatakse tal juba poisikesena esineda kontserdel ja kus tutvub kuulsal helilooja Hassler'iga, missugusele tutvusele omistatakse palju tähelepanu. Kuid lõpuks kujuneb Christophe'i elu üsna traagiliseks, olles sunnitud isa varaku surma tõttu kogu perekonda ülal pidama, pettub esimeses armastuses ja saab varakult tunda kõiki ühiskondlikke pahesid. Kolmas raamat on pühendatud Christophe'i tormakaile noorusaastale, mille lõppedes ta astaub ellu andeka

ja tuntud kunstnikuna. Neljas ja viies raamat „Mäss“ ja „Laat“ jutustab juba küpse mehe võitlust maailma ühiskondlikkude pahede ja valed vastu. Mõningas kohis käesolevas romaanis võib tugevaid paralleele tömmata romaani peategelase Jean-Christophe'i ja tuntud helilooja Beethoveni vahel.

Sari ilmunud köited on tõlgitud mitme tõlkija poolt, paremini tõlgitud tundub M. Martinsoni tõlgitud köide.

Isäralikumaid ja omapärasemaid raamatuid II laureaate sarjas on India tänapäeva tähtsana kirjaniku R. Tagore „Gitandzali“. „Aednik“. Üks köide sisaldab selle idamaa kirjandusliku suuruse kaks tähtsamat luuletuskogu, mille arvel langebki ta euroopaline kulsus ja Nobeli auhindki. Esimene kogu sisaldab usulist lüürikat, teine armastuslüürikat. Siisult on need „proosaluuletised“ kuidagi lihtsad, kasutades lihtsaid ja igapäevaseid asju. Ometi tuleb neid pidada sümboliseks, võib-olla koguni allegooriliseks — mõistatusliku laadi. Me lugejale on need laulud raskelt mõistetavad, eriti allegoorilisuse pärast. Alles korduva lugemise ja mõistatsumise järele muutuvad need „proosaluuletised“ mõistetavaks ja isegi nauditavaks ning pääsetakse neis sisalduva sügava filosoofilise mõtte juurde. Pika-pääle selgub ka kõik see omalaadne idamaine mõtte- ja tundemaailm, mis omane idamaalastele ja eriti R. Tagorele. Tundub, et meie oma noor idamaalaste huvidega usuteadlane ja luuletaja H. Maasing on olnud täiesti kohane tõlkima säärast idamaist-usulist luulet.

Selles sarjas on esindatud ka meile hästituntud Selma Lagerlöf kaheköitelise suurromaaniga „Jerusaalem“. Romaan käsitleb rootsi talupojaelu lähemas minevikus. Esimeses köites kirjeldatakse vana talurite suguvõsa traagikat, kes on pidanud kaotama oma pärisomandi, kuid kes säilitavad oma vanad perekonnatraditsioonid. Viimne võsu tollest suguvõsast üritab oma päris-

omandi tagasisaamist, loobudes selleks oma armastatust, naides teise, rikka, kelle kaudu saabki tagasi oma talu. Tekib igatsus kaotatud armastusest, südamepiinad jne. Seesuguse isikutragöödia taustal kirjeldatakse lahkuse levimist ja paisumist paikonnas võimsaks liikumiseks, tulemuseks on massiline väljarändamine Pühamaale. Teine köide käsitleb välja rännanud rootsi talupoegade elu Pühamaal. Unistatud Jerusaalemm toob palju pettumusi: taudid, tagakiusamised. Sääli, Pühamaal, romaani peategelane Ingmar õpib täielikult tundma oma endist armastatut. Teos lõpebki nende kahekesi tagasisiirdumisega, et hakata elama lepitatud elu. Teoses leidub palju haaravaid stseene: talupoegade lah-tirebimisest oma maast ja kodukohast, samuti pakub huvitavaid stseene pettumus Pühamaal.

Anatole France'i on meil ka varemalt tõlgitud, mispärast see autor on meie publikule võrdlemisi hästi tuntud. Käesolevas laureaate sarjas on avaldatud tema esikromaan „Sylvestre Bonnardi roim“. Romaan on kirjutatud teadusmehe päevikuna, sisaldades rohkesti kummalisi seiklusi „Kuldse legenti“ käsikirja otsinguil, mille saab kätte viimaks Lõuna-Itaaliast ühe naisterahva kaudu, kes talle tuttav ja kellele tal on olnud varem võimalus teha heategu. „Roim“ seisab selles, et ta veel vanaduspäevil viib ära ühest kinnisest õppeasutisest noore tütarlapse, kes kannatab oma inspektrissi sadistlike kalduvuste all. Autor jutustab supre üleolekuga eluviperustest, põlgust silmakirjalikkuse ja fanatismi vastu, süüdistades „õiguse“ õiglustust, mis suretab vaimu. Raamat on küllalt põnev ja huvitav ning täis sädelevat vaimukust.

Uudsemaid autoreid II laureaate sarjas on vene kirjanik I. A. Bunin, kes alles 1933. a. laureaate, on luuletaja ja novellist, kellel teatavaid sarnasusjooni Turgeneviga. Tema „Küla“, mis avaldatud käesolevas laureaate sarjas, pakub meie publikule mitmeti huvi. Teose

pääkangelaseks osutub Durnovka küla kõige oma hädade ja napi rõõmuga. Ligemalt käsitletakse kahe venna, rikka „kulaku“ ja vaese Tolstoi jüngri saatust. Raamat on tõlgitud A. Murakin'ilt, kelle tõlked on alati osutunud küllalt häiks, kuna ta näib väga hästi valitsevat elavat eesti keelt. Pääle selle on raamatule kirjutanud eessõna Ülikooli vene keele lektor B. Pravdin.

II Nobeli laureaate sarjas on seni veel ilmunud Knut Hamsuni „Segelfossi alevik“, kus käsitletakse tööstusaleviku mitmesuguseid inimtüüpe. Hamsuni on meil viimasel ajal palju tõlgitud. Varemalt „Looduse“ Kroonise Romaani sarjas „Aja lapsed“, mis oma tege-laskonna osalt sarnane „Segelfossi aleviku“ omale. Läänud aastal vedasid kirjastused „vägikaigast“ sama autori „Maa õnnistuse“ puhul, mis ilmus korraga kahe kirjastuse poolt. Hamsun on meie publikus võitnud järjest suuremat sümpaatiat, millega tuleb seletada selliseid dopelt väljaandeid.

Lõpuks tuleb märkida veel Maurie-Maeterlincki „Tarkus ja saatust“. M. Maeterlincki on tuntud belgia draamatiku ja filosoofina, kes oma eluülesannet näeb elu-õpetuse jagamises. Selles teoses on koondatud olulisim Maeterlincki eluõpetusest, mis on päämiselt õpetus, kuidas saavutada õnne eluraskuste kiuste. Teose tõlge kirjandus-teadlaselt A. Aspelilt väärrib täit kiitust.

Seni ilmunud teoste järele otsustades osutub II laureaate sari küllalt väärtuslikuks ja huvitavaks, nii autorite kui ka teoste eneste poolt. Päälegi on tõlked enamikus kõik sooritatud nimekate asjatundjate poolt, mis aitab tavalist tõlkeromaani „tõlkelikkust“ võimaluse piirini vähendada. Vaatamata kaunile välimusele ja korralikule paberile tuleb keskmiseks üksiku köite hinnaks kr. 3—3.90, mis pole siiski liiga kallis. Loodetavasti on edaspidi võimalik peatuda mõne üksikteose puhul pikemalt ja eraldi.

N.

Ostke ainult kodumaa
kalasse ja botikuid
selle müügiga.

Marseljeesist Internatsionaalini

**Kaasaeglaste memuaare poliitilise-ühiskondliku elu
arenguteelt Prantsuse revolutsioonist tänapäevani**

A. Bellegarde: Minu mälestusi Eestimaa kubernerina (1 köites)

Von der Goltz: Minu missioon Soomes ja Baltimail (1 köites)

T. Masaryk: Elamusi sõja- ja rahuaastailt (1 köites)

M. Paléologue: Tsaaririik maailmasõjas (2 köites)

Herman Gummerus: Jäägrid ja aktivistid (1 köites)

Krahv S. J. Witte: Mälestused (2 köites)

M. Sokolnicki: Neliteist aastat (1 köites)

Henry Ford: Minu elu ja töö (1 köites)

8

A U T O R I T

* I S A R I *

10

K Ö I T E S

TOIMETUS: A. Oinas, ajaloolane, Fr. Puksoo, Ülikooli raamatukogu juhataja, R. Räägo, Riigikohtu prokurör, J. Uluots, Tartu Üik. professor.

**Teoste redigeerimisel ning selgitavate
sissejuhatuste koostamisel töötavad kaasa:**

man, peatoimetaja Ed. Laaman, R. Keskarhiivi direktor dr. O. Lill, E. Rahvaluule Arhiivi juhataja dr. phil. O. Loorits, siseministri abi E. Maddisoo, Riigiarhiivi direktor G. Ney, mag. jur. A. Perandi, prof. A. Pliip, välisministri abi A. Rei, dotsent dr. phil. H. Sepp, toimetaja J. Taklaja, prof. P. Tarvel, Haridusmin. teaduste ja kunsti osak. direktor dr. phil. J. Vasar, lektor J. V. Veski, prof. P. Vieselgren.

Prof. A. R. Cederberg, prof. E. Ein, prof. E. Kant, dr. phil. J. Kaplinski, rektor P. Koger-

1 sari sisaldab üle **3000** lk. teksti („Nobeli Laureaatide“ paberil) ja ilmub 1937. a. kevadisel hooajal.

Terve sari (broš.) maksab eeltellijale Kr. **25.** —
kalingurköites (seljatrükk ehtsa kullaga) Kr. **32.50**

Järgmisteks sarjadeks on ettevalmistusel: Bülowi, Churchilli, Hjelti, Hoare'i, Hindenburgi, Kerenski, Krapotkini, Lockharti, Morozovi, Nelson-Morris'i, Niedermayeri, Nurmio, Przybyszewski, Rochefort'i, Rodzjanko, Romanovi (Vene suurvürst Aleksandri), Roosevelti, Seiji Noma, Siemensi, Steinbergi, Svinhufvudi, Tshesleffi, Tormay, Trotski, Uexküllli, Winnigi, Wrangeli jt. memuaarid.

POSTI JOOKSEV
ARVE Nr. 2055.

K. / Ü. L O O D U S

POSTKAST 66
TELEFON 4-35.

AKADEEMILISI TEATEID

Vahejuhtumine ülikooli aastapäeva pühitsemisel

Tartu Ülikooli 17. aastapäeva pühitsemine algas 1. detsembril hommikupoolel piduliku jumalateenistusega Ülikooli kirikus, kus jutlustas mag. theol. S. Aaslav ja liturgilise osa täitis õp. dr. theol. J. Taul.

Aastapäeva aktus algas aulal kell 12. Külaliste seas viibisid aktusel haridusministeeriumi Teaduste ja Kunstiosakonna dir. dr. phil. J. Vasar ja Tallinna Tehnikainstituudi rektor prof. P. Kogerman.

Kiuduavalduste saatel kõnetooli astunud rektor prof. J. Köpp ütles oma tervituskõnes muuseas:

„Võibolla juba osalt meie iseloomus peitub, et meie ehk ei suuda küllaldaselt rõõmu tunda sellest, mis oleme kätte saanud.

Kõik meie iseseisvuse aastad on nõudnud nendelt, kes on seisnud väga mitmesugustel aladel meie rahva ja riigi ülesehituse töös, palju äärmiselt pingutatavat tööd, äärmiselt palju enese ärakulutamist ja sellejuures võtab ehk mõnigi kord väsimus maad, mis ei luba küllaldaselt rõõmu tunda ja näha seda, millest oleks põhjus rõõmu tunda.

Tahaksin, et rohkem suudaksime ja püüaksime näha elus ja töös seda, mis põhjust annab rõõmuks. Meie ei otsi rõõmu selles, et pärast seda pea padjale panna rahulikus tundes, et on sündinud ja tehtud, mis vajalik on.

Rõõm ei pea olema magama inuitajaks, vaid ta peab olema virgutajaks, ta peab meile olema jõuallikaks. Meie teame igaiüks, et meid ootavad ülesanded, mida paneb meile kõigile ja akadeemilisele perele meie *vabariigi praegune olukord ja tulevik* ja milleks kohustab meid meie minevik. Selle rahva minevik, kes töö ja raskete kannatuste saatel ning kindlas usus käinud oma rasket teed julgesti ja kannud koormat selleks, et praegune põlv võiks endale võtta kohustusi ja neid jällegi edasi anda järeltulevatele põlvedele.

Kuid rõõmu kõrval seisab ka mure. *Rõõm ja mure kaksikvennad*, seda vanasõna tunneb igaiüks. Nõnda nagu üksiku isiku elus igaihel on omad mured olnud, mured mitte ainult isikliku elu pärast, vaid mured oma töö juures, mured sellepärast, kas töö otsustarbhokane on olnud, kas ta on võinud areneda ja kujuneda soodsamates tingimustes. Nii on ka ülikooli perel oma mured olnud.

Täna pole koht ega aeg kõnelda muredest. Need tulevad ja lähevad. Nad ei ole selleks, et nende külge riputama jääda, vaid *muredes ja rasketes peab hing valmima* ja tugevaks saama ning kasvatama. Ka muredes tuleb näha ülesandeid ja väljavaateid, mis seisavad meie ees, mis kannavad meid muredest üles valguse, tõe ja õiguse poole.“

Rektor lõpetas tervitades külalisi ja soovis, et aastapäev kõiki liidaks tihedaks ühiseks vaimutegelaste ja vaimuvalla võitlejate pereks.

Teadusliku peakõne pidas sedakorda arstiteaduskonna esindaja prof. E. Saareste teemal: „Konstitutsiooni osatähtsus haiguste, eriti kõrva-, nina- ja kurguhaiguste tekkimisel.“

Tervitusi ütles Vabariigi Valitsuse ja haridusministri poolt dir. J. Vasar.

Kui kõnetooli astus üliõpilaskonna ajutise juhataja esimees H. Sein, et tervitada Üliõpilaskonna nimel, kostis kiuduavaldustega ühel ajal viilet ja trampimist. Kui müra oli vaibunud, pidas üliõpilaskonna esimees oma tervituskõne ära ja lõpetas üldiste kiuduavalduste saatel sõnadega: „Meie õigus tulevikule peale elab, andku Kõigevägevam meile meie tulevikutöös õnne ja jõudu.“

Pärast kirjateel tulnud tervituste ettelugemist tänas rektor tervitajaid tähendades: „Kui igaiüks teeb oma tööd, siis on asjad head. Ülikool tahab oma kohal seista ja temale määratud tööd teha oma parema arusaamise järgi. Ustav töö on see, mis meid edasi viib.“ Üliõpilaskonna kohta ütles rektor: „Kuigi mõnesuguseid ümberkorraldusi on üliõpilaskonna elus läbi viidud, jääb siiski üliõpilaskonnale see osa, mis valmival Eesti haritlaskonnalt äita rahva ja riigi elus.“

Tagasi tulles vahejuhtumise juurde Üliõpilaskonna esimehe tervituse ajal, avaldas rektor tõsiselt kahetsust, et pidulikkude aastapäeva koosolekut on kasustatud selleks, et eriseisukohti ja arvamusi väljendada. Rektor toonitas, et ka eriseisukohti lahendatakse vernalikus ja kaasvõitlejalikus meeles ja avaldas lootust, et ettetulnud nähted jäävad juhuslikkudeks ega vii Ülikooli koosolekute ja koosviibimiste üldist taset alla.

Edasi rektor tegi teatavaks audoktori valimise, kandis ette möödunud aasta tegevusaruande ja avas auhinna-tööde ümbrikud.

Aktus lõppes hünni laulmisega.

Aktusel esines lauluettekannetega Ak. Meeskoor.

Ungari haridusminister audoktoriks.

Ülikooli aastapäeva aktusel tehti teatavaks uus ülikooli audoktor. Nimelt on valitud filosoofiateaduskonna alal audoktoriks seekord Ungari haridusminister dr. phil. Bálint Hóman.

Dr. phil. Bálint Hóman, Ungari haridusminister, 1922. aastast Budapesti ülikooli Ungari keskaja professor, on suure produktiivsusega ajaloolurija. Alates 1908. aastast on temalt ilmunud umbes 100 teaduslikku tööd, mille kaudu ta on saanud Ungari ajaloo-uurijate pere kesksemaks kujukaks, luues (koos prof. Gy Szefküga) oma euroopaliku kooli Ungari ajaloo uurimise alal. Ta on teotsenud majandusajaloo, allikatekriitika, Ungari eelajaloo ja kultuurajaloo küsimustega. Hõmani teedrajavad peateosed on Ungari rahaajalugu a. 1000—1325 ja 3 köidet Ungari ajalugu, milline viimane moodustab usaldatava, imposantse kokkuvõtte kõigest Ungari vanema ajaloo uurimise alal seni saavutatust.

UUED DEKAANID.

Ülikooli teaduskondades toimuvad praegu dekaanide valimised järgneavaks kolmeks aastaks.

Õigusteaduskonnas valiti uueks dekaaniks riigiõiguse korraline professor dr. jur. Nikolai Maim, senise dekaan E. Eini asemele. Teaduskonna uueks sekretäriks sai dots. L. Leesmenti asemele kriminaalõiguse prof. Helmut Kristal.

Arstiteaduskonna uueks dekaaniks valiti prof. K. Schlossmani asemele eripatoloogia, diagnostika ja teraapia korraline professor dr. med. Voldeemar Vadi ning sekretär anatoomia professor dr. med. Ernst Weinberg senise sekretär dot. B. Jürgensi asemele.

Matemaatika - loodusteaduskonna dekaaniks valiti tagasi selgrootute zoologia korralline professor cand. rer. nat. Heinrich Riikoj ja sekretäriks geograafia korralline prof. dr. phil. August Tammekann.

Põllumajandusteaduskonna dekaaniks valiti teaduskonna poolt tagasi metsakorralduse korralline professor dr. rer. for. Andrei Mathiesen ja sekretäriks loomakasvatuse prof. dr. agr. Jaan Mägi.

Loomaarstiteaduskonna uueks dekaaniks sai kirurgia, oftalmoloogia ja sünnitusabi korralline prof. dr. med. vet. Karl Saralense prof. E. Rootsi asemele. Teaduskonna sekretäriks on dots. J. Kaarde.

Filosoofiateaduskonnas valiti tagasi dekaaniks üldajaloo prof. P. Tarvel ja sekretäriks arheoloogia prof. H. Moora.

Teistes teaduskondades on valimised veel teostamata. Dekaanide ametaeg kestab kolm aastat, sekretäridel aasta. Ametaeg algab 1. märtsil.

RAHVUSKOGU 2. KOTTA PROF. A. PIIP.

Ülikooli Nõukogu koosolekul 8. detsembril valiti Ülikooli esindaja rahvuskogu teise kotta. Rõhuva enamusega valiti esindajaks professor A. Piip.

UUS LOODUSTEADUSE DOKTOR A. KÄRSNA.

28. nov. oli ülikooli aulas matemaatika-loodusteaduskonna avalik promotsoonikoosolek, kus ülikooli meteoroloogia observatooriumi inspektor mag. geophys. Aarne Kärsna kaitses oma väitekirja „Ühemaadlaste sageduskõverate süsteemist Leriise ridade puhul ühes rakendusnäidetega klimatoloogias“ dr. phil. nat. astme saamiseks.

Promotiooni koosolekut juhatas teaduskonna dekaan prof. H. Riikoj. Oponentideks olid teaduskonna

poolt meteoroloogia ja geofüüsika professor dr. rer. nat. K. Kirde, rakendusmatemaatika ja mehhaanika professor cand. maht. G. Rägo ning teoreetilise füüsika professor prorektor dr. phil. nat. H. Perlitz.

Akademiiliselt kuulub uus doktor Ü.-s. Raimla vilistlasperre.

DOKTORIPROMOTSIOON

12. DETS.

12. detsembril kaitses ülikooli aulas arstiteaduskonna avalikul promotsoonikoosolekul dr. Georg Kingissepp oma väitekirja dr. med. teadusliku astme saamiseks. Väitekirja teemaks on „Lisatis küsimusele maksa toimest eksperimentaalsete loomakehtveresuste puhul ja säärase kehtvereste iseloom.“

Oponentideks olid prof. G. Barkan, prof. E. Masing ja dots. M. Tiitso.

TUNNUSTUS PROF. J. TÖNIS-SONILE.

Prof. Jaan Tõnisson on valitud Rahvusvahelise Ühistegevuse Uurimise Instituudi (Institut International D'Etudes Cooperatives) liikmeks.

Instituut, milline asutati 1931. aastal kuulsa majandusteadlase prof. Charles Gide'i algatusel, asub Lille'is, Prantsusmaal, ning koondab rahvusvahelise kuulsusega teadlasi ühistegevuse alalt.

Prof. Jaan Tõnisson on esimene instituudi liige Eestist.

PROF. J. VAABEL TAGASI.

Õigusteaduskonna ettepanekul otsustas ülikooli nõukogu finantsõiguse professuuri kohale kutsuda prof. dr. jur. Juhan Waabeli. Prof. J. Waabel oli varem sama finantsõiguse õppetooli professoriks, kuid 8. detsembri sündmuse järele tagandati ta riigivanema käskkirjaga.

Prof. J. Waabel viibib praegu Genfis, kus ta on Rockefelleri stipendiaadina.

RAKENDUSMATEMAATIKA ERADOTSENT.

Ülikooli nõukogu valis rakendusmatemaatika eradotsendiks senise matemaatika ja mehhaanika instituudi vanema assistendi dr. phil. nat. Arnold Humala (end Tudenberg).

2 UUT MAGISTRIT.

Mag. phil. diplomi omandasid Erna Normann rahvaluule alal ja Erna Tillemann eesti keele alal.

METSANDUSLIKULE KATSE- JAAMALE JUHATAJA.

Metsaseaduse põhjal Tartu ülikooli õppe- ja katsemetskonna juurde asutatava metsandusliku katsejaama juhatajaks kinnitas põllutöeminister mag. rer. for. Elmar Kohh'i, kes ülikooli teadusliku stipendiaadina viibib välismaal.

JENÖ FAZEKAS — UNGARI KEELE LEKTOR.

Ungari keele lektoriks kinnitas ülikooli valitsus filosoofiateaduskonna esitisel Ungari kodaniku dr. phil. Jenö Fazekas'e, 1. jaan. 1937 arvates kolmeks aastaks.

ÜLIKOOLI LÕPETANUD

Ülikooli lõpetasid õigusteaduskonnas Konstantin Luuk, Alfred Mullaveer, Richard Ränk (c. l.) Antonina Szermieta; majandusteaduse osakonnas: Raa Koort, Evald Laandre, Ilse Neumann, Elmar Ojari, Aleksander Para; filosoofiateaduskonnas: Alide Aalman, Hermann Fischer (c. l.) Boris Taggo, Evald Uustalu; mat.-loodusteaduskonnas: Eduard Lindenberg (c. l.) ja Johannes Messer (c. l.); loomaarstiteaduskonnas: Ants Roosalu, Valter Kraner; põllumajandusteaduskonna metsaosakonnas Friedrich Käambre, Ado Walmet, Aleksander Pals.

EVA

Kes peab lugu tõesti heast paberossist, see suitsetab ainult

LUKSUS 20 tk. 40 s.

EKSTRA 25 tk. 35 s.

pehmes pakendis 25 tükki

— 20 s.

O.-U- TUBAK

Kas on Teil teada, et

1. „Uus Eesti“ toob oma veergudel iga päev parimat kõigest sellest, mis juhtub uudist maailmas ja mis huvitab meie rahvast.
2. Oma rikkaliku ja alati värskel ning täieliku sisuga on „Uus Eesti“ kasvanud suurima tellijate arvuga juhtivaks ajaleheks Eestis.
3. „Uus Eestis“ kirjutavad parimad asjatundjad kõigilt erialadelt. Kõigi elunähte kohta leiame „Uus Eesti“ veergudelt õiglast valgustamist ja kindlat seisukohavõtmist ning asjalikku arvustust kus seda vaja.
4. „Uus Eesti“ toob kõige rohkem teateid hindadest. Turgude ülevaated ja kõigi tähtsamate saaduste hindade kujunemised on „Uus Eestis“ täielikud ja täpsed.
5. „Uus Eesti“ romaanid on põnevamad. „Uus Eestis“ ilmub rohkem kui üheski teises lehes romaane nii eesti kirjanikelt kui välismaa autorite sulest.
6. „Uus Eesti“ on pildirikkaim ajaleht. Üheski teises Eesti päevalehes ei ole nii palju pilte kui „Uus Eestis“. Iga tähtsam sündmus ja uudis on „Uus Eestis“ varustatud ka sellekohase ülevõttega. See muudab lehe väga elavaks ja huvitavaks.
7. „Uus Eestis“ on väärtuslikud kaasanded. Suure sisurikka 7 korda nädalas ilmuva „Uus Eesti“ tellijatel on võimalus koos „Uus Eestiga“ tellida poole hinnaga Põllutöökoja rahvalik põllumajanduse ajakiri „Põllumajandus“, mis ilmub üks kord nädalas. Noortele ja kõigile lugemishuvilistele toob igal reedel „Tallinna Post“ palju huvitavat sõnas ja pildis. „Uus Eesti“ tellijad saavad „Tallinna Posti“ soodustatud hinnaga. Hinnata kaasandeks on „Uus Eesti“ tellijatele 1937. a. mitmevärviline seinakalender ja sisurikas kalender-käsiraamat 1937. aastaks.

Kümned tuhanded tunnevad ja hindavad

„Uus Eesti“ sisukust, täpsust ja õiglust.

See on jõulukink,
mis rõõmustab Teid terve aasta.

Tellides saate „Uus Eesti“ alla **4** senti eks.

Ka Teie veendute kõigis ülaltoodus, kui tellite omale „Uus Eesti“ ja loete seda igapäev. Tehke vaid algust ja tellige nüüd kohe „Uus Eesti“ 1937. aastaks.

„UUS EESTI“ PEAKONTOR
TALLINNAS, PIKK 40.

KINNITAMISI.

Diploomitud edasiõppijaks kinnitati Voldemar Kaumann tsiviilõiguse ja August Vaigo haldusõiguse ja -protsessi alal.

Edasi kinnitati ametisse Närvi kliiniku noor. ass. V. Üprus, I haavakliiniku noor. ass. A. Kõre, füsioloogia inst. aj. noor. ass. k. t. E. Tootson.

Kohtuliku arstiteaduse inst. noor. ass. k. t.-ks määrati üliõp. R. Laube, hambapolikliiniku noor. assistendiks arst Helene Väär, met. obsi vaatleja J. Kuk kinnitati samasse ametisse edasi.

LAIUS AK. MEESKOORILE.

Üliõpilaskonna Ajutine Juhatus oma koosolekul 9. dets. otsustas rahulolematust avaldada Üliõpilaskonna esinduskoorile — Ak. Meeskoorile — 1. dets. Ülikooli aastapäeva aktusel mitteväärika esinemise pärast.

Neli aastapäevapidustust.

28. ja 29. oktoobril pidas mitu üliõpilasorganisatsiooni oma aastapäevapidustusi, mil puhul Tartuses oli sõitnud rohkesti vilistlasperet.

EÜS Põhjala algasid 52. aastapäeva pidustused 28. okt. traditsioonilise koosviibimisega. Järgmisel päeval oli pidulik aktus ja ühine koosolek, mille päevakorras oli soomlastega sõpruslepingu lisastatutid vastuvõtmine. Uus statutu sisaldab rea punkte hõimusuhte süvendamiseks EÜS Põhjala ja sõpruslepinglase Helsingi ülikooli Eteläsuomalainen Osakunta vahel. Sama päeva õhtul oli veel Seltsi ruumides omavaheline koosviibimine.

Perekonnaõhtuga 28. okt. algas korp. Vironia 36. aastapäeva pühitsemine. Järgmisel päeval oli pidulik koosolek ja kommerss ning esmaspäeval traditsiooniline järelepäev. Aastapäeva pidustustel viibisid ka sõpruslepinglase Karjala osakonna esindajad.

Samuti perekonnaõhtuga algas korp. Revelia 16. aastapäev. 29. okt. oli aastapäevapidustuste raamides töökoosolek ja õhtul vennastuspidu. Aastapäevapidustustel viibisid Soomest sõpruslepinglaste esindajad ja andsid üle kingitusi.

29. okt. pühitses 16. aastapäeva ka Üliõpilaste Karskusühendus. Peale koosolekute lõppu korraldasid üliõpilased ametisse kinnitatud prof. V. Ridalale austusavalduse. Viimane kuulub organisatsiooni perre. Sama päeva õhtul oli ühingu ruumides vilistlaste, kaasvõitlejate ja külaliste ühine koosviibimine.

TEHNIKA INSTITUTE

Esimene insener Tallinna Tehnikainstituudist

4. detsembri keskpäeval oli Tallinna Tehnikainstituudi aktusesaalis esimene pidulik lõpetaja lõputöö kaitsmine — inseneripromotsioon — ehitusosakonna üliõpilase H. Oengo poolt, kes sellega sai ka esimeseks Tallinna Tehnikainstituudi lõpetanud inseneriks.

H. Oengo lõputöö teemaks oli vaiade kandejõu määramise probleem. Ta kaitses oma tööd ehitusosakonna vastava komisjoni ees, millesse kuulusid prof. Madisson esimehena ja liikmetena dekaan prof. Paa-vel ja prof. Martin. Promotsioonist võttis osa ka rektor prof. P. Kogermann. Lõputöö tunnustati kõrgeima hinnangu vääriliseks.

RAHVUSKOGU TEISE KOTTA REKTOR PROF. PAUL KOGERMANN.

Tallinna Tehnikainstituudi Nõukogu oma koosolekul 9. detsembril s. a. valis üksmeelselt Tallinna Tehnikainstituudi esinajaks Rahvuskogu Teise Kotta Instituudi Rektori prof. Paul Kogermanni.

PROF. K. T. OSKAR MARTIN ERAKORRALISEKS PROFESSORIKS.

Oma koosolekul 9. detsembril s. a. valis Tallinna Tehnikainstituudi Nõukogu Teedeehituse õppetoolile erakorraliseks professoriks senise professori kohustatija dr. ing. Oskar Martin'i. Otsus esitatakse Haridusministri kaudu Riigivaneemale kinnitamiseks.

DOTS. K. GRIMM LAHKUB.

Masinate konstruktsioonide ja tehnilise joonestamise laboratooriumi juhataja dotsent Konstantin Grimm lahkus 1. jaanuarist 1937. a. Tehnikainstituudi teenistusest omal palvel perekondlikel põhjustel, siirdudes Tartu. Tema asemiku valimised toimuvad jaanuari 1. poolel. Sooviavalduste sisseandmise viimaseks tähtpäevaks on määratud 12. jaanuar 1937. a.

T. TEHNIKAINSTITUUDIS 379 ÜLIÖPILAST.

Tallinna Tehnikainstituudi valitus oma koosolekul 3. dets. s. a. otsustas õppemaksu maksmata jätmise tõttu Tehnikainstituudi üliõpilaste nimekirjast kustutada 67 üliõpilast. Omal soovil on üliõpilaste nimekirjast ajutiselt kustutatud 10 üliõpilast. Kokku on eksmatrikuleeritud 1936. a. teisel poolel 77 üliõpilast. Tehnikainstituudi üliõpilaste nimekirjas on praegu 379 üliõpilast.

15 ÜLIÖPILASORGI TALLINNAS

Tallinna Tehnikainstituudi juures on nüüd registreeritud ja tegevuses üliõpilasorganisatsioonid arvu 15.

Toome nende organisatsioonide nimestiku ja aadressid:

1. Korporatsioon „Leola, Toomkooli 15; 2. Korporatsioon „Tehnola“, Lai 32; 3. E. Ü. S. „Põhjala“, Niguliste 14, 4; 4. Korporatsioon „Vironia“, Kentmanni 18; 5. Üliõpilaste selts „Raimla“, Niguliste 16, 2; 6. Korp! „Fraternitas Aeterna“, Sireli 5, 6; 7. Korp! „Rotalia“, Pikk 26; 8. Üliõpilasselts „Liivika“, Vene 1, 19; 9. Korp! „Ugandala“, Aia 12, Seltskondlik Maja; 10. Üliõpilaste Selts „Concordia“, Niguliste 13, 2; 11. Korp! „Frat. Slavia“, Paldiski mnt. 10; 12. „Tallinna Tehnikainstituudi Eesti Üliõpilaste Selts“; 13. „Saksa Üliõpilaste Koondis“; 14. „Vene Üliõpilaste Selts Tallinna Tehnikainstituudi juures“; 15. Korp! „Frat. Liviensis“.

Viimase kolme aadressi kohta ei ole T. Tehnikainstituudil andmeid.

TAHETAKSE SOODUSTUST TRAMMIL.

Üliõpilask. aj. juhatus otsustas pöörduda palvega Tallinna Linnavalitsuse poole, et viimane võimaldaks Tartu Ülikooli üliõpilastele 50%-se hinnaalandusega sõitu Tallinna linna trammidel. Palve põhjendatakse asjaoluga, et suur protsent üliõpilasi on Tallinnast pärit, kes aasta jooksul 3—5 kuud õppevaheajal kasutavad trammiliine.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Pea- ja vastutavtoimetaja: V. Pärtelpoog.

Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

E. K.-Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1936.

Tegevtoimetaja: Jaan Ots.

Toimetuse aadress: Tartu, Üliõpilasmaja.

„Tänapäev“ ilmub jälle...

Sel nädalal ilmub „Tänapäeva“ suur pühade kaksiknumber, sisaldades 64 suurt lehekülge mitmesugust huvitavat teksti ja rohkesti originaalseid pilte

Ühtlasi
avatakse
käesolevaga

Tänapäev

eeltellimised
1937. a. peale

350.000

Nende aastatellijate vahel, kes oma tellimised ära annavad hiljemalt 25. jaanuariks 1937. a., jagab „Tänapäeva“ talitus preemiadena välja

sendi väärtuses raamatuid ja muid väärtuslikke asju

KINDLAD PREEMIID IGALE TELLIJALE:

Igaüks, kes tellib „Tänapäeva“ 1937. a. peale ja oma tellimise ära annab hiljemalt 25. jaan. 1937. a., saab tasuta kr. 2.— väärtuses raamatuid omal valikul allpool esitatud nimestiku järgi.

	Hind kr.		Hind kr.
B. Alver: Lugu valgest varesest	2.—	T. Poska: Ungari rahvajutud	—50
A. Alle: Laul kleidist helesinisest	2.—	M. Raud: Rusemed	1.50
— Üksinduse saartele	1.—	H. Raudsepp: Ristteed	1.50
J. Aho: Valitud jutud ja laastud	2.—	R. Roht: Minevik	2.—
— Südametunnistus	2.—	— Hümneid Paanile	2.—
H. Adamson: Inimen	1.—	K. Rumor: Säased tormis	1.—
— Roheline sisalik	1.25	M. Sillaots: A. Kitzbergi toodang	1.25
P. Haanpää: Kasarmus ja õppeväljal	1.75	A. H. Tammsaare: Kaks paari ja üks- ainus	1.—
A. Kitzberg: Lastejutud	1.25	A. Tšehhov: Kaštanka	—50
A. Kivikas: Punane ja valge	2.—	Fr. Tuglas: Raskuse vaim	2.—
P. Krusten: Kanarbik	1.50	— Saatus	2.—
E. Leino: Musti	1.—	— Inimsööjad	—25
Juh. Liiv: Enesest ja teistest	1.—	P. Vallak: Must rist	2.—
— Peipsi pääl	1.—	H. Visnapuu: Vanad ja vastsed poeedid	1.—
— Luuletused	1.50	A. Sibul: Raamatukoguhoidja käsiraamat	1.—
J. London: Kui loodus kutsub	2.—	Dr. J. Vilms: Suguhaigused	1.—
O. Luts: Karavan	—50	J. Jostoff: Kaubanduse korrespondents	2.—
— Nukitsamees	—50	H. Vuolijoki: Udutagused	2.—
— Ants Lintner	1.25	A. Kitzberg: Libahunt	2.—
— Öpilane Valter	1.75	O. Luts: Laul õnnest	1.50
M. Metsanurk: Tohooja Anton	1.—	— Mahajäetud maja	—50
— Orjad	1.25	M. Metsanurk: Kindrali poeg	1.50
Mustlaste muinasjutte	2.—	— Talupoja poeg	2.—
J. Pahlbärk: Ringhääling	2.—	A. Teppan: Elu teeb uperpalle	—25
L. Perandi: Vabanaine	2.—	Ajakiri „Ilo“ üksiknumbrid nr. 2—9	—75
— Sinimäe Eeva	2.—		

LISAPREEMIID KÕIKIDELE TELLIJATELE:

Peale eespool tähendatud kindlate preemiate loositakse kõikide aastatellijate vahel, kes oma tellimised ära andnud hiljemalt 25. jaanuariks 1937. a., veel lisapreemiadena välja

500 kr. väärtuses kallihinnalisi raamatuid ja väärtuslikke asju.

Loositavateks raamatuteks on teosed, nagu: A. H. Tammsaare „TÕDE JA ÕIGUS“ I—IV, V. Reymont'i „TALU-POJAD“ I, Mait Metsanurga „PUNANE TUUL“, J. Kärneri „NAINE VAESEST MAILMAST“, A. Jakobson'i „KOLME VAEVA TEE“, R. Rohu „SEE, MILLEST AVALIKULT EI RÄÄGITATA“, J. Lehtoneni „PUTKINOTKO“, H. de Balzac'i „EUGENIE GRANDET“, A. Mälgü „HUKKUMINE“, O. Lutsu „TUULESELLID“ jne., jne.

Asjadest tulevad loosimisele üks „Union“ õmblusmasin, moodne laualamp, elektri-levakuivatamisahi, reiskohver jne.

Seega on igal tellijal kahekordne preemiate saamise võimalus. Tellimiste andmisega tuleks rütata, sest mitmeid preemiateks jagatavaid raamatuid on vaid piiratud arv eksemplare ja hilisemad tellijad peavad leppima väiksema valikuga.

„Tänapäeva“ tellimishind 1937. aastaks on kr. 3.60

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused üle riigi. Tellimishinna võib maksta ka posti jooksvale arvele nr. 2232, või saata postmarkides „Tänapäeva“ talitusele aadressil:

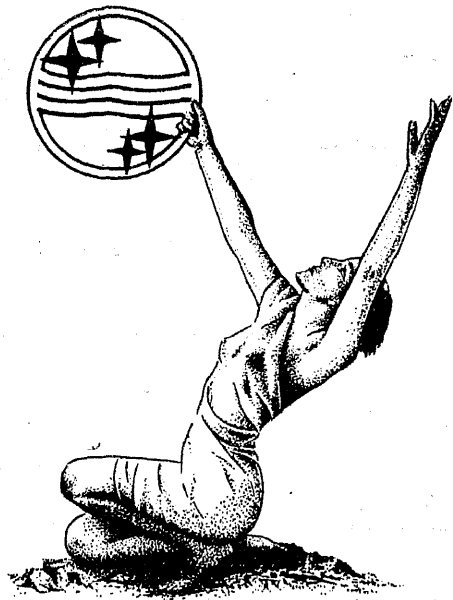
„Tänapäeva“ 1937. a. esimene number ilmub jaanuari algul O. Lutsu erinumbrina, sisaldades rohket ja originaalset materjali vanameistri elust ja tööst.

1935. a. ja 1936. a. aastakäike on talituselt saada veel piiratud arvul hinnaga kr. 3.— aastakäik.

„Tänapäeva“ talitus, Tartus, Gustav-Adolfi tän. 8, telefon 2-66.

Gustav-Adolfi
tä. nr. 8, Tartu.

Ainult hea raadio
loob üleva jõulu meeleolu!

Philips
Blaupunkt
Ekco
Aga-Baltik
Hornyphon
Emerson
Bosch
T. T. V. "Glo"
jne.

aparaadid rahuldavad nõudlikumagi
muusikasõbra.

Nõudke hinnakirju ja demonstreerimist.
Soodsad maksutingimused ja pikaajaline
vastutus.

K-m. VENNAD PRÜÜS

Tartus, Kaubahoov 20/21,
Telefon 12-92 ja 16-92.

OSAKONNAD:

VALGAS, Vabaduse tän. 12, telef. 1-70;
PETSERIS, Kastani tän. 28, telef. 1-41.

Eesti Kirjastuse Kooperatiivi
1936. a. uudisteosed:

ALGUPÄRANDID:

B. Alver: Toim ja tuli. Luuletused.	Kr. 2 75
A. Hint: Vatku tööilas. Romaan.	3 45
L. Kibuvits: Kass arvab, et.	Jutustus. " 2 75
A. Kivikas: Nimed marmortahvlil. Ro- maan.	" 6.—
J. Kärner: Sada viis-kümmend aastat eesti luulet.	Antoloogia. " 3 85
J. Lintrop: Muiste. Romaan.	5 —
J. Pert: Ühe õppursõduri sõjatee. Mäles- tusi.	" 2 25
Edg. V. Saks: Armuke. Romaan.	" 3 25
M. Under: Ja liha sai sõnaks. Valik luule usi.	" 5 25

TÖLKETEUSED:

„Põhjamaade romaanide“ I. valikus:

J. Anker Larsen: Tarkade kivi. Romaan. Kr.	5 85
J. Bojer: Vang, kes laulis. Romaan.	2 85
B. Björnson: Jumala teedel. Romaan.	3 85
K. Hamsun: August. Romaan.	4 85
I. Kianto: Punane joon. Romaan.	2 25
F. E. Sillanpää: Inimesedsuveõös. Romaan.	2 85
J. London: Merehunt. Romaan.	4.—

AVATUD ETTETELLIMINE SOODUS-
TATUD HINDADEGA:

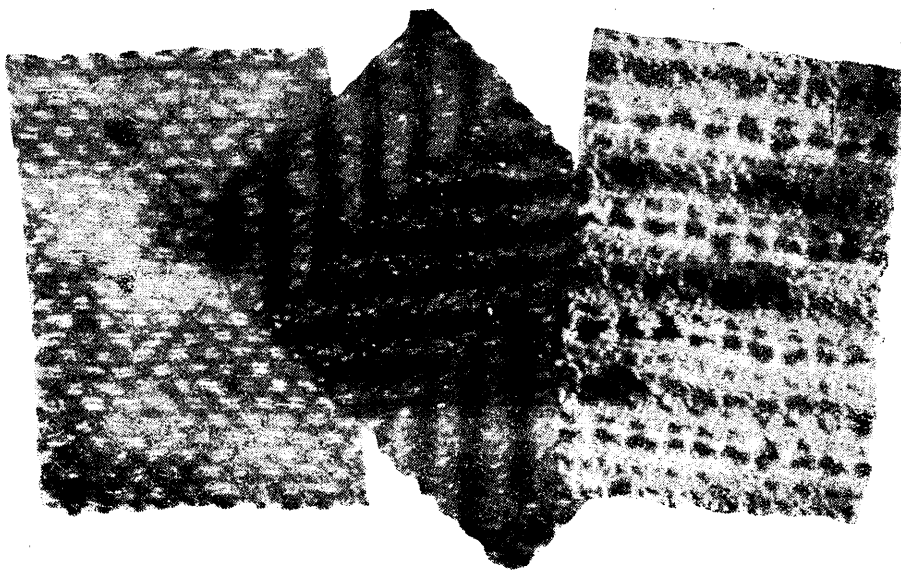
„Põhjamaade romaanide“ 2. valikule, mis sisal-
dab järgmisi teoseid: J. Anker Larsen: Marta ja
Maria. J. Bojer: Uus tempel. G. Gunnarson
Õndsad on lihtsameelsed. K. Hamsun: Vilmne
peatükk. S. Lagerlöf: Charlotte Löwensköld.
F. T. Sillanpää: Mehe tee.

„Sõjaromaanide“ 1. valikule, mis sisaldab järg-
misi teoseid: H. Barbarusse: Tuli. G. Duhamel:
Märjrite elu. E. Hemingway: Jumalaga relvad!
L. Kenn: Sõda. R. Sherriff ja Bartlett: Teekonna
lõpp. A. Thoma: Katrin läheb sõduriks.

Kuni 1. jaanuarini 1937. a. ette tellides
kummagi valiku hind:

Kr. 10.—, kal.-köit. kr. 14.50. Saatekulu: bros.
Kr. 0.70 ja kal.-köit. kr. 0,85. Tellimishind maksta
posti jooksvale arvele nr. 22-87.

Eesti Kirjastuse Kooperatiiv
TARTUS

Riide- kaubad

moes ja mustris vahelduvad,
kvaliteedis püsivad,
hinnaväärsed.

A.-S. Kreenbalt

TALLINN, SUUR KARJA 13

„Kaitse Kodu“

On vääriine ajakiri iga meie kodu lugemislauale.
Seepärast ärgu ükski kaitseliitlane, ükski riiklikult
mõtteleja kodanik enda lugemisvara soetamisel unustagu

«Kaitse Kodu» 1937. aastaks

Tellimishind on aastas kr. 6.—, 1/2 aastas kr. 3.—,
3 kuu peale kr. 1.50 ja ühe kuu peale 50 senti.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid, Malevate staabid, instruktorid ja kõik kaitseliidu üksused.

„KAITSE KODU“ TALITUS TALLINN, KAARLI 8. TELEFON 451-89.

Põllumajanduse Pank.

Asukoht:
Tartu, Suurturg 9,
omas majas.

Telefonid: juhatuse 10-55, üld 50 ja 16-99.

AKTIVA.

Arvete seis 30. novembril 1936. a.

PASSIVA.

Kassa ja j/arv. teist. pank	Kr.	487.915 72
Väärtpaberid ja osamaks teistes asutistes	"	139.705.43
Väärtused	"	145.41
Laenud	"	1.741.123.81
Riiklikud laenud	"	925.09
Korrespondendid: „Loro“	"	32.224.64
„Nostro“	"	4.718.37
Vallasvara	"	20.974.86
Kinnisvara	"	71.930.—
Ärikulud ja makstud % %	"	62.941.30
Garantiide deebitorid	"	33.598.66
Muud aktivad	"	28.783.44
	Kr.	2.624.986 73

Osa- ja muud kapitalid	Kr.	143 196.26
Hoiusummad:		
Tähtajalised	Kr.	795.839.56
Jooksvad	"	1.213.085.98
	"	2 008.925.54
Vekslite rediskont	"	150.397.—
Võlad teistes krediitasutistes	"	79.752.96
Riiklikud võlad Pikalaenu Pangas	"	1.025.09
Korrespondendid: „Loro“	"	3.876.72
„Nostro“	"	56.609.90
Saadud % % ja komisjon	"	1.138.901.79
Väljaantud garantiid	"	33.598.66
Muud passivad	"	8.702.81
	Kr.	2.624.986.73

Pank võtab raha hoiule ajakohase %, annab hääde kindlustuste vastu takistuseta laenusid 6—7 %, ostab ja müüb E. V. Riigikassa pantkirju, milledega võib soodsalt tasuda asun. talude võlgu ja toim. kõiki muid pangaoperatsioone.

Korrespondendid kõigis tähtsamates keskkochtades.

Pank ostab ja müüb välisvaluutat.

Pangal tulekindel varakamber.

Põllumajanduse Pangaga opereerivad kõik põllumehed, põllumajanduslikud ühised ja omavalitsusasutused.

Panga juures E. O. ja Ü. A. Kindlustusselts „OMA“ agentuur.

JUHATUS.

Sobivaid pühadekinke

väärtuslike

raamatute, kirjulustarvete

ning

kingitus eriesemele näol

soovitab

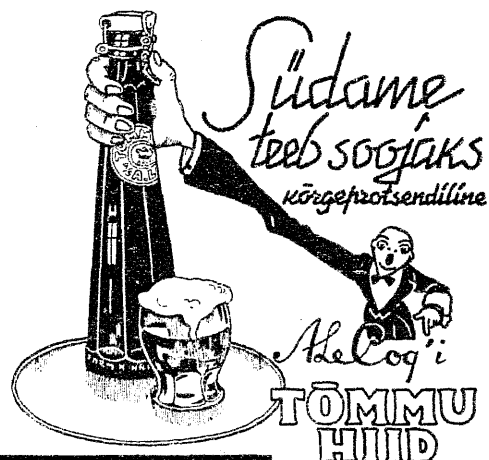
Akadeemiline Kooperatiiv

TARTU,

Ülikooli tänav 15, telefon 93

TALLINNAS,

Kopli Tehnikainstituudi hoone, tel. Kopli 36

Meie üldtuntud heleõlled

PILSEN JA
GLADIAATOR

ja karastusjoogid

JÜRIJOOK
SIDR. SOODA
ALKA
KREUZINA

on kõikide lemmikjoogid

A. Le Coq

„Sakala“

Asutanud C. R. JAKOBSON a. 1878

Suurim
vanem
loetavaim ja
mõjuvaim

ajaleht Sakalamaal

„Sakala“
trükkikoda

Viljandis, Lossi tän. 26

Valmistab igasuguseid
trükitöid kiiresti, täpselt
ja maitsekalt.

Hinnad soodsad!

Toimetus, talitus ja trükkikoda Viljandis, Lossi tän. 26, postkast nr. 32,
telefonid: 31 ja 2-31.

Turist
Kuldmedal

ETK TUBAKATEHAS